

ТӨРИЙН БАНК ХК

(Монгол Улсад бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж)

Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан
2024 оны 12 дугаар сарын 31

ТӨРИЙН БАНК ХК

2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

АГУУЛГА	ХУУДАС
БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ	1
ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ	2
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	3 – 6
АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	7
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН	8
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН	9
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	10
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД	11 – 95

ТӨРИЙН БАНК ХК

БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

ТУЗ-ИЙН ГИШҮҮД:

Бямбарагчаагийн Тэлмүүн
Бямбажавын Ганбат
Ганболдын Золбоо
Лувсандоржийн Сонор
Миширийн Батжаргал
Зоригтын Оюунцацрал
Сосорын Цэнд-Аюуш
Бат-Очирын Цэвэгжав
Хандсүрэнгийн Пүрэвсүрэн

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Эрдэнэбаатарын Уянга

АЛБАН ХАЯГ:

Төрийн Банк ХК-ийн байр
Бага тойруу – 7/1, 1-р Хороо,
Чингэлтэй Дүүрэг,
Улаанбаатар-210644,
Монгол Улс

АУДИТОРУУД:

Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

ТӨРИЙН БАНК ХК

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Төрийн Банк ХК-ийн (цаашид “Банк” гэх) Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл (“ТУЗ”)-ийн дарга Бямбарагчаагийн Тэлмүүн, Гүйцэтгэх захирал Өлзийгийн Гантөр болон Эрсдэл, санхүү хариуцсан Гүйцэтгэх захирлын орлогч Хишигтогтохын Лхагвасүрэн, бид энэхүү тайлангийн 7 – 95 дугаар хуудсанд үзүүлсэн, Банкны санхүүгийн тайлангууд нь 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (“СТОУС”)-ын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

БЯМБАРАГЧААГИЙН ТЭЛМҮҮН
(Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн дарга)

ӨЛЗИЙГИЙН ГАНТӨР
(Гүйцэтгэх захирал)

ХИШИГТОГТОХЫН ЛХАГВАСҮРЭН
(Эрсдэл, санхүү хариуцсан Гүйцэтгэх захирлын
орлогч)

Улаанбаатар хот, Монгол Улс

Огноо: 2025 оны 3 сарын 14

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

Төрийн Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд

Зөрчилгүй дүгнэлт

Бид Төрийн Банк ХК ("Банк")-ийн 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн ашиг алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл ("НББОУСЗ")-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд ("СТОУС")-ын дагуу материаллаг алдаагүй, бодитойгоор илэрхийлсэн байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид энэхүү аудитын ажлыг Аудитын олон улсын стандарт ("АОУС")-уудын дагуу хийж гүйцэтгэлээ. Уг стандартуудын дагуу хүлээсэн үүрэг хариуцлагуудыг энэхүү тайлангийн "Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага" хэсэгт харуулав. Бид Нягтлан Бодогчдын ёс зүйн олон улсын стандартын зөвлөлөөс баталсан "Мэргэжсэн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм"-ийн дагуу Банкнаас хараат бус бөгөөд уг дүрэмд заасны дагуу өөрсдийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Аудитын гол асуудлууд

Аудитын гол асуудлууд гэдэг нь тайлант жилийн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн ач холбогдолтой байсан гэж аудиторын мэргэжлийн үнэлэмжээр үзсэн асуудлууд юм. Эдгээр асуудлуудыг санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд бүхэлд нь анхаарч, аудиторын дүгнэлт өгөхдөө авч үзсэн бөгөөд бид уг асуудлуудын талаар тусдаа дүгнэлт гаргадаггүй болно. Аудитын гол асуудал нэг бүрийг бид хэрхэн авч үзсэн талаарх тайлбарыг дор өгөв.

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага хэсэгт дурдсан үүрэг хариуцлагууд болон эдгээр асуудлуудтай холбоотой үүрэг хариуцлагыг бид бүрэн биелүүлсэн. Үүний дагуу бид санхүүгийн тайлангуудын материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдэлийн үнэлгээнд тохирсон аудитын горимуудыг гүйцэтгэсэн. Дор дурдсан асуудлыг анхаарч үзэхдээ гүйцэтгэсэн горимуудыг багтаасан аудитын горимуудын үр дүн нь энд хавсаргасан санхүүгийн тайлангуудад өгсөн бидний аудитын дүгнэлтийн үндэслэл болно.

Аудитын гол асуудал	Гүйцэтгэсэн аудитын горимууд
Зээлийн үнэ цэнийн бууралт	
Удирдлага нь хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо үнэлэмж болон өндөр түвшний төсөөлөл ашиглан тооцоолдог.	2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын санг тооцоолох аргачлалыг үнэлэхдээ бид Банкны Зээлийн Үнэ Цэнийн Хүлээгдэж буй Алдагдал ("ЗҮЦХА")-ыг батлах, бүртгэх, хянах хяналтын загвар болон үйл ажиллагааны үр дүнтэй байдлыг үнэлэх, мөн харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг тооцоолох ЗҮЦХА-ын загварт банкны ашигласан арга зүй, өгөгдөл, төсөөллүүдийг үнэлэх зэрэг аудитын горимуудыг гүйцэтгэсэн.
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа нь 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны нийт хөрөнгийн 55 орчим хувийг эзэлж байгаа бөгөөд холбогдох тооцооллын тодорхойгүй байдлаас үүдэн харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг бид аудитын гол асуудал гэж үзсэн.	

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Төрийн Банк ХК-нийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Аудитын гол асуудлууд (үргэлжлэл)

Аудитын гол асуудал	Гүйцэтгэсэн аудитын горимууд
Зээлийн үнэ цэнийн бууралт	
Үнэ цэнийн бууралтын аргачлал нь ирээдүйг таамагласан Зээлийн Үнэ Цэнийн Хүлээгдэж буй Алдагдал ("ЗҮЦХА")-ын загварт суурилсан. Энэхүү ЗҮЦХА-ын загварын бүрэлдэхүүн хэсгүүд нь ихээхэн төсөөлөл, болон тооцоолол шаарддаг. Үүнд: • Санхүүгийн хөрөнгийн шатлал; • ЗҮЦХА-ын загвар боловсруулах, загварын гол өгөгдлүүд болох Чанаргүйдлийн Магадлал ("ЧМ") болон Алдагдалд Хүргэх Чанаргүйдэл ("АХЧ")-ийг сонгох; • Чанаргүйдэлд Өртөх Дүн ("ЧӨД") болон ашиглагдаагүй зээлийн үүргийн хөрвүүлэлтийн коэффициентийг тодорхойлох; • ЗҮЦХА-ын загварт оруулах эдийн засгийн өгөгдлүүдийг тодорхойлохын тулд ирээдүйн макро эдийн засгийн хувилбаруудыг сонгох, мөн тэдгээрийг магадлалаар нь жинлэх; болон • Ирээдүйд хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалыг тооцоход хэрэглэсэн олон төрлийн төсөөлөл болон хүчин зүйлс дээр суурилан тусгайлан үнэлсэн зээлүүдийн үнэ цэнийн бууралтын санг тооцоолох. Холбогдох нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого болон нягтлан бодох бүртгэлийн гол тооцооллууд болон үнэлэмжүүдийг санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 2.5 болон 3-д тус тус толилуулсан. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаатай хамааралтай бусад толилуулга болон зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 10, 16 болон 34.2-д тус тус толилуулсан.	Арга зүйг үнэлэхдээ бид банкны ЗҮЦХА-ын загвар болон ашигласан арга зүй, таамаглалын удирдлагын үндэслэлийн талаарх ойлголтыг авч, загварын үндэслэлтэй байдлыг үнэлж, салбарын жишигтэй харьцуулсан. Түүнчлэн бид ашигласан таамаглалуудын үндэслэлтэй байдал, шатлалын ангиллын үндэслэл, ЧМ, АХЧ болон ЧӨД -ийг тодорхойлох оновчтой байдал, загварт тусгагдсан макро эдийн засгийн хэтийн хувьсагчдыг авч үзсэн. Шатлалын ангилал зохистой эсэхийг шалгахдаа бид зээлийн хугацаа хэтрэлтийн мэдээлэл, харилцагчдад оноосон зээлжих зэрэглэлийг анхны хүлээн зөвшөөрсөн өдрөөр болон санхүүгийн тайлангийн өдрөөр тус тус шалгасан. Бид мөн насжилтын тайлангийн дүнг санхүүгийн бүртгэлд тусгасан дүнтэй тулгах замаар насжилтын тайлангийн иж бүрэн байдлыг шалгаж, санамсаргүй түүврийн аргаар насжилтын тайлангийн мэдээллүүдийг холбогдох баримтуудтай тулгах замаар насжилтын тайлангийн үнэн зөв байдлыг шалгасан. Бид ЗҮЦХА-ын загварт ашигласан гол өгөгдлүүдийг Банкны боломжит дотоод эх үүсвэрээс олж авсан түүхэн мэдээлэл, гадаад эх үүсвэрээс олж авсан тухайн салбарын болон санхүү, эдийн засгийн мэдээллүүдтэй харьцуулсан. Бидний хяналтын горимд дараах ажлууд багтсан. Үүнд: • Түүхэн ЧМ, АХЧ-ийг тодорхойлох тооцоололд ашигласан дотоод болон гадаад эх сурвалжийн мэдээллүүдийн зөв зохистой байдлыг санамсаргүй түүврийн аргаар шалгасан; • Макро эдийн засгийн хэмжүүрүүдийг боломжит гадаад эх сурвалжийн мэдээллүүдтэй тулгасан; • ЧӨД болон зээлийн хөрвүүлэлтийн коэффициентүүдийн хүлээлтийн үнэн зөв байдлыг шалгасан; • Үнэ цэнийн бууралтыг үнэлэх тусгайлан үнэлсэн зээлүүдээс сонгогдсон түүврүүдийн хувьд бид ирээдүйд хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал болон барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн талаарх Банкны таамаглалуудыг хянаж үзсэн. Бид ЗҮЦХА-ын загварын гол өгөгдлүүдэд ашигласан үнэлэмжийг тууштай ашигласан байдлыг авч үзсэн. Мөн бид санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгуудын зохистой байдлыг үнэлсэн.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Төрийн Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Жилийн тайланд тусгагдсан бусад мэдээлэл

Захирлууд болон Гүйцэтгэх удирдлагууд бусад мэдээлэлд хариуцлага хүлээнэ. Бусад мэдээлэл гэдэгт аудитын тайлан гарсан өдрөөс хойш гарахаар хүлээгдэж буй жилийн тайланд тусгагдах санхүүгийн тайлангууд бэлон тэдгээрт хамаарах аудиторын тайлангаас бусад мэдээлэл ("Бусад хэсэг") багтана.

Санхүүгийн тайлангуудад өгсөн бидний дүгнэлт нь бусад мэдээлэлд хамаарахгүй бөгөөд тэдгээрт аливаа хэлбэрийн баталгаажуулах дүгнэлт гаргаагүй болно.

Санхүүгийн тайлангуудын аудиттай холбоотой бидний хүлээх хариуцлага нь бусад мэдээллийг уншиж, тэдгээр нь санхүүгийн тайлангууд эсвэл аудитын явцад бидний олж авсан мэдээллээс материаллаг байдлаар зөрүүтэй эсвэл алдаатай эсэхийг харгалзаж үзэх явдал юм.

Жилийн тайлангийн "Бусад хэсэг"-ийг унших үед тэнд материаллаг буруу илэрхийлэл байна гэж дүгнэвэл уг асуудлын талаар бид засаглал хариуцсан этгээдүүдэд мэдэгдэх шаардлагатай байдаг.

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор удирдлага болон засаглах эрх мэдэл бүхний этгээдүүдийн хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг СТОУС-ын дагуу бэлтгэх, бодитойгоор илэрхийлэх ба залилан, алдааны улмаас үүсэж болох материаллаг дүнг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтуудад удирдлага хариуцлага хүлээнэ.

Банкны удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ Банкны үйл ажиллагааг зогсоох эсвэл татан буулгахаар төлөвлөсөн эсвэл эдгээрээс өөр бодит сонголт байхгүйгээс бусад тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ удирдлага нь тасралтгүй байх зарчмын дагуу Банкны үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулах чадварыг үнэлэх, боломжтой бол тасралтгүй байх зарчимтай холбоотой асуудлуудыг тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг хэрэглэх үүрэгтэй. Засаглал хариуцсан этгээдүүд нь Банкны санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага

Залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаа олж авах, дүгнэлт бүхний аудиторын тайлан гаргах нь бидний зорилго юм.

Зохистой баталгаажуулалт гэдэг нь өндөр түвшний баталгаажуулалт боловч "АОУС"-ын дагуу хийгдсэн аудит нь оршин байгаа материаллаг буруу илэрхийллийг байнга илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм. Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох ба хэрэв тэдгээр нь дангаараа эсвэл нийтдээ санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргасан хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх магадлалтай бол материаллагт тооцогдоно.

"АОУС"-ын дагуу хийх аудитын үед бид мэргэжлийн үнэлэмж, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг баримтлан ажилладаг. Бид мөн:

- Залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэж болох санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлүүдийг таних, үнэлэх, тэдгээр эрсдэлд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулах, гүйцэтгэх, өөрсдийн дүгнэлтэд үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авах. Залилан нь хуйвалдах, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу мэдэгдэл хийх, дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотой байж болох тул залилангаас үүдэн гарсан материаллаг буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүдэн гарсан буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг.
- Банкны дотоод хяналтын үр нөлөөтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор биш тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горим боловсруулахын тулд аудитад хамааралтай дотоод хяналтын талаар ойлголт олж авах.
- Хэрэглэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь зохистой эсэх, удирдлагын зүгээс нягтлан бодох бүртгэлийн ойролцоолсон тооцооллууд, тэдгээрт холбогдох тодруулгууд нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэх.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Төрийн Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн Банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэж болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал байгаа эсэхийг дүгнэх. Хэрэв материаллаг тодорхой бус байдал байна гэж дүгнэвэл, бид аудиторын тайландаа санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг хийж өгөх эсвэл нийм тодруулга хангалтгүй бол дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай болдог. Аудиторын тайлан гарах өдөр хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн бид дүгнэлтээ гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал Банкны тасралтгүй байх зарчмыг алдагдуулж болно.
- Санхүүгийн тайлангууд (үүнд тодруулгууд багтана)-ын ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг үнэлэх мөн санхүүгийн тайлангууд нь бодитой илэрхийлэгдэх шаардлагыг хангахуйц байдлаар холбогдох ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг илэрхийлсэн эсэхийг үнэлэх.

Бид аудитын ажлын төлөвлөсөн хамрах хүрээ, цаг хугацаа, томоохон хэмжээний дутагдал болон аудитын явцад олж тогтоосон дотоод хяналтын томоохон доголдол зэргийг багтаасан асуудлуудыг засаглал хариуцсан этгээдүүдэд мэдэгддэг.

Мөн бид өөрсдийн хараат бус байдлыг хөндсөн ёс зүйн шаардлагуудыг хангасан тухай мэдэгдлийг засаглал хариуцсан этгээдүүдэд хүргэж, бидний хараат бус байдалд зохистойгоор хамааралтай гэж үзэж болох бүхний л харилцаа болон бусад асуудлуудын талаар болон хэрвээ шаардлагатай тохиолдолд аливаа эрсдэлийг арилгахаар авсан арга хэмжээг мэдэгддэг.

Засаглал хариуцсан этгээдүүдэд мэдэгдсэн асуудлаас бид тухайн тайлант жилийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн өндөр ач холбогдол бүхий асуудлуудыг аудитын гол асуудлууд гэж тодорхойлдог. Хууль тогтоомж нь уг асуудлуудын талаар олон нийтэд мэдээллэхийг хориглосон эсвэл тун ховор тохиолдолд аудиторын тайланд тухайн асуудлуудын талаар мэдээллэх нь олон нийтийн хүртэх үр өгөөжөөс илүү сөрөг үр дагавартай гэж үзсэнээс бусад тохиолдолд тэдгээр асуудлуудыг бид аудиторын тайландаа толилуулдаг.

Бусад зүйл

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор биш, Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасны дагуу Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн захиалгаар аудитыг гүйцэтгэн Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргалаа. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

Ernst & Young Mongolia Audit LLC

ЭРНСТ ЭНД ЯНГ МОНГОЛИЯ АУДИТ ХХК

Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

Гарын үсэг зурсан:

БУЛАНБАЙН ХАБЫЛХАЙРАТ
Захирал

Баталсан:

АДРИАН ЧУ
Партнер

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
Огноо: 2025 оны 3 сарын 14

ТӨРИЙН БАНК ХК

2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН

АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Үр ашигт хүүгээр тооцсон хүүний орлого	5	651,613,814	484,181,209
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	5	22,731,188	16,418,330
Үр ашигт хүүгээр тооцсон хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	6	(372,203,001)	(256,526,566)
Хүүгийн цэвэр орлого		302,142,001	244,072,973
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	7	48,267,729	39,782,977
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	7	(16,317,569)	(11,437,503)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого		31,950,160	28,345,474
Арилжааны цэвэр орлого	8	5,524,096	17,413,277
Үйл ажиллагааны бусад орлого/(зардал)	9	2,729,106	(10,451,396)
Нийт үйл ажиллагааны орлого		342,345,363	279,380,328
Санхүүгийн хөрөнгийн хүлээгдэж буй үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын буцаалт	10	15,045,866	7,533,280
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		357,391,229	286,913,608
Үйл ажиллагааны зардал	11	(217,671,325)	(163,325,763)
Татварын өмнөх ашиг		139,719,904	123,587,845
Орлогын албан татварын зардал	12	(31,753,945)	(28,818,742)
Тайлант жилийн ашиг		107,965,959	94,769,103
Нэгж хувьцааны ашиг			
Хувьцаа эзэмшигчдэд хуваарилах тухайн жилийн суурь ашиг	31	142.98	125.51
Хувьцаа эзэмшигчдэд хуваарилах тухайн жилийн хорогдуулсан ашиг	31	142.98	125.51
Бусад дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах):			
<i>Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдах бусад дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах):</i>			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, бүртгэдэг өрийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээний өөрчлөлт	31	861,149	12,700,061
<i>Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдахгүй бусад дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах):</i>			
Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний олз	31	—	20,405,154
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгийн дахин үнэлгээний гарз	31	(61,524)	(616,500)
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	31	(61,899)	(32,557)
Бусад дэлгэрэнгүй орлого		737,726	32,456,158
Тайлант жилийн татварын дараах нийт дэлгэрэнгүй орлого		108,703,685	127,225,261

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн саллигүй нэг хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2024 оны 12-р сарын 31 мян.төг	2023 оны 12-р сарын 31 мян.төг
ХӨРӨНГӨ			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж	13	597,680,173	1,239,717,159
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	14	224,702,816	272,978,143
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	15	5,638,743	2,387,557
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16	3,396,732,092	2,247,305,449
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	17	8,078,520	11,741,770
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	17	153,247,705	152,750,837
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	18	1,564,045,931	1,211,237,832
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	18	49,911,937	10,237,465
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	18	132,029	121,038
Бусад хөрөнгө	19	37,824,135	45,714,781
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө	20	668,364	668,453
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	21	2,170,476	2,232,000
Үндсэн хөрөнгө	22	171,678,919	156,126,616
Биет бус хөрөнгө	23	5,967,543	6,788,664
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	24	5,331,068	8,263,133
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		6,223,810,451	5,368,270,897
ӨР ТӨЛБӨР			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	25	419,755,053	344,672,374
Репо хэлцэл	26	106,875,647	600,510,177
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	27	4,285,278,690	3,426,825,267
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	15	9,176,467	6,356,764
Дотоодод гаргасан үнэт цаас	28	10,044,464	-
Зээлээр авсан санхүүжилт	29	679,433,885	353,400,228
Бусад өр төлбөр	30	59,975,772	38,573,270
Түрээсийн өглөг	24	6,135,919	8,856,935
Орлогын татварын өглөг	12	9,467,078	10,496,995
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	12	3,601,251	3,228,975
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		5,589,744,226	4,792,920,985
ЭЗДИЙН ӨМЧ			
Энгийн хувьцаа	31	188,774,063	188,774,063
Нэмж төлөгдсөн капитал	31	14,652,725	14,652,725
Бусад нөөц	31	70,618,762	66,822,643
Хуримтлагдсан ашиг		360,020,675	305,100,481
НИЙТ ЭЗДИЙН ӨМЧ		634,066,225	575,349,912
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧ		6,223,810,451	5,368,270,897

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн саллигүй нэг хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

	Энгийн хувьцаа мян.төг (Тод. 31)	Нэмж төлөгдсөн капитал мян.төг (Тод. 31)	Нөөцийн сан мян.төг (Тод. 31)	Хуримтлаг дсан ашиг MNT'000	Нийт өөрийн хөрөнгө MNT'000
2023 оны 1-р сарын 1	188,774,063	14,652,725	14,215,779	278,566,612	496,209,179
Тайлант жилийн ашиг	—	—	—	94,769,103	94,769,103
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	—	—	32,456,158	—	32,456,158
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	—	—	32,456,158	94,769,103	127,225,261
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн*	—	—	20,150,706	(20,150,706)	—
Хуваарилсан ногдол ашиг**	—	—	—	(48,084,528)	(48,084,528)
2023 оны 12-р сарын 31 болон 2024 оны 1-р сарын 1	188,774,063	14,652,725	66,822,643	305,100,481	575,349,912
Тайлант жилийн ашиг	—	—	—	107,965,959	107,965,959
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	—	—	737,726	—	737,726
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	—	—	737,726	107,965,959	108,703,685
Дахин үнэлгээний нөөцөөс буцаасан	—	—	(3,618)	3,618	—
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн*	—	—	3,062,011	(3,062,011)	—
Хуваарилсан ногдол ашиг***	—	—	—	(49,987,372)	(49,987,372)
2024 оны 12-р сарын 31	188,774,063	14,652,725	70,618,762	360,020,675	634,066,225

*Нөөцөд Монголбанкны шаардлагын дагуу бүрдүүлсэн зохицуулалтын нөөц багтдаг бөгөөд Монголбанкнаас зөвшөөрсний дагуу Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд хуваарилагдах боломжтой (Тодруулга 31).

**2023 оны 2 дугаар сарын 17-ны өдөр, Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний жилийн эцсийн цэвэр ашгаас 48,085 сая төгрөгийн ногдол ашиг хуваарилахаар шийдвэрлэсэн.

***2024 оны 2 дугаар сарын 19-ний өдөр, Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний жилийн эцсийн цэвэр ашгаас 49,987 сая төгрөгийн ногдол ашиг хуваарилахаар шийдвэрлэсэн.

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн саллигүй нэг хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

	Тод.	2024 мян.тог	2023 мян.тог
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Татварын өмнөх ашиг		139,719,904	123,587,845
<i>Тохируулгууд:</i>			
Санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	9	(2,424,078)	15,838,946
Арилжаалах зориулалттай санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	9	2,642,838	(844,144)
Хураан авсан хөрөнгийн эрсдэлийн сангийн буцаалт	9	(3,804,329)	740,084
Зээл ба авлагын үнэ цэнийн бууралтын хүлээгдэж буй алдагдлын буцаалт	10	(15,045,866)	(7,533,280)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	11	17,792,762	15,534,573
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	11	1,976,791	1,341,942
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн хорогдуулга	11	5,222,064	4,152,139
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	11	3,483	2,508
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	11	3,618	-
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө борлуулсны гарз/(олз)	9	76,089	(3,742)
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний олз	9	-	(1,949,384)
Өмчлөх бусад хөрөнгө борлуулсны олз	9	(448,632)	(834,823)
Дотоодод гаргасан үнэт цаасны хүүгийн зардал	6	102,964	-
Зээлээр авсан эх үүсвэрийн хүүгийн зардал	6	36,026,078	15,651,501
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн зардал	6	1,440,276	1,548,265
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	31	(61,899)	(32,557)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн бус гүйлгээ		1,215,245	(1,313,609)
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны ашиг		184,437,308	165,886,264
Үйл ажиллагааны хөрөнгө ба өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:			
Монголбанканд заавал байлгах нөөц		(72,787,395)	(80,983,879)
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хөрөнгө		(721,748)	(27,636)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		(1,133,747,017)	(375,540,159)
Дериватив санхүүгийн хэрэглүүр		1,992,595	878,429
Бусад хөрөнгө		6,921,581	(36,609,032)
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө		(351,264)	12,177,469
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж		75,082,679	29,139,283
Репо хэлцэл		(493,634,530)	267,279,964
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		858,453,423	677,464,754
Бусад өр төлбөр		21,348,151	11,472,435
Үндсэн үйл ажиллагаа-с орсон/(-нд зарцуулсан) мөнгөн гүйлгээ		(553,006,217)	671,137,892
Орлогын албан татварын төлөлт	12	(32,699,925)	(22,091,217)
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн хэсэгт хамаарах төлөлт	32	(1,440,276)	(1,548,265)
Зээлээр авсан эх үүсвэрт төлсөн хүү	32	(36,386,624)	(11,728,573)
Үндсэн үйл ажиллагаа-с орсон/(-нд зарцуулсан) цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(623,533,042)	635,769,837
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын худалдан авалт		(17,102,866,310)	(10,804,145,826)
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулсны орлого		17,638,210,361	10,566,802,320
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө борлуулсны орлого	20	1,685,422	51,933
Өмчлөх бусад хөрөнгө борлуулсны орлого	19	3,683,313	10,606,941
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого	22	-	39,601
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт	22	(33,348,548)	(30,301,330)
Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт	23	(1,159,288)	(3,190,930)
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа-аас орсон/(-нд зарцуулсан) цэвэр мөнгөн гүйлгээ		506,204,950	(260,137,291)
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Зээлээр авсан санхүүжилтийн татан авалт	32	995,958,409	510,332,167
Дотоодод гаргасан үнэт цаасны татан авалт	32	9,941,500	-
Зээлээр авсан санхүүжилтийн эргэн төлөлт	32	(671,374,524)	(392,885,768)
Түрээсийн өглөгийн үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт	32	(5,011,015)	(3,734,894)
Хувьцаа эзэмшигчдэд төлсөн ногдол ашиг		(49,987,372)	(48,084,528)
Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас хүлээн авсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ		279,526,998	65,626,977
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр осолт			
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		162,198,906	441,259,523
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	32	1,597,085,623	1,155,826,100
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		1,759,284,529	1,597,085,623
МӨНГӨН БУС ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД			
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө		2,289,999	12,394,699
Түрээсийн өглөг		2,289,999	12,394,699

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй нэг хэсэг болно.

1. БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

Тус банк нь Монголбанкнаас (“МБ”) олгосон 26 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэх бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг. Банк нь Монгол улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг нээлттэй хувьцаат компани. Банкны төв байрны албан ёсны хаяг нь Төрийн Банк ХК-ийн байр, Бага тойруу-7/1, 1-р Хороо, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот - 210644, Монгол Улс. Банк нь Монголын Хөрөнгийн Биржид анхдагч бүртгэлтэй.

Банкны хувьцааны 49.26% -ийг (2023: 49.26%,) Монгол улсын Сангийн яам, 45.03% -ийг (2023: 45.03%) Монгол Улсын Хадгаламжийн Даатгалын Корпораци, 5.71% -ийг (2023: 5.71%,) иргэд, ААН тус тус нээлттэй эзэмшдэг.

2025 оны 3 дугаар сарын 14-ний өдрийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн тогтоолоор 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болгосон жилийн санхүүгийн тайлангуудыг гаргахыг зөвшөөрөв.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО**2.1 Тайлан бэлтгэх үндэслэл**

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (“НББОУСЗ”) -өөс баталж гаргасан Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (“СТОУС”) -ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Санхүүгийн тайлангууд нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд (“БҮЦӨБДО”) бүртгэгдэх өрийн болон өмчийн хэрэглүүр, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд (“БҮЦӨАА”) бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө, бодит үнэ цэнийн аргаар бүртгэгдэх үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр болон хөрөнгүүдээс бусад тохиолдолд түүхэн өртгийн зарчмаар бэлтгэгдсэн болно. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд мянган төгрөгөөр, Банкны үйл ажиллагааны валют болон Монгол Улсын мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр тайлагнасан.

2.2 Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн зүйлсийг хөрвөх чадварынх нь дарааллаар толилуулсан. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах 12 сарын дотор (богино хугацаанд) ба 12 сараас хойших хугацаанд (урт хугацаанд) хүлээн авах эсвэл төлөх төлбөрийн талаарх шинжилгээг тодруулга 37-д толилуулсан.

Ирээдүйн үйл явдлаас хамааралгүйгээр хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай байгаа үед санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толилуулна. Үүнд:

- Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед
- Чанаргүйдэл гарсан үед
- Банк эсвэл түүний хамтрагч талууд төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед.

Мастер цэвэршүүлэлтийн гэрээтэй үүсмэл хөрөнгө болон өр төлбөрийг зөвхөн чанаргүйдэл үүссэн үед биш дээрх бүх нөхцөлүүдэд цэвэршүүлэлтийн шаардлага хангаж байгаа үед зөвхөн цэвэр дүнгээр нь толилуулна.

2.3 Шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт оруулсан стандарт, тайлбар

Банк 2024 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших хугацаанд хүчин төгөлдөр болсон зарим стандартууд болон нэмэлт өөрчлөлтийг анх удаа хэрэгжүүлж эхэлсэн. Банк бусад батлагдсан стандарт болон стандартын тайлбар, нэмэлт өөрчлөлтүүдийг хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх хугацаанаас нь өмнө хэрэгжүүлээгүй болно. Эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүд нь тухайн тайлангийн хугацаанд Банкны санхүүгийн тайланд ямар ч нөлөө үзүүлээгүй.

• СТОУС 16-ын нэмэлт өөрчлөлт	<i>Борлуулаад буцаан түрээсэлсэн хөрөнгийн түрээсийн өр төлбөр</i>
• НББОУС 7, СТОУС7-ын нэмэлт өөрчлөлт	<i>Бэлтгэн нийлүүлэгчийн санхүүжилтийн зохицуулалт</i>
• НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлт	<i>Богино хугацаат болон биелүүлэх нөхцөлт шаардлагуудтай урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал</i>

СТОУС 16-ын нэмэлт өөрчлөлт-Борлуулаад буцаан түрээсэлсэн хөрөнгийн түрээсийн өр төлбөр

2022 оны 9-р сард Зөвлөл нь Худалдах болон Буцаан түрээслэх түрээсийн өр төлбөрийг гаргасан (СТОУС 16-ын нэмэлт өөрчлөлт) СТОУС 16 Түрээсийн нэмэлт өөрчлөлт нь худалдагч-түрээслэгч нь худалдан авах эрхтэй холбоотой ашиг, алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөхгүй/бүртгэхгүй байхын тулд худалдагч-түрээслэгчийн худалдах, буцаан түрээслэх гүйлгээний явцад үүссэн өр төлбөрийг хэмжихэд ашиглах шаардлагыг тодорхойлсон байна.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.3 Шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт оруулсан стандарт, тайлбар (үргэлжлэл)**

СТОУС 16-ын нэмэлт өөрчлөлт-Борлуулаад буцаан түрээслсэн хөрөнгийн түрээсийн өр төлбөр (үргэлжлэл)

Худалдах болон буцаан түрээслэх гүйлгээ эхэлсэн өдрөөс хойш худалдагч-түрээслэгч нь СТОУС 16-ын 29-өөс 35-р зүйлийг буцаан түрээслэхээс үүссэн ашиглах эрхийн хөрөнгөд, СТОУС 16-ын 36-аас 46-р зүйлүүдийг буцааж түрээслэхээс үүссэн өр төлбөрт хэрэглэнэ. 36-аас 46-р зүйлийг хэрэглэхдээ худалдагч-түрээслэгч нь "түрээсийн төлбөр" эсвэл "шинэчилсэн түрээсийн төлбөр"-ийг худалдагч-түрээслэгч нь ашиглах эрхтэй холбоотой ашиг, алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөхгүй байхаар тодорхойлно. Эдгээр шаардлагыг хэрэгжүүлэх нь СТОУС 16-ын 46(а)-д заасан худалдагч-түрээслэгч түрээсийн гэрээг хэсэгчлэн эсвэл бүрэн дуусгавар болгохтой холбоотой аливаа олз, алдагдлыг ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрөхгүй байх үндэслэл болохгүй.

Өөрчлөлт нь буцаан түрээслэхээс үүссэн түрээсийн өр төлбөрийг хэмжих тусгай шаардлагыг заагаагүй болно. Буцаан түрээслэхээс үүсэх түрээсийн өр төлбөрийн анхны хэмжилт нь худалдагч-түрээслэгч нь СТОУС 16-ын Хавсралт А-д заасан түрээсийн төлбөрийн ерөнхий тодорхойлолтоос ялгаатай байдлаар "түрээсийн төлбөр"-ийг тодорхойлоход хүргэж болзошгүй. Худалдагч-түрээслэгч нь НББОУС 8-ын дагуу нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого боловсруулж хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлээгүй.

Тодруулга: Бэлтгэн нийлүүлэгчийн санхүүжилтийн зохицуулалт - НББОУС 7 ба СТОУС 7-ийн нэмэлт өөрчлөлтүүд

2023 оны 5-р сард Зөвлөлөөс НББОУС 7 Мөнгөн гүйлгээний тайлан болон СТОУС 7 Санхүүгийн хэрэгсэл: Тодруулгад нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.

Байгууллагын өр төлбөр, мөнгөн гүйлгээ, хөрвөх чадварын эрсдэлд бэлтгэн нийлүүлэгчийн санхүүжилтийн зохицуулалт хэрхэн нөлөөлж байгааг санхүүгийн тайлан хэрэглэгчид ойлгоход туслах зорилгоор одоогийн тодруулгын шаардлагыг сайжруулах нэмэлт өөрчлөлт хийгдсэн.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь бэлтгэн нийлүүлэгчийн санхүүжилтийн зохицуулалтын онцлогийг тодруулсан. Эдгээр зохицуулалтаар нэг болон хэд хэдэн санхүүжүүлэгч нь байгууллагын бэлтгэн нийлүүлэгчдэдээ төлөх ёстой төлбөрийг төлөх юм. Байгууллага нь гэрээний нөхцөлийн дагуу эдгээр дүнг санхүүжүүлэгч байгууллагууд байгууллагын бэлтгэн нийлүүлэгчдэд төлөх өдрөөр эсхүл үүнээс дараах хугацаанд санхүүжүүлэгч байгууллагад төлнө.

Бэлтгэн нийлүүлэгчийн санхүүжилтийн зохицуулалтын өр төлбөр, мөнгөн гүйлгээнд үзүүлэх нөлөөллийн талаарх мэдээлэл, тухайлбал тэдгээр зохицуулалтын нөхцөл, шаардлага, тайлант хугацааны эхэн ба эцсийн байдлаар эдгээр зохицуулалттай холбоотой өр төлбөрийн тоон мэдээлэл, уг зохицуулалтын дансны үнэд гарсан мөнгөн бус өөрчлөлтийн төрөл зэрэг мэдээллийг байгууллага тайландаа тусгах шаардлагыг энэхүү нэмэлт өөрчлөлтөд тусгасан. Санхүүжилтийн зохицуулалт тус бүрийн нөхцөл шаардлага нь харилцан адилгүй эсхүл онцгой нөхцөл шаардлагатайгаас бусад тохиолдолд дээрх мэдээллүүдийг нэгтгэн толилуулах шаардлагатай.

СТОУС 7-д заасан хөрвөх чадварын эрсдэлийн тодруулгын хүрээнд бэлтгэн нийлүүлэгчийн санхүүгийн зохицуулалтыг тодруулгад хамааралтай бусад хүчин зүйлсийн жишээ болгон оруулсан болно.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлээгүй.

НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлт- Богино хугацаат болон биелүүлэх нөхцөлт шаардлагуудтай урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал

2020 оны 1-р сар, 2022 оны 10-р сард Зөвлөлөөс НББОУС 1-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, өр төлбөрийг богино болон урт хугацааны гэж ангилахад тавигдах шаардлагыг тодорхойлсон. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь дараах зүйлсийг тодруулсан болно:

- Төлбөр хойшлуулах эрх гэж юуг хэлэх
- Төлбөр хойшлуулах эрх нь тайлант хугацааны эцэст байгаа эсэх
- Тухайн байгууллага хойшлуулах эрхээ хэрэгжүүлэх эсэх нь ангилалд нөлөөлөхгүй
- Хэрэв хөрвөх өр төлбөрт агуулагдсан нийлмэл дериватив нь өөрөө өмчийн хэрэгсэл бол өр төлбөрийн нөхцөл нь түүний ангилалд нөлөөлөхгүй
- Тодруулга

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.3 Шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт оруулсан стандарт, тайлбар (үргэлжлэл)**

НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлт- Богино хугацаат болон биелүүлэх нөхцөлт шаардлагуудтай урт хугацаат ор төлбөрийн ангилал (үргэлжлэл)

Төлбөр хойшлуулах эрх

Хэрэв аж ахуйн нэгжийн өр төлбөрийг барагдуулахыг хойшлуулах эрх нь тайлант хугацаанаас хойших (ирээдүйн нөхцөлт шаардлагууд) нөхцөлт шаардлагуудыг хангах эсэхээс хамаарах бол тайлант хугацааны эцэст нөхцөлт шаардлагуудыг хангахгүй байсан ч тухайн тайлант хугацааны эцэст өр төлбөрийг барагдуулахыг хойшлуулах эрхтэй гэж үзнэ гэж Зөвлөлөөс шийдвэрлэсэн. Цаашилбал, 72В-д заасан шаардлагууд нь зөвхөн зээлийн зохицуулалтаас үүссэн өр төлбөрт хамаарна гэж Зөвлөл тодорхойлсон.

Төлбөр барагдуулахыг хойшлуулах эрх тайлант хугацааны эцэст байгаа эсэх

Зээлдүүлэгч талаас тайлант хугацааны эцэст эсхүл түүнээс хойших хугацаанд нөхцөлт шаардлагуудыг байгууллага хангаж байгаа эсэхийг шалгах аас үл хамааран тайлант хугацааны эцэст эсхүл түүнээс өмнөх хугацаанд биелүүлэх шаардлагатай нөхцөлүүдэд төлбөр хойшлуулах эрх байгаа эсэхийг шалгана гэж уг нэмэлт өөрчлөлтөөр тодотгож өгсөн.

Удирдлагын хүлээлт

НББОУС 1.75А-д “Байгууллага тайлант хугацааны дараа өр төлбөрийг барагдуулах хугацаагаа арван хоёр сараас багагүй хугацаагаар хойшлуулах эрхээ хэрэгжүүлэх эсэх нь өр төлбөрийн ангилалд нөлөөлөхгүй” гэсэн тодотголыг уг өөрчлөлтөд нэмсэн. Өөрөөр хэлбэл, удирдлага богино хугацаанд өр төлбөрөө барагдуулах зорилготой байсан ч төлбөр хойшлуулах эрх байгаа л бол удирдлагын төлөвлөгөөг өр төлбөрийн ангилалд нөлөөлүүлэхгүй гэсэн утгатай. Энэ нь санхүүгийн тайлан баталгаажих үед өр төлбөрийг барагдуулсан байсан ч хамаарах юм. Гэсэн хэдий ч, ийм нөхцөлд байгууллага нь санхүүгийн тайлангийн хэрэглэгчдэд санхүүгийн байдалд үзүүлэх нөлөөллийг ойлгох боломжийг олгохын тулд төлбөр тооцоо хийх хугацааны талаарх мэдээллийг санхүүгийн тайланд толилуулах шаардлагатай.

"Төлбөр барагдуулах" гэсэн нэр томъёоны тайлбар

Зөвлөлөөс НББОУС 1-д 76А болон 76Б -г нэмж "өр төлбөрийг барагдуулах" гэдгийг тодруулсан. Зөвлөлөөс өр төлбөр барагдуулах гэдгийг тухайн байгууллагын нөөцийн гадагшлах урсгалтай уялдуулах нь чухал гэж дүгнэсэн.

Өөрийн өмчийн хэрэгслээр төлбөр барагдуулахыг өр төлбөрийг богино эсвэл урт хугацаат гэж ангилах зорилгоор хийсэн төлбөр тооцоо гэж үздэг гэхдээ үл хамаарах нэг зүйл байна.

Хөрвөх опционыг өр төлбөр эсвэл өр төлбөрийн хэсэг гэж ангилсан тохиолдолд өмчийн хэрэгслийг шилжүүлэх нь өр төлбөрийг богино эсхүл урт хугацаат гэж ангилах зорилготой гүйлгээ гэж үзнэ. Зөвхөн хөрвөх опционыг өмчийн хэрэгсэл гэж ангилсан тохиолдолд өр төлбөрийг богино, урт хугацаат гэж ангилахдаа өөрийн өмчийн хэрэгслээр төлбөр тооцоо хийх ажил гүйлгээг харгалзаж үзэхгүй.

Одоогийн мөрдөгдөж буй стандартын дагуу, өмнөх зээлээ төлөөд дахин санхүүжилт авахыг одоогийн зээлийн сунгалт гэж тооцдог тул "төлбөр барагдуулалт" гэж үзэхгүй.

Тодруулга

Зээлийн гэрээнээс үүссэн өр төлбөрийг урт хугацаат гэж ангилсан мөн төлбөр барагдуулах хугацааг хойшлуулах эрх нь ирээдүйн 12 сарын хугацаанд биелүүлэх нөхцөлт шаардлагуудыг хангаж байгаа эсэхээс хамаарах бол байгууллага энэ талаар санхүүгийн тайланд тодруулсан байхыг шаардах зорилгоор НББОУС 1.76ZA-г нэмсэн. Энэхүү тодруулга нь биелүүлэх нөхцөлт шаардлагууд болон холбогдох өр төлбөрийн талаарх мэдээлэл, түүнчлэн тухайн байгууллага нөхцөлт шаардлагуудыг биелүүлэхэд хүндрэл үүсэж болзошгүйг илтгэх аливаа баримт, нөхцөл байдлыг агуулсан байх ёстой.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлээгүй.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.4. Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд

- НББОУС 21-ийн нэмэлт өөрчлөлт * *Өөр валютад хөрвөх боломжгүй байх¹*
- СТОУС 9 болон СТОУС 7-ын нэмэлт өөрчлөлт *Санхүүгийн хэрэгслүүдийн ангилал болон үнэлгээний нэмэлт өөрчлөлт²*
- Өөрчлөлт 11* *Олон улсын санхүүгийн тайлагналын стандартуудын тухайн жилийн сайжруулалт²*
- СТОУС 9 болон СТОУС 7-ын нэмэлт өөрчлөлт * *Эрчим хүч худалдан авах гэрээ²*
- СТОУС 18* *Санхүүгийн тайлангийн толилуулга ба тодруулга³*
- СТОУС 19* *Олон нийтэд хамааралгүй охин компаниуд³*
- СТОУС 10, НББОУС 28-ын нэмэлт өөрчлөлт * *Хөрөнгө оруулагч ба түүний хараат компани, хамтарсан компанийн хооронд худалдсан эсхүл хандивласан хөрөнгө⁴*

¹2025 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлант жилүүдэд хүчинтэй²2026 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлант жилүүдэд хүчинтэй³2027 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлант жилүүдэд хүчинтэй⁴Шийдвэрлэгдээгүй

* Дээрх нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй

НББОУС 21-ийн нэмэлт өөрчлөлт – Өөр валютад хөрвөх боломжгүй байх

2023 оны 8 сард Зөвлөлөөр валютад хөрвөх боломжгүй валютын талаарх нэмэлт өөрчлөлтийг НББОУС 21-т оруулсан.

Уг нэмэлт өөрчлөлтөөр валют бусад валютад хөрвөх боломжтой эсэхийг хэрхэн тодорхойлох мөн валют бусад валютад хөрвөх боломжгүй үед аж ахуйн нэгж тухайн үеийн ханшийг хэрхэн тодорхойлох талаар тусгаж өгсөн. Валют солих механизм эсхүл валютын зах зээлээс хэрэгжүүлэх боломжтой эрх, үүрэг үүсгэх валют солих ажил гүйлгээгээр, боломжит хугацаанд буюу ажил гүйлгээ хойшлох ердийн хугацааг тооцсон хугацаанд сольсон валютаа хүлээн авах боломжтой тохиолдолд уг валютыг өөр валютад хөрвөх боломжтой гэж үзнэ. Хэрэв тухайн валют нь өөр валютад хөрвөх боломжгүй бол валютын үнийг тодорхойлох өдрийн ханшийг тооцох шаардлагатай. Хөрвөх боломжгүй валютын ханшийг тооцоход баримтлах гол зүйл нь ханшийг тооцох өдрөөрх давамгайлах эдийн засгийн нөхцөлд хийгдэж байгаа валют арилжааны ердийн гүйлгээний ханшийг тусгах юм.

Байгууллага нь ажиглагдахуйц буюу ашиглаж болохоор ханш байгаа тохиолдолд уг ханшид залруулга хийхгүйгээр буюу тооцооллын өөр арга техник ашиглахгүйгээр уг ханшийг шууд ашиглах боломжтой гэж нэмэлт өөрчлөлтөд мөн тусгасан.

Байгууллага өөр валютад хөрвөх боломжгүй валютын тухайн үеийн ханшийг тооцоолсон бол санхүүгийн тайлангийн хэрэглэгчдэд тухайн валют нь ямар учраас хөрвөх боломжгүй байгаа мөн энэ нь байгууллагын мөнгөн гүйлгээ, санхүүгийн байдал болон санхүүгийн гүйцэтгэлд хэрхэн нөлөөлөх эсхүл нөлөөлөх магадлалтайг ойлгоход тус дөхөм болох үүднээс эдгээр мэдээллийг санхүүгийн тайланд тодруулна.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

СТОУС 9 болон СТОУС 7-ын нэмэлт өөрчлөлт - Санхүүгийн хэрэгслүүдийн ангилал болон үнэлгээний нэмэлт өөрчлөлт

2015 оны 5-р сарын 30-нд, Зөвлөлөөс СТОУС 9 болон СТОУС 7-д нэмэлт өөрчлөлт оруулж “Санхүүгийн хэрэгслүүдийн ангилал болон үнэлгээний нэмэлт өөрчлөлт”-ийг баталсан. Уг өөрчлөлт нь дараах зүйлсийг агуулсан болно:

- Санхүүгийн өр төлбөрийг “Төлбөр барагдуулах өдөр”-өөр үл хүлээн зөвшөөрөх тодруулга болон “Төлбөр барагдуулах өдөр”-өөс өмнө цахим төлбөрийн систем ашиглан санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрсөн бол ямар нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (тодорхой шаардлагыг хангасан тохиолдолд) баримталсан тухай танилцуулга
- Хүрээлэн буй орчин, нийгэм болон байгууллагын засаглал ба түүнтэй төстэй шинж чанартай санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг хэрхэн үнэлсэн талаарх нэмэлт зөвлөмж
- “Нөөцөөс хамааралгүй шинж чанар” гэж юу болох болон гэрээт хэрэгслүүдийн онцлог шинж чанарын талаарх тодруулга
- Болзошгүй нөхцөлтэй санхүүгийн хэрэгслүүдийн тухай танилцуулга болон БҮЦБДО-д бүртгэх өмчийн хэрэгслүүдийн нэмэлт тодруулгын шаардлагууд

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.4. Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (үргэлжлэл)*****СТОУС 9 болон СТОУС 7-ын нэмэлт өөрчлөлт - Санхүүгийн хэрэгслүүдийн ангилал болон үнэлгээний нэмэлт өөрчлөлт (үргэлжлэл)***

Эдгээр өөрчлөлтүүд нь 2026 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эсвэл түүнээс хойших тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр болно. Тухайн хугацаанаас өмнө хэрэгжих бол зөвхөн санхүүгийн хөрөнгийн ангилал болон түүнтэй холбоотой тодруулгуудын нэмэлт өөрчлөлтийг хугацаанаас нь өмнө хэрэгжүүлж болно.

Цахим төлбөрийн системээр барагдуулдаг санхүүгийн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлттэй холбоотой нэмэлт өөрчлөлтүүдийн хүрээнд, Банк нь эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүд одоогийн практикт мэдэгдэхүйц өөрчлөлт авчрах эсэхийг, мөн төлбөр барагдуулах өдрөөс өмнө эдгээр санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрөхөд баримтлах нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого нь тодорхой шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг үнэлэх зорилгоор бусад улс орнуудад ашиглагдаж буй бүх томоохон цахим төлбөрийн системийг судалж байна. Түүнчлэн, Банк нь бусад бүх төлбөрийн системүүдээ (Жишээлбэл: чек, кредит карт, дебит карт) хянаж, холбогдох санхүүгийн өр төлбөрүүдийг төлбөр барагдуулах өдөр үл хүлээн зөвшөөрч байгаа эсэх болон холбогдох санхүүгийн хөрөнгүүдийг мөнгөн орох урсгал дуусмагц данснаас хасаж байгаа эсэхийг тогтмол баталгаажуулж байна.

Мөн Банк нь хүрээлэн буй орчин, нийгэм болон засаглалтай холбоотой болон бусад ижил төрлийн болзошгүй шинж чанар бүхий санхүүгийн хөрөнгүүд, мөн нөөцөөс хамааралгүй санхүүжилт, гэрээт хэрэгслүүдэд эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүдийн үзүүлэх нөлөөг үнэлж байна. Урьдчилсан үнэлгээгээр эдгээр өөрчлөлтүүд санхүүгийн тайланд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлэхгүй байх гэсэн хүлээлттэй байгаа боловч үнэлгээ эцэслэн хийгдээгүй байна.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

СТОУС 18 – Санхүүгийн тайлангийн толилуулга ба тодруулга

2024 оны 4-р сард, НББЗ-өөс НББОУС 1 “Санхүүгийн тайлангийн толилуулга”-ыг орлох СТОУС 18 “Санхүүгийн тайлангийн толилуулга ба тодруулга”-ыг баталсан. СТОУС 18 нь Ашиг, алдагдлын тайлангийн тодорхой нийт дүн болон бүлгийн дүнг заасан толилуулгатай холбоотой шинэ шаардлагуудыг тодорхойлсон. Түүнчлэн, компани нь ашиг алдагдлын тайлан дахь бүх орлого болон зардлуудыг дараах таван бүлгийг аль нэгэнд ангилах шаардлагатай болсон. Үүнд: үйл ажиллагааны, хөрөнгө оруулалтын, санхүүжилтийн, орлогын албан татварын болон зогсоосон үйл ажиллагааны гэсэн бүлгүүд хамаарах бөгөөд эхний гурван бүлгийг шинээр нэвтрүүлсэн. “Сайн банк” зэрэг тодорхой үндсэн бизнесийн үйл ажиллагаатай (харилцагчдад санхүүжилт олгодог, тодорхой төрлийн хөрөнгөд хөрөнгө оруулалт хийдэг, эсвэл хоёуланг нь хослуулдаг) байгууллагуудад зориулсан тусгай толилуулгын шаардлага болон сонголтууд бий.

Мөн уг стандарт нь менежментийн тодорхойлсон гүйцэтгэлийн шинэ үзүүлэлтүүдийг ил тод мэдээлэхийг шаарддаг. Эдгээр нь орлого, зардлын бүлгийн дүнг агуулдаг бөгөөд үндсэн санхүүгийн тайлан болон тодруулгад гүйцэтгэх үүргийг тодорхойлсны үндсэн дээр санхүүгийн мэдээллийг нэгтгэх болон задлах шинэ шаардлагуудыг тусгасан.

НББОУС 7 Мөнгөн гүйлгээний тайланд цар хүрээ багатай өөрчлөлтүүд орсон бөгөөд үүнд шууд бус аргаар үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээг тодорхойлохдоо эхлэх цэгийг ‘цэвэр ашиг, алдагдал’-аас ‘үйл ажиллагааны ашиг, алдагдал’ болгон өөрчилсөн. Мөн хүү болон ногдол ашгийн мөнгөн гүйлгээг ангилахтай холбоотой сонголтыг халсан. Үүнээс гадна бусад хэд хэдэн стандартад дагалдах өөрчлөлтүүд орсон.

СТОУС 18 болон бусад стандартын өөрчлөлтүүд 2027 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эхлэх түүнээс хойших тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр болно. Гэхдээ хугацаанаас нь өмнө хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрөх бөгөөд хэрэгжүүлсэн тохиолдолд үүнийг тайланд тусгайлан толилуулах шаардлагатай. СТОУС 18-ыг өмнөх тайлант хугацаанд буцаан мөрдөнө.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.4. Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (үргэлжлэл)**

СТОУС 10, НББОУС 28-ын нэмэлт өөрчлөлт - Хөрөнгө оруулагч ба түүний хараат компани, хамтарсан үйлдвэрийн хооронд худалдсан эсхүл хуваарилсан хөрөнгө

2015 оны 12-р сард, НББЗ-өөс өмчийн аргатай холбоотой судалгааны төслийн үр дүнгээс хамаарах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэтэл үндсэн нэмэлт өөрчлөлтийг дагаж мөрдөх огноог хойшлуулах шийдвэр гаргасан. Нэмэлт өөрчлөлтийг урьдчилан дагаж мөрдөхийг зөвшөөрсөн хэвээр байна.

Хараат компани, хамтарсан үйлдвэрт худалдах эсхүл хуваарилах байдлаар хяналтыг нь алдсан охин компанийн бүртгэл, тайлагналыг СТОУС 10 Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан болон НББОУС 28 Хараат болон хамтарсан үйлдвэрт оруулсан хөрөнгө оруулалт стандартуудад зөрүүтэй тусгасан байгааг залруулах нэмэлт өөрчлөлтийг оруулсан.

Нэмэлт өөрчлөлтөөр хараат компани болон хамтарсан үйлдвэрт охин компанийг шилжүүлсэн нь СТОУС 3 Бизнесийн нэгдэлд тодорхойлсон бизнес гэсэн ухагдахуунд хамаарах бол шилжүүлэхтэй холбоотой үүссэн олз эсхүл гарзыг бүтэн дүнгээр нь хүлээн зөвшөөрнө гэж тодотгосон. Харин уг шилжүүлэх процесс нь бизнес гэсэн ухагдахуунд хамаарахгүй бол зөвхөн өөрийн хувь эзэмшилд ногдох хэмжээгээр шилжүүлэхтэй холбоотой үүссэн олз эсхүл гарзыг хүлээн зөвшөөрнө.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд**Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл**

Банкны үйл ажиллагааны болон тайлагналын мөнгөн тэмдэгт нь Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох “Монгол төгрөг” юм. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлагналын өдрийн спот ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Мөнгөн зүйлсийн ханшийн тэгшитгэл эсвэл төлбөр тооцооноос үүссэн аливаа зөрүүг ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг.

Түүхэн өртгөөр бүртгэдэг мөнгөн бус зүйлсийг анх гүйлгээ гарсан өдрийн албан ханшаар хөрвүүлнэ. Харин өмчийн хөрөнгө оруулалт зэрэг бодит үнэ цэн нь гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн бус зүйлсийг бодит өртгийг тодорхойлсон өдрийн ханшаар хөрвүүлж бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнийн аргаар бүртгэдэг мөнгөн бус зүйлсийн ханшийн тэгшитгэлээс үүссэн олз эсвэл гарзыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн олз ба гарз хэсэгт толилуулна.

Хүүгийн орлогыг хүлээн зөвшөөрөх*Үр ашигт хүүгийн аргачлал*

СТОУС 9-ийн дагуу хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгүүд, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан тодорхойлно. Мөн хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн өр төлбөрүүдийн хүүгийн зардлыг үр ашигт хүүгийн арга ашиглан тодорхойлно. Үр ашигт хүү гэдэг нь санхүүгийн хэрэглүүрийн ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалуудыг хугацааных нь туршид эсвэл тохиромжтой гэж үзсэн богино хугацаанд дансны үнэ эсвэл санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан өртөг хүртэл нь хямдруулах хүү юм.

Үр ашигт хүүг (цаашлаад, санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан өртгийг) үр ашигт хүүгийн салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын хөнгөлөлт, урамшуулал, шимтгэл болон зардлыг оролцуулан тооцдог. Банк нь зээлийн нийт хугацааны турш тогтмол өгөөж хүртэнэ гэсэн хамгийн сайн тооцооллыг илэрхийлэх өгөөжийн хувиар хүүгийн орлогыг бүртгэдэг. Тиймээс өөр шатлалуудад тооцогдсон хүүгийн түвшнүүдийн нөлөөлөл болон бүтээгдэхүүний нийт хугацааны бусад шинж чанаруудыг (урьдчилж төлсөн төлбөр, нэмэгдүүлсэн хүү болон шимтгэлүүд) оролцуулан тооцдог.

Хэрэв тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал нь зээлийн эрсдэлээс бусад шалтгаанаар өөрчлөгдсөн бол ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалуудын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр дискаунтчилан цаашлаад дансны үнийг тохируулна. Уг өөрчлөлт нь зэрэг эсвэл сөрөг залруулгаар санхүүгийн байдлын тайланд тухайн санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн дансны үнэд нөлөөлж үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого, зардлыг нэмэгдүүлж эсвэл бууруулж болно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Хүүгийн орлогыг хүлээн зөвшөөрөх (үргэлжлэл)**

Хөрвөгч хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд зах зээлийн хүүгийн өөрчлөлтийг тусгахын тулд мөнгөн гүйлгээг үе үе дахин тооцоолох нь үр ашигтай хүүгийн хэмжээг өөрчилдөг боловч хэрэглүүрийг анх үндсэн төлбөртэй тэнцэх хэмжээгээр хүлээн зөвшөөрсөн тохиолдолд ирээдүйн хүүгийн төлбөрүүдийг дахин тооцоолох нь хөрөнгө болон өр төлбөрийн дансны үнэд төдийлөн нөлөөлөхгүй.

Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого, зардал

Цэвэр хүүгийн орлого болон зардлыг үр ашигт хүүгийн арга болон бусад аргыг ашиглан тооцдог. Эдгээрийг хүүгийн орлого болон зардлын аль алины хувьд харьцуулагдахуйц мэдээллийг харуулахын тулд орлогын тайланд тусад нь толилуулсан болно. Банк нь зөвхөн дээр дурдсан санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд үр ашигт хүүгийн аргаар хүүгийн орлого болон зардлыг тооцоолдог.

Бусад хүүгийн орлого болон зардалд үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн хейдж хэлцлийн хүү болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэхээр хэмжигддэг бүх санхүүгийн хөрөнгө/өр төлбөрүүдийн хүү (гэрээний хүүгийн хувь хэмжээгээр тооцдог худалдах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөөс бусад) орно.

Арилжааны зориулалттай санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хүүгийн орлого, зардал нь “Арилжааны цэвэр орлого”-д бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөр хүлээн зөвшөөрөгдсөн болно.

Банк нь үнэ цэн буурсан гэж үзсэнээс бусад санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргаар уг санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнээс тооцдог. Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэн буурч, “3-р шатлал” –д орсон тохиолдолд Банк үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан цэвэр өртгөөс хүүгийн орлогыг тооцно. Санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орохоо больсон тохиолдолд хүүгийн орлогыг дансны үнээс тооцно.

Хураамж ба шимтгэлийн орлого

Банк нь өөрийн харилцагч нарт үзүүлдэг төрөл бүрийн үйлчилгээнээс хураамж, шимтгэлийн орлого олдог. Хураамж болон шимтгэлийн орлогыг Банк үзүүлсэн үйлчилгээний оронд хүлээн авах төлбөрийн дүнг тусгасан хэмжээгээр хүлээн зөвшөөрнө.

Гүйцэтгэлийн үүрэг, түүнчлэн тэдгээрийг биелүүлэх хугацааг гэрээ байгуулагдах үед тодорхойлно. Банкны орлого олох гэрээнд ихэвчлэн олон гүйцэтгэлийн үүрэг байдаггүй бөгөөд эдгээрийг доорх байдлаар тайлбарласан.

Банк нь өөрийн харилцагч нарт үзүүлдэг төрөл бүрийн үйлчилгээнээс хураамж, шимтгэлийн орлого олдог. Хураамж, шимтгэлийн орлогыг тухайн үйлчилгээг үзүүлсний хариуд Банкны олох төлбөрийн хэмжээг тусгасан хэмжээгээр хүлээн зөвшөөрнө. Гүйцэтгэлийн үүрэг, түүнчлэн тэдгээрийг хангах хугацааг гэрээ байгуулах үед тодорхойлдог. Банкны орлогын гэрээнд доор тайлбарласны дагуу олон гүйцэтгэлийн үүрэг ихэвчлэн байдаггүй.

Банк нь харилцагчдадаа үйлчилгээ үзүүлэх үед төлбөрийг нэхэмжлэх бөгөөд ихэнхдээ үйлчилгээ үзүүлсэн даруй эсвэл тодорхой хугацаанд үзүүлсэн үйлчилгээний төлбөрийг гэрээний хугацаа дууссаны дараа авдаг (доорхоос өөрөөр заагаагүй бол). Банк нь үйлчилгээг харилцагчид шилжүүлэхээс өмнө ихэвчлэн хяналт тавьдаг тул орлогын зохицуулалтын үндсэн үүрэг гэж дүгнэсэн.

Гэрээт хугацааны турш үзүүлж буй үйлчилгээний хураамжийн орлого

Гэрээт хугацааны туршид үйлчилгээг үзүүлж олох орлогыг тэр хугацааны туршид нь хуримтлуулна. Үүнд шимтгэлийн орлого, хөрөнгийн зохицуулалт, кастодиан, бусад зохицуулалт болон зөвлөх үйлчилгээний хураамжууд багтана.

Гүйлгээний үйл ажиллагаанаас олсон шимтгэлийн орлого

Гуравдагч талтай гүйлгээний талаар хэлэлцээр хийх эсвэл гүйлгээнд оролцохтой холбоотойгоор үүссэн хураамжууд (хувьцаа эсвэл бусад үнэт цаасыг худалдан авах, бизнес худалдан авах, худалдах зориулалт гэх мэт)-ыг холбогдох гүйлгээ дууссан үед хүлээн зөвшөөрнө. Тодорхой нэг гүйцэтгэлтэй уягдсан хураамж эсвэл хураамжийн бүрэлдэхүүн хэсгийг холбогдох шалгуурууд хангагдсаны дараа хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Хураамж ба шимтгэлийн орлого (үргэлжлэл)**

Холбогдох санхүүгийн хэрэглүүрийн салиггүй хэсэг болох хураамжийн орлого

Банкны холбогдох санхүүгийн хэрэглүүрийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлогод зээл олголтын шимтгэл, татан авагдах магадлалтай зээлүүд дээр зээлийн үйлчилгээний шимтгэл болон зээлтэй холбоотой бусад шимтгэлүүд орно. Эдгээр шимтгэл нь (өсөн нэмэгдэх аливаа зардлын хамт) зээлийн үр ашигт хүүгийн залруулга гэж хүүгийн орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Харин татан авахгүй нь бараг тодорхой болсон зээлүүдийн зээлийн үйлчилгээний шимтгэл нь хугацааны эцэст орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Арилжааны цэвэр орлого

Арилжааны цэвэр орлогод "Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй" санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлого, зардал, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн бүх олз, гарз болон ногдол ашиг хамаарна.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн цэвэр ашиг, алдагдал

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэр ашиг эсвэл алдагдал СТОУС 9-т шаардсан эсвэл заасны дагуу эдийн засгийн хейджийн харилцаанд эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор ашиглагддаг боловч хейджийн бүртгэлийн шаардлага хангахгүй арилжааны бус үүсмэл хэрэглүүр, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр мөн түүнчлэн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх арилжааны бус хөрөнгүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт, хүү болон гадаад валютын ханшийн зөрүүнүүд орно.

Хорогдуулсан өртгөөр эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн үл хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг үл хүлээн зөвшөөрөхөд үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал нь хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх эсвэл бодит үнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг борлуулах эсвэл үл хүлээн зөвшөөрөх үеийн хүлээн авсан орлого болон дансны үнэ (үнэ цэн бууралт тооцсон) хоорондын зөрүүгээр тооцсон алдагдал (эсвэл ашиг)-аар хэмжигдэнэ.

Санхүүгийн хэрэглүүр - анхны хүлээн зөвшөөрөлт,

Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, харилцагчдын харилцах болон хадгаламжаас бусад бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдрөөр (Банк нь тухайн хэрэглүүрийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд хэвийн нөхцөлтэй арилжаа буюу санхүүгийн хөрөнгө худалдан авах, худалдахад холбогдох хөрөнгийг зах зээлийн журам, хэлцлээр тогтоосон хугацаанд зайлшгүй шилжүүлэхийг шаарддаг арилжаа орно. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа нь хөрөнгийг харилцагчдын дансанд шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь харилцагчдын харилцах, хадгаламжийг Банканд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хэмжилт

Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үеийн ангилал нь гэрээний нөхцөл болон бизнес загвар дээр үндэслэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрөөс бусад бүх санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хэмжилт нь тэдгээрийн бодит үнэ цэн дээр гүйлгээний зардлыг нэмсэн дүн байна. Худалдааны авлагын анхны хэмжилт нь гүйлгээний дүнгээр байна. Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн бодит үнэ цэн нь ажил гүйлгээний үнээс ялгаатай үед Банк дор дурдсан "Эхний өдөр"-ийн ашиг ба алдагдал гэх бүртгэлийн аргачлалыг баримталдаг.

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр болон арилжааны үнэт цаасны багцыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөр ангилж хэмжинэ. Хэмжилт болон хүлээн зөвшөөрөлтийн зөрчлийг арилгаж эсвэл бууруулж байгаа нөхцөлд Банк нь санхүүгийн хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх гэж тодорхойлж болно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хэрэглүүр - анхны хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)***Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хэмжих ангилал*

Банк өөрийн бүх хөрөнгийг бизнесийн загвар болон гэрээний нөхцөл дээр үндэслэн дараах аль нэгээр нь ангилна:

- Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх;
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх;
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх

Зээлийн үүрэг болон санхүүгийн баталгаанаас бусад санхүүгийн өр төлбөрийг хорогдуулсан өртгөөр эсвэл, арилжааны зорилгоор эзэмшиж буй эсвэл санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүр тохиолдолд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдлын тайланд бүртгэж хэмжинэ.

Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Бодит үнэ цэнээрээ хэмжигдэж, санхүүгийн тайланд тайлагнаж байгаа бүх хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

- Түвшин 1 санхүүгийн хэрэглүүр - Үнэлгээнд ашиглагдсан өгөгдлүүд нь хэмжилтийн өдрөөрх бирж дээр бүртгэлтэй ижил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн (залруулаагүй) идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ юм. Банк нь хэмжээ болон хөрвөх чадварын хувьд адил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийг санхүүгийн тайлангийн өдрөөр боломжтой, заавал болон хэрэгжих үнийн хангалттай арилжааны үйл ажиллагаатай байхыг идэвхтэй зах зээл гэж үзнэ.
- Түвшин 2 санхүүгийн хэрэглүүр - Үнэлгээнд ашигласан өгөгдлүүдийг санхүүгийн хэрэглүүрийн дуусах хугацааны туршид боломжтой байх зах зээлийн бүх өгөгдлүүдээс шууд болон шууд бусаар үнэлгээнд ашигласан өгөгдлүүд юм. Эдгээр өгөгдлүүдийн дотор идэвхтэй зах зээл дээрх ижил төстэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэ, идэвхгүй зах зээл дээрх ижил төстэй хэрэглүүрийн үнэ болон үүнээс өөр хүүгийн түвшин, өгөөжийн муруй, харгалзах хэлбэлзэл, зээлийн эрсдэлийн үнэ гэх зэрэг ажиглагдахуйц өгөгдлүүд орно. Мөн түүнчлэн, тухайн хөрөнгийн шинж байдал болон байршил, харьцуулах зүйлсийн аль нь үнэлгээ тогтоосон хэрэглүүртэй холбогдох зэргээс хамааран залруулга хийж болно. Гэвч ажиглагдахуйц бус өгөгдөл дээр үндэслэн нийт хэмжилтэнд чухал ач холбогдолтой дээрх залруулгыг хийсэн бол Банк нь хэрэглүүрийг Түвшин 3-р ангилна.
- Түвшин 3 санхүүгийн хэрэглүүр - Эдгээрт, хэмжилтийн хувьд бүхэлдээ чухал ач холбогдол бүхий нэг болон түүнээс дээш ажиглагдахуйц бус өгөгдлүүд багтана.

Банк нь үнэлгээний техник болон хэрэгжүүлж буй аргачлалууд болон загварын тохируулгуудыг тогтмол шалгаж үздэг. Гэвч суурь загвар нь Банкны санхүүгийн хэрэглүүрийг үнэлэхтэй холбоотой бүх хүчин зүйлүүд болох зээлийн эрсдэл, өөрийн зээлийн болон/эсвэл санхүүжилтийн зардал зэргийг бүрэн дүүрэн хамруулж чадахгүй байх магадлалтай юм. Иймд Банк нь бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх санхүүгийн хэрэглүүртэй холбоотой зээлийн эрсдэлийг тооцоолоход төрөл бүрийн техник хэрэглэдэг ба үүнд хөрөнгө тус бүрийн хувьд ашиглалтын хугацааны туршид холбогдох талд хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийг багцад суурилан тооцох аргачлал багтдаг бөгөөд энэ нь холбогдох талд хүлээгдэж буй барьцаагүй санхүүгийн хэрэглүүрийн зээлийн эрсдэлийг тусгахын тулд хийгддэг. Банк өөрийн зээлийн үнэ цэнийг зах зээлийн бодит өгөгдлүүдээс, тухайлбал, арилжаалагдсан өрийн хоёрдогч үнэ зэргээс тооцдог.

Тайлант хугацааны эцэс бүрт Банк нь санхүүгийн тайландаа тайлагнасан хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд түвшин хооронд хөдөлгөөн гарсан эсэхийг дахин нягталж үздэг.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр**

Бусад Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж, харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хэрэглүүр

Банк нь доорх нөхцөлүүд хангагдсан тохиолдолд бусад Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж, харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон бусад санхүүгийн хэрэглүүрийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэхэд ангилна:

- Бизнесийн загварын зорилго нь гэрээнд заасан мөнгөн төлбөрийг цуглуулах зорилгоор санхүүгийн хөрөнгийг эзэмшиж байгаа
- Санхүүгийн хөрөнгүүдийн гэрээний нөхцөл нь тодорхой үед үлдэгдлийн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрийн мөнгөн гүйлгээг ихэсгэдэг.

Эдгээр нөхцөлүүдийн дэлгэрэнгүйг дор үзүүлэв.

Бизнесийн загварын үнэлгээ

Банкны бизнес загвар нь хэрэглүүрийн түвшинд биш нийлмэл багцын түвшинд хянагддаг ба дараах ажиглагдахуйц хүчин зүйлсээс хамаарна. Үүнд:

- Бизнес загварын (тухайн бизнес загварт хамаарагдах санхүүгийн хөрөнгө) гүйцэтгэлд нөлөөлж буй эрсдэл ба эдгээр эрсдэлийг хэрхэн хянах аргачлал
- Эдгээр хөрөнгүүдээс мөнгөн гүйлгээг өмнө нь хэрхэн хүлээн авч байсан туршлага
- Багцын гүйцэтгэлийг хэмжих болон тайлагнахад ашигласан хэмжигдэхүүнүүд
- Байгууллагын удирдлагуудад хэрхэн урамшуулал олгодог (санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэн эсвэл гэрээний цуглуулсан мөнгөн урсгал дээр үндэслэдэг)

Борлуулалтын хүлээгдэж буй давтамж, үнэ цэн ба хугацаа нь үнэлгээ хийхэд чухал хүчин зүйл болно. Бизнес загварын тест нь хамгийн боломжит хувилбар дээр үндэслэдэг ба ‘хамгийн муу’ эсвэл ‘стресс’ нөхцөлүүдийг харгалзан үздэггүй. Хэрэв анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараах мөнгөн урсгал нь анхны таамагласан хүлээлтээс өөр байвал Банк тухайн бизнес загварт хамааралтай санхүүгийн хөрөнгийн ангиллыг солихгүй бөгөөд харин уг мэдээллийг шинээр санхүүгийн хөрөнгө худалдаж авах үед үнэлгээндээ оруулан үздэг.

Үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлбөрийн шалгуур (ҮТХТ шалгуур)

Санхүүгийн хэрэглүүрийн ангиллын хоёр дахь шат бол Банк үндсэн төлбөр ба хүүгийн шалгуурын шаардлагыг хангаж буй эсэхийг тодорхойлохын тулд санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний нөхцөлийг дүгнэдэг.

Энэхүү шалгуурын хүрээнд ‘Үндсэн’ гэдэг нь анхны хүлээн зөвшөөрөх үеийн санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэн бөгөөд санхүүгийн хөрөнгийн ашиглах хугацааны туршид өөрчлөгдөж болно (жишээ нь үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт эсвэл урамшуулал/хөнгөлөлтийн хорогдуулалт).

Зээлийн гэрээн дэх хүүгийн хамгийн гол элемент нь мөнгөний өнөөгийн үнэ цэн болон зээлийн эрсдэл байдаг. Үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлбөрийн шалгуурын үнэлгээг хийхийн тулд Банк нь хүүгийн түвшнийг тогтоосон хугацаа гэх мэт холбогдох хүчин зүйлс, үнэлэмжийг авч үздэг.

Нөгөө талаас, эрсдэл үүрэх магадлал багатай гэрээний заалт эсхүл үндсэн зээлийн зохицуулалттай холбоогүй гэрээний мөнгөн гүйлгээний тогтворгүй байдал зэрэг нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрийн үлдэгдэл дүнгийн гэрээний мөнгөн гүйлгээнд нөлөөлөхгүй. Ийм тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь дараах гурван шинж чанарыг агуулсан санхүүгийн хэрэглүүр эсвэл бусад гэрээнүүд байна. Үүнд:

- Үнэ цэн нь тодорхой хүүгийн түвшин, санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ, өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үнэ, валютын ханшийн өөрчлөлт, зээлжих зэрэглэл болон гэрээний холбогдох талын үүрэг хариуцлагад хамаарахгүй бусад хувьсагчийн өөрчлөлтөөс хамаардаг бол
- Анхны цэвэр хөрөнгө оруулалт шаарддаггүй эсвэл зах зээлийн хүчин зүйлсийн өөрчлөлтөнд ижил байдлаар хандахаар хүлээгдэж буй бусад төсөөтэй гэрээнд шаардлагатайгаас бага анхны цэвэр хөрөнгө оруулалт шаарддаг бол
- Ирээдүйд төлөгдөхөөр бол

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)**

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр (үргэлжлэл)

Банк нь төрөл бүрийн харилцагчидтай үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн хэлцлүүд хийдэг бөгөөд эдгээрт кросс своп, гадаад валютын болон хүүгийн форвард гэрээ хэлцлүүд зэрэг орно. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг ба бодит үнэ цэн нь эерэг байгаа үед хөрөнгө, харин сөрөг байгаа үед өр төлбөр гэж бүртгэнэ. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэдэг.

Арилжаалах зориулалттай санхүүгийн хөрөнгө

Банк нь санхүүгийн хөрөнгийг арилжааны үйл ажиллагаагаар дамжуулан богино хугацаанд ашиг олох зорилгоор худалдаж авсан эсвэл багцаар нь удирдаж буй санхүүгийн хэрэглүүрийн багцын нэг хэсэг болгон арилжаалах зориулалттай гэж ангилдаг. Арилжаалах зориулалттай хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь хэмжин бүртгэдэг. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг цэвэр арилжааны орлогод хүлээн зөвшөөрнө. Хүү, ногдол ашгийн орлого болон зардлыг гэрээний нөхцөлийн дагуу, эсвэл төлбөр хийх эрх нь тогтоогдсон үед арилжааны цэвэр орлогод бүртгэнэ.

Энэ ангилалд зарах эсвэл богино хугацаанд эргүүлэн худалдаж авах зорилготой өрийн болон өмчийн үнэт цааснууд багтсан болно.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өрийн хэрэглүүр

Банк нь өрийн хэрэглүүрийг доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрт ангилна:

- Бизнесийн загварын зорилгоор эзэмшиж байгаа санхүүгийн хэрэглүүр, гэрээний мөнгөн гүйлгээг цуглуулах болон борлуулах зорилгоор эзэмших
- Санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөл нь зөвхөн үндсэн төлбөр ба хүүгийн шалгуурын хангах

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр нь бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бөгөөд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз, гарз нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэнэ. Хүүгийн орлого болон гадаад валютын ханшийн олз, гарзыг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн адил ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцооллыг доорх тодруулгуудад тайлбарласан. Банк нь нэг төрлийн үнэт цааснаас нэгээс олныг эзэмшдэг бол эхэлж авснаа эхэлж зарлагдахаар бүртгэнэ. Үл хүлээн зөвшөөрөх үед бусад орлогод хуримтлагдсан олз, гарз нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангаас ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдана.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр

Энэ ангилал дахь санхүүгийн хөрөнгө нь арилжаалах зорилгоор эзэмшээгүй бөгөөд анх хүлээн зөвшөөрөхдөө удирдлагаас тодорхойлогдсон эсвэл СТОУС-9-н дагуу заавал бодит үнэ цэнээр хэмжих шаардлагатай гэж тодорхойлсон байна. Банк нь өрийн хэрэглүүрийг доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр гэж ангилна. Өрийн хэрэглүүрээс хамаарч дараах загварчлалыг ашигладаг:

- Загварчлал нь хөрөнгө ба өр төлбөрийг хэмжихэд болон тэдгээрийн ашиг, алдагдлыг өөр аргаар тооцоход гарсан нийтлэг бус байдлыг арилгах эсвэл бууруулдаг.
- Өр төлбөр нь бүлэг санхүүгийн өр төлбөрийг хэлэх бөгөөд тэдгээр нь эрсдэлийн удирдлага эсвэл хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний дагуу бодит үнэ цэнээр хэмжигдэнэ.
- Өр төлбөр нь нэг болон түүнээс дээш санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүрийн нэгдлийг агуулдаг. Гэвч санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүр нь гэрээнд заасны дагуу мөнгөн урсгалд их хэмжээний нөлөө үзүүлэхүйц, аль эсвэл шинжилгээ хийхгүйгээр эсвэл багахан шинжилгээгээр санхүүгийн хэрэглүүрийг нэгтгэж бүртгэхийг хориглосон үед нэгтгэлд оруулахгүй.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө нь санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)**

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөд тодорхойлсон хэрэглүүрээс олсон хүүгийн орлого эсвэл зардал нь үр ашигт хүүг ашиглан мөн хөнгөлөлт, урамшууллыг нь харгалзах дүнгээр тооцдог. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс олсон хүүгийн хэмжээг гэрээний хүүг ашиглан бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүрийн ногдол ашгийн орлогыг төлбөр хийх эрх тогтоогдсон үед үйл ажиллагааны бусад орлогод бүртгэнэ.

Гаргасан өрийн хэрэглүүр ба зээлээр авсан санхүүжилт

Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, гаргасан өрийн хэрэглүүр болон санхүүжилтийг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо зээл авах үеийн хөнгөлөлт, урамшуулал ба үр ашигт хүүгийн нэг салшгүй хэсэг болж буй зардлуудыг авч үзнэ. Өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн аль алиных нь элементүүдийг агуулсан нийлмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг, хүлээн зөвшөөрөгдөх өдөр салгана.

Банк нь эдгээр үүсмэл бус санхүүгийн хэрэглүүрийг бүртгэлд тусгахдаа, эхлээд тухайн хэрэглүүр нь нийлмэл эсэх талаар болон тухайн хэрэглүүр болон бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг НББОУС 32-н дагуу санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгө эсвэл өөрийн хөрөнгө гэж ангилна. Банк нь санхүүгийн хэрэглүүрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг дараах байдлаар хүлээн зөвшөөрнө: (а) Банканд санхүүгийн өр төлбөр болж байвал, (б) Тухайн хэрэглүүрийг эзэмшигчид, Банкны өөрийн хөрөнгөд хөрвөх боломж олгож байвал. Хөрвөх хэрэглүүрийн өр төлбөр болон өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүнүүдийн ангилал нь, тухайн хөрвөх нөхцөл нь зарим нэг эзэмшигчдийн хувьд эдийн засгийн давуу талтай байсан ч хөрвөх нөхцөл нь хэрэгжих эсэх болон түүний өөрчлөгдөх магадлалаас шалтгаалан өөрчлөгддөггүй. Хөрвөх санхүүгийн хэрэглүүрийн өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн бүртгэлийн дүнг хуваарилахдаа, өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүний дүн нь тухайн хэрэглүүрийн нийт бодит үнэ цэнээс өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн гэж тусад нь тодорхойлсон дүнг хассанаас үлдсэн дүн байна. Нийлмэл санхүүгийн хэрэглүүрт агуулагдсан өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүнээс (өөрийн хөрөнгийн хөрвөх нөхцөл гэх мэт) бусад аливаа үүсмэл хэрэглүүрийн үнэ цэн нь (худалдан авах опцион гэх мэт) өр төлбөрийн бүрэлдэхүүнд багтана.

Банк нь тухайн хэрэглүүрийн өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бүрэлдэхүүнүүдийг салгах гэж буй бол тухайн өр төлбөрт салгах шаардлагатай агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр байгаа эсэхийг үнэлнэ. Банк нь агуулагч гэрээ болон дансаас агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийг зөвхөн доорх нөхцөлд салгана:

- Агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн эдийн засгийн болон эрсдэлийн шинж чанар нь агуулагч гэрээний эдийн засгийн болон эрсдэлийн шинж чанартай нягт холбоотой биш үед
- Агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүртэй ижил нөхцөлтэй салангид хэрэглүүр нь санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүрийн тодорхойлолтыг хангаж буй тохиолдолд
- Холимог (нэгтгэсэн) хэрэглүүр нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын дансанд бүртгэгдсэн өөрчлөлттэйгээ бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгддэггүй (жишээ нь, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрт агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр)

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн үүрэг

Банк нь санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон зээлийн амлалт гаргадаг. Санхүүгийн баталгаа гаргаж өгсний улмаас хүлээн авсан урамшууллыг санхүүгийн тайлангуудад анхлан бүртгэхдээ бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Ийнхүү анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараагийн тайлант үед баталгаа бүрт Банкны хүлээх хариуцлагыг хэмжихдээ анхлан хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэсэн хуримтлагдсан хорсгдлыг хассан дүн хоёрын аль өндрөөр нь хэмжинэ.

Хүлээн авсан урамшууллыг баталгааны хугацааны туршид ашиг, алдагдлын тайланд “Хураамж ба шимтгэлийн орлого”-оор хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)*****Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн үүрэг (үргэлжлэл)***

Ашиглагдаагүй зээлийн үүрэг болон аккредитив нь амлалт бөгөөд энэхүү амлалтын хугацаанд Банк нь урьдчилан тодорхойлсон нөхцөлтэй зээлийг харилцагчид олгох шаардлагатай. Санхүүгийн баталгааны гэрээнүүдийн адилаар тэдгээр гэрээнүүдэд “Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал”-ын шаардлагуудын дагуу сан байгуулна.

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн гэрээний үнэ цэн нь зах зээлд олгогдох зээлийн гэрээний нөхцөлтэй ижил байхаас гадна санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдахгүй. Энэхүү санхүүгийн хэрэглүүрийн нэрлэсэн үнэ болон үнэ цэнийн бууралтын хүлээгдэж буй алдагдал нь Тодруулга 34-д тусгагдсан.

Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

Үүнд харилцагчдаас авсан харилцах, хугацаагүй, хугацаатай хадгаламж болон Банкны баталгааны эх үүсвэр хамаарна. Анхны хэмжилтийн дараа үед харилцагчдад өгөх өр төлбөрүүдийг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

Бусад санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж

Бусад Банк, санхүүгийн байгууллагуудаас татсан төгрөгийн болон валютын хадгаламжууд болон дотоод гадаадын арилжааны банкууд, Монголбанкны хугацаатай хадгаламжууд мөн хамаарна. Банк нь, харилцагчдын харилцах хадгаламжийг мөнгөн хөрөнгө нь Банканд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрдөг. Анхны хэмжилтийн дараа бусад Банкуудад өгөх өр төлбөрийг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн дахин ангилал

Банк санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш бизнесийн шугам худалдан авах, дуусгах болон цуцлах онцгой нөхцөл байдлаас бусад нөхцөлд дахин ангилахгүй. Санхүүгийн өр төлбөр дахин ангилагддаггүй.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн өөрчлөлт***Санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлт***

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын болон зээлийн эрсдэлийн бус шалтгаанаар арилжааны бүтцийн өөрчлөлтийн үйл ажиллагааны үр дүнд гэрээний мөнгөн гүйлгээг дахин тохиролцсон эсвэл өөр хэлбэрээр бүтцийн өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд, Банк уг өөрчлөлт нь тухайн санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахад хүргэсэн эсэхийг тодорхойлох үнэлгээг хийдэг. Санхүүгийн хөрөнгийн хувьд энэхүү үнэлгээ нь чанарын хүчин зүйл дээр суурилдаг.

Банк харилцагчид олгосон зээлийг үл хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг үнэлэхдээ доорх нөхцөлүүдийг авч үздэг:

- зээлийн валют өөрчлөгдсөн
- өмчийн шинж чанар тодорхойлогдсон
- бизнесийн түнш өөрчлөгдсөн
- өөрчлөлтийн улмаас ҮТХТ-ийн шалгуур хангахгүй байх

Хэрвээ өөрчлөлт нь мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлээгүй бол энэ өөрчлөлтийг үл хүлээн зөвшөөрөх гэж авч үзэхгүй. Мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан дүнд үндэслэн Банк үнэ цэнийн бууралтын алдагдал бүртгээгүй бол өөрчлөлтийг нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Санхүүгийн өр төлбөрийн өөрчлөлт

Одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөлийн өөрчлөлт нь мэдэгдэхүйц нөлөөтэй гэж дүгнэгдээгүй, улмаар данснаас хасахад хүргэхгүй бол санхүүгийн өр төлбөрийн хорогдуулсан өртгийг гэрээнд заасан ирээдүйн тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолохдоо санхүүгийн өр төлбөрийн анхны үр ашигт хүүгийн хувиар хорогдуулан дахин тооцоолно. Үүний үр дүнд гарсан аливаа зөрүүг шууд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийн өөрчлөлт (үргэлжлэл)

Банк санхүүгийн өр төлбөрийн хувьд, чанарын хүчин зүйлээс хамаарч, засварласан хямдруулсан өнөөгийн үнэ цэн болон санхүүгийн өр төлбөрийн анхны дансны үнийн хооронд арав буюу түүнээс дээш хувьтай зөрүү гарахад хүргэсэн өөрчлөлтийг мэдэгдэхүйц гэж үзнэ.

Санхүүгийн хөрөнгө үл хүлээн зөвшөөрөлт

Хугацаа болон нөхцөлд их хэмжээгээр өөрчлөлт орсонтой холбоотой үл хүлээн зөвшөөрөх

Харилцагчдад олгосон зээл гэх мэт санхүүгийн хөрөнгийг гэрээний нөхцөл нь шинэ зээл шиг болж өөрчлөгдөхөд үл хүлээн зөвшөөрнө. Үнэ цэнийн бууралт хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд эдгээр хөрөнгийн хувьд зөрүүг нь үл хүлээн зөвшөөрөлтийн олз, гарзаар бүртгэнэ. Шинээр хүлээн зөвшөөрсөн зээл нь үнэ цэн буурсан зээлийг худалдаж авсан нөхцөлд биш бол уг зээл нь зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал тооцоолох үүднээс 1-р шатлалд ангилагдана.

Санхүүгийн хөрөнгө

Банк санхүүгийн хөрөнгийг (санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг эсвэл хоорондоо төстэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгүүдийн хэсэг) тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Мөн Банк нь хөрөнгийг шилжүүлсэн бөгөөд шилжүүлэлт нь үл хүлээн зөвшөөрөх шаардлагыг хангаж байгаа нөхцөлд хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрнө.

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг эсвэл хоорондоо төсөөтэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг) үл хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн, эсвэл
- “Дамжуулан өнгөрөөх” хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн

Дамжуулан өнгөрөөх хэлцэл нь Банк тухайн санхүүгийн хөрөнгөөс хүлээх гэрээний эрхээ хадгалж үлдэх бөгөөд (анхны хөрөнгө) доорх гурван нөхцөл биелж байх нөхцөлд гэрээний үүргийн дагуу тэдгээр хүлээн авсан мөнгөн урсгалыг нэг болон түүнээс дээш байгууллагад (эцсийн хүлээн авагчид) шилжүүлнэ:

- Хэрэв тухайн нэг байгууллагын зээлдүүлсэн дүн дээр зах зээлийн хүүгээр хуримтлагдсан хүүтэй хамт бүрэн авах эрхтэй богино хугацаат урьдчилгааг оруулалгүйгээр Банк нь эцсийн хүлээн авагчид анхны хөрөнгө нь дүйцэх хэмжээний мөнгөн урсгалыг цуглуулаагүй цагт ямар нэгэн төлбөр төлөх үүрэггүй болно,
- Банк нь эцсийн хүлээн авагчдаас үнэт цааснаас бусад нөхцөлөөр анхны хөрөнгийг зарах эсвэл барьцаалж болохгүй,

Банк нь эцсийн хүлээн авагчдын өмнөөс цуглуулсан мөнгөн урсгалыг удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр шилжүүлэх үүрэгтэй. Үүнээс гадна, Банк нь тэдгээр мөнгөн урсгалыг, цуглуулсан өдрөөс шаардлагатай гуйвуулгын өдөр хүртэлх мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө оруулалт хийсэн хугацаанаас бусад үед дахин хөрөнгө оруулалтад оруулахгүй.

Шилжүүлэлтийг зөвхөн доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд үл хүлээн зөвшөөрнө:

- Банк хөрөнгийн бараг бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн, эсвэл
- Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй болон хадгалж үлдээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Хэрвээ шилжүүлэгч холбогдолгүй гуравдагч этгээдэд хөрөнгийг бүхэлд нь зарах болон шилжүүлэхэд нэмэлт хязгаарлалтгүйгээр тухайн чадварыг эзэмшдэг гэж үзсэн үед Банк хяналтыг шилжүүлсэн гэж үзнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хөрөнгө үл хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)**

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл “дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнх эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөр Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үүргийг тусган харуулсан сууриар хэмжигдэнэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

Хэрэв шилжүүлсэн хөрөнгөд үргэлжилсэн оролцоо бичгээр эсвэл худалдан авах опцион (эсвэл аль аль нь) хэлбэрээр байвал, Банкны үргэлжилсэн оролцоо нь эргүүлэн худалдан авахад төлөх шаардлагатай дүнгээр хэмжигдэнэ. Хөрөнгөд бичгээр худалдан авах опцион заасан байгууллагын үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэн болон нөхцөлийн хэрэгжих үнийн аль багаар хязгаарлагдана.

Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсвэл хугацаа нь дууссан бол үл хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн эзэлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсвэл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрөлт гэж үзнэ. Анхны санхүүгийн өр төлбөрийн бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг цэвэршүүлэх

Ирээдүйн үйл явдлаас хамааралгүйгээр хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай байгаа үед санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толилуулна.

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг СТОУС-ын цэвэршүүлэх шалгуурыг хангасан тохиолдлоос бусад тохиолдолд нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь тусгадаг.

Дериватив нь зөвхөн ирээдүйд тохиолдох үйл явдлаас шалтгаалахгүйгээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнг нөхөх болзолгүй хууль ёсны эрхтэй байхаас гадна Банк дараах бүх тохиолдолд цэвэр зарчмаар төлбөр тооцоо хийхээр төлөвлөж байгаа тохиолдолд л цэвэр дүнгээр тооцож, тайлагнана.

- Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед
- Чанаргүйдэл гарсан үед
- Банк эсвэл түүний хамтрагч талууд төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт**Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА) аргын ерөнхий ойлголт**

Банк “санхүүгийн хэрэглүүр” ангилалд хамаарах зээлийн үүрэг болон санхүүгийн баталгаа, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдээгүй бусад өрийн хэрэглүүр болон бүх зээлд зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сан байгуулсан. СТОУС 9-н дагуу өмчийн хэрэглүүр нь үнэ цэнийн бууралтад орохгүй.

Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА) аргын ерөнхий ойлголт (үргэлжлэл)

ЗҮЦХА нь хөрөнгийн ашиглалтын нийт хугацаанд үүсэх зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлаас хамаарна. Хэрэв анх бүртгэснээс хойш алдагдал нь мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөөгүй бол алдагдал нь 12 сарын хүлээгдэж буй алдагдлаас хамаарна. Зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өөрчлөгдсөн эсэхийг хэмжих Банкны бодлого журмыг тодруулга 34-д тусгасан.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА нь нийт хугацааны ЗҮЦХА аргын нэг хэсэг байх бөгөөд тайлагналын өдрийн дараах 12 сард санхүүгийн хэрэглүүрийн чанаргүйдлийн магадлалын үр дүнгээр ЗҮЦХА-г илэрхийлнэ.

Санхүүгийн хэрэглүүрийн үндсэн багцаас шалтгаалан нийт хугацааны ЗҮЦХА болон ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА-г тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр тооцоолно. Банк нь бүлэг санхүүгийн хөрөнгийг бүлгийн үнэлгээний аргаар хэмжинэ.

Банк нь үнэлгээ хийх журмыг тодорхойлсон бөгөөд тайлант үеийн эцэс бүрт санхүүгийн хэрэглүүрийн үлдэх хугацаанд үүсэж болох эрсдэлийн өөрчлөлтийг харгалзан санхүүгийн хэрэглүүрийг анх бүртгэснээс хойш ЗҮЦХА-д мэдэгдэхүйц өссөн эсэхийг авч үзнэ.

Дээр дурдсан процесс дээр тулгуурлан, Банк нийт зээлийн багцаа зээлийг шатлал 1, шатлал 2, шатлал 3 гэж ангилсан:

Шатлал 1: Зээлийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед Банк нь 12 сарын ЗҮЦХА-г бүртгэнэ. Мөн шатлал 1-рүү үүсэж болох эрсдэл нь буурсан шатлал 2-ын зээлүүд дахин ангилагдана.

Шатлал 2: Анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс зээлийн үүсэж болох эрсдэл ихэссэн үед Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-г бүртгэнэ. Мөн шатлал 2-руу үүсэж болох эрсдэл нь буурсан шатлал 3-ын зээлүүд дахин ангилагдана.

Шатлал 3: Үнэ цэнийн бууралтад орсон зээлүүд багтана. Банк нь нийт хугацааны турш ЗҮЦХА-г бүртгэнэ.

Банк нь санхүүгийн хөрөнгийг төлөгдөх нийт дүн эсвэл зарим хэсгийг төлөгдөх боломжгүй гэж үзвэл санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулна. Үүнийг санхүүгийн хөрөнгийн (хэсэгчилсэн) үл хүлээн зөвшөөрөлт гэнэ.

Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА) тооцоолол

Банк нь үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдлыг хэмжих магадлалын-жигнэсэн гурван хувилбараар ЗҮЦХА-г тооцоолдог. Мөнгөний дутагдал нь гэрээний дагуух мөнгөн гүйлгээ болон эргэн төлөгдөхөөр хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээний зөрүү юм.

ЗҮЦХА тооцооллын механизмыг болон гол элементүүдийн хамт доор үзүүлэв:

ЧМ	Чанаргүйдлийн магадлал (ЧМ) нь өгөгдсөн цаг хугацаанд төлбөрийн чадваргүй болох магадлалаар тооцоолно. Хэрвээ хэрэглүүр нь өмнө нь үл хүлээн зөвшөөрч байгаагүй мөн харгалзах багцад үргэлжлүүлэн байгаа бол үнэлсэн хугацааны тодорхой хугацаанд нэг удаа алдагдал үүсэх боломжтой.
ЧӨД	Чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД) нь тайлагналын дараах зээлийн хүлээгдэж буй өөрчлөлт, гэрээний дагуух үндсэн төлбөр болон хүүгийн эргэн төлөлт, зээлийн үүргийн хүрээнд нэмж олгосон дүн болон төлбөр хоцорсноор үүсэх хуримтлагдсан хүүг харгалзсан тооцоолол.
АХЧ	Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ) нь өгөгдсөн цаг хугацааны туршид чанаргүйдлийн үеийн алдагдлын тооцоолол юм. Энэ нь гэрээний дагуу мөнгөн урсгал болон зээлдэгч хүлээн авахаар тооцоолсон дүн, барьцаа хөрөнгө борлуулсан дүнгийн нийлбэрийн зөрүүнээс тооцно.
Сайжруулалтын хувь	Чанаргүй гэж ангилагдсан зээлүүдийн сайжруулалтын хувь хэмжээний тооцоолол

ЗҮЦХА тооцоолох үед Банк гурван хувилбарыг авч үздэг (суурь, эерэг болон сөрөг). Эдгээр нь өөр өөр ЧМ, ЧӨД болон АХЧ-д хамаарагдана.

Хамааралтай үед олон тооны хувилбарыг үнэлэхдээ төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал, алдагдал хүлээх магадлал, зээлийн эргэн төлөгдөх магадлал болон барьцаа хөрөнгийн үнэ цэн эсвэл борлуулснаар олж болох дүнгүүдийн нэгдлийг авч үзнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА) тооцоолол (Үргэлжлэл)**

Кредит карт болон бусад хөрөнгүүдийг үл харгалзан, зээлийн алдагдлын хамгийн урт хугацаа нь хууль эрх зүйн үндэслэлээр гэрээний хугацааг сунгаагүй тохиолдолд санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний хугацааг авч үзэж байгаа. Үнэ цэнийн бууралт нь бүтцийн өөрчлөлтийн ашиг, алдагдлаас тусдаа санхүүгийн хөрөнгийн цэвэр дүнгийн залруулга гэж тайлагнаж бүртгэгдэнэ.

Үнэ цэнийн бууралтын зардал болон буцаалт нь санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийн өөрчлөлтийн ашиг алдагдлын тохируулгаас тусад нь бүртгэх болон толилуулна. ЗҮЦХА-ын аргыг доор хураангуйлав:

Шатлал 1:	Ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА нь нийт хугацааны ЗҮЦХА загварын нэг хэсэг байх бөгөөд тайлагналын өдрийн дараах 12 сард санхүүгийн хэрэглүүрийн чанаргүйдлийн үр дүнгээр ЗҮЦХА-ыг илэрхийлнэ. Банк нь ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА тайлагналын өдрөөс хойш 12 сарын дотор ЧМ-д үндэслэн тооцдог. ЧӨД-ийн урьдчилсан төсөөлөлд 12 сарын дотор хүлээгдэж буй ЧМ-ыг хэрэглэх бөгөөд хүлээгдэж буй АХЧ-аар үржүүлэгдэж анхны үр ашигт хүүтэй ойролцоо дүнгээр хорогдуулна. Энэхүү тооцооллыг дээр дурдсан гурван хувилбар тус бүрт авч үзнэ.
Шатлал 2:	Зээлийг анх олгосноос хойш тухайн зээлд зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлттэй байгаа нь тогтоогдсон зээлүүдэд Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-ын сан байгуулан бүртгэнэ. Санг байгуулахдаа дээрхийн адилаар хэд хэдэн хувилбарууд дээр үндэслэн тооцоолох боловч ЧМ болон АХЧ-ыг нь нийт хугацаанд тооцоолж гаргана. Хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдал нь үр ашигт хүүтэй ойролцоо дүнгээр хорогдуулна.
Шатлал 3:	Үнэ цэн буурсан гэж үзсэн зээлийн хувьд, Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-ыг бүртгэнэ. Энэ аргачлал нь Шатлал 2-т ашигласантай ижил бөгөөд ЧМ-ыг 100% гэж үзнэ.
Зээлийн үүрэг болон аккредитив	Зээлийн үүрэгт нийт хугацааны ЗҮЦХА тооцоход, Банк нь ирээдүйд олгогдох зээлийн үүргийн дүнг тооцоолно. Зээл олгогдох тохиолдолд ЗҮЦХА нь магадлал жигнэсэн гурван хувилбараар хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдлын өнөөгийн үнэ цэнээр тооцогдоно. Хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдал нь хүлээгдэж буй үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан байна. Зээлийн үүрэг болон аккредитивын хувьд, ЗҮЦХА нь бусад өглөгт хүлээн зөвшөөрөгдөнө.
Санхүүгийн баталгааны гэрээнүүд	Банкны санхүүгийн баталгаа тус бүрийн үүрэг нь анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хуримтлагдсан хорогдол хассан дүн болон ЗҮЦХА сангийн аль ихээр нь хэмжигдэнэ. Банк нь ЗҮЦХА-ыг эзэмшигчид нөхөн олгох дүнгийн өнөөгийн үнэ цэн дээр үндэслэн тооцно. Эрсдэлээр тохируулсан хүүгээр дутагдлыг хорогдуулна. Тооцоолол нь магадлалын-жигнэсэн гурван хувилбар дээр хийгдэнэ. Санхүүгийн баталгааны ЗҮЦХА нь бусад өглөгт хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх өрийн хэрэглүүр

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн ЗҮЦХА нь санхүү байдлын тайланд санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулахгүй бөгөөд бодит үнэ цэнээр байна. Үүний оронд, хэрвээ хөрөнгө нь хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн байсан бол үүсэх үнэ цэнийн бууралтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтаар болон нөгөө талд ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ. Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэсэн хуримтлагдсан алдагдлын хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрөх үед ашиг, алдагдлын тайланд шилжүүлэн бүртгэнэ.

Кредит карт ба бусад зээлийн шугамууд

Банкны бүтээгдэхүүний санал нь олон төрлийн аж ахуйн буюу жижиглэнгийн зээлийн болон кредит картын хэрэглүүрийг багтаасан бөгөөд үүнд Банк нэг өдрийн өмнөх мэдэгдлээр хэрэглүүрийг цуцлах, эсвэл бууруулах эрхтэй. Банк зээлийн алдагдлын эрсдэлийг гэрээний мэдэгдлийн хугацаагаар зөвхөн хязгаарладаггүй бөгөөд үүний оронд үйлчлүүлэгчдийн зан төлөв, чанаргүйдлийн магадлал болон цаашдын эрсдэлийг бууруулах журмыг харгалзан хугацааны туршид үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тодорхойлон тооцдог. Банкны өмнөх туршлага болон банкны хүлээлт дээр үндэслэн эдгээр бүтээгдэхүүнүүдийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тооцдог хугацаа нь зээлийн картын хувьд арван хоёр сар, зээлийн төлбөрийг хэтрүүлсэн тохиолдолд гучин зургаан сар байдаг.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА) тооцоолол (Үргэлжлэл)*****Кредит карт ба бусад зээлийн шугамууд (үргэлжлэл)***

Эдгээр бүтээгдэхүүнүүдийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц ихэссэн эсэх талаар одоо байгаа үнэлгээ нь зээлийн бусад бүтээгдэхүүнтэй адил байна. Энэ нь харилцагчийн дотоод зээлийн зэрэглэлд суурилсан боловч хэрэглээний өөрчлөлт зэрэг чанарын хүчин зүйлүүдээс ихээхэн шалтгаалж байгаа. Зээлийн карт болон овердрафтад үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлыг дискаунтлахад ашигладаг зээлийн хүүгийн хэмжээ нь тухайн бүтээгдэхүүнүүдийн өртөг болзошгүй хугацааны туршид тооцогдох жилийн үр ашигт хүүгийн жилийн түвшинг үндэслэнэ. Энэхүү тооцоонд олон бүтээгдэхүүнүүд сар бүр бүрэн төлөгддөг тул хүү тооцоогүй болно.

Ирээдүйн мэдээлэл

ЗҮЦХА-ын загварт, Банк эдийн засгийн өгөгдлүүд дээр суурилсан ирээдүйн мэдээлэл дээр тулгуурладаг. Үүнд :

- Инфляц
- Эдийн засгийн өсөлт
- АНУ-н долларын ханш
- Зээлийн өсөлт
- Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт (M2)
- Хадгаламжийн хүүгийн түвшин (жигнэсэн дундаж ханш)
- Зээлийн хүүгийн түвшин (жигнэсэн дундаж ханш)
- Бодлогын хүү

ЗҮЦХА-ын тооцоололд ашиглаж буй мэдээлэл нь санхүүгийн тайлангийн өдрөөрх зах зээлийн бүх шинж тэмдгийг агуулаагүй байх магадлалтай. Үүнийг шийдэхийн тулд, эдгээр ялгаа нь мэдэгдэхүйц материаллаг үед заримдаа түр тохируулга хийдэг.

Зээлийн сайжруулалт: Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ болон санхүүгийн баталгаа

Санхүүгийн хөрөнгийн эрсдэлийг бууруулах үүднээс, Банк нь боломжтой үедээ барьцаа хөрөнгийг ашигладаг. Барьцаа хөрөнгө нь төрөл бүрийн хэлбэрээр байдаг, жишээ нь: мөнгөн хөрөнгө, үнэт цаас, аккредитив болон баталгаа, үл хөдлөх хөрөнгө, авлага, бараа материал, бусад санхүүгийн бус хөрөнгө болон үр дүнгийн тосцооны гэрээ байна. Барьцаа хөрөнгийг эзэмшээгүй тохиолдолд Банкны санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэхгүй.

Зээлийн сайжруулалтаас хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээг, СТОУС-ын дагуу тусад нь хүлээн зөвшөөрөх шаардлагагүй бөгөөд өр төлбөрийн хэрэглүүрийн гэрээний нөхцөлүүдийн салшгүй хэсэг гэж тооцогддог ба зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжилтэд оруулдаг. Үүний үндсэн дээр барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэн нь үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоонд нөлөөлдөг. Барьцаа хөрөнгийг ерөнхийд нь хамгийн багадаа анх хүлээн зөвшөөрөхдөө болон хагас жилийн хугацаанд дахин үнэлдэг.

Боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор, Банк нь барьцаа хөрөнгийн зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгийг үнэлэхдээ идэвхтэй зах зээлийн мэдээллийг ашигладаг. Идэвхтэй зах зээл байхгүй бусад санхүүгийн хөрөнгийг үнэлгээний аргыг ашиглан үнэлдэг.

Санхүүгийн бус барьцаа хөрөнгийг (жишээ нь: үл хөдлөх хөрөнгө) ипотекийн зуучлагч буюу 3 дагч этгээдээс ирсэн мэдээлэлд эсвэл орон сууцны үнийн индексүүдэд үндэслэн үнэлнэ. Барьцаалагдсан зээл нь зээлийн гэрээний нөхцөлд тусгагдсан эсвэл зээлийн салшгүй хэсэг болох ба зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоонд хамрагдсан болно.

Зээлийн гэрээний нөхцөлтэй холбоогүй баталгааг балансын гадуурх зүйл ангид салангид үзүүлэх бөгөөд үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцооллыг хийдэг.

Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө нь уг хөрөнгийг бүртгэсэн өдрөөрх холбогдох зээлийн үлдэгдлийн хорогдуулсан өртөг болон бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүнгийн аль багаар анхлан хүлээн зөвшөөрдөг ба холбогдох зээл болон урьдчилгаа мөн тэдгээрийн үнэ цэнийн бууралтын санг балансын бүртгэлээс хасдаг..

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө (Үргэлжлэл)**

Дараагийн тайлант үеүдэд, хураан авсан барьцаа хөрөнгийг өртөг болон бодит үнэ цэнээс түүний борлуулахтай холбоотой гарах зардлыг хассан дүнгийн аль багаар бүртгэдэг ба эдгээр хөрөнгүүд нь тайланд бусад хөрөнгө хэсэгт тайлагнагддаг.

Борлуулах зориулалттай хөрөнгийн ангиллын шалгуур нь зөвхөн борлуулах өндөр магадлалтай байх бөгөөд хөрөнгийг одоогийн нөхцөлд нь шууд борлуулах боломжтой тохиолдолд л энэхүү шаардлагыг хангагдсан гэж үзнэ. Тухайн хөрөнгийн борлуулах шийдвэр нь буцаагүй байх эсвэл борлуулахад ямар нэгэн өөрчлөлт орох эсэхээс хамааран борлуулах үйл ажиллагаа нь тодорхойлогдоно. Удирдлага нь хөрөнгийг зарах төлөвлөгөөтэй байх шаардлагатай бөгөөд, ангилал хийсэн өдрөөс хойш нэг жилийн хугацаанд борлуулахаар төлөвлөж байх ёстой.

Борлуулах зориулалттай хөрөнгө гэж ангилсны дараа эд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжийн элэгдлийг тооцохгүй. Худалдах зориулалттай гэж ангилагдсан хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд эргэлтийн зүйл болгон тусад нь үзүүлнэ. Нэмэлт тодруулгыг Тодруулга 19 болон Тодруулга 20-д тусгасан болно.

Данснаас хасах

Банк нь хөрөнгийн эргэн төлөлтийг зогсоосон үед санхүүгийн хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн данснаас хасна. Хэрвээ данснаас хасах үнэ хуримтлагдсан алдагдлаас их тохиолдолд, зөрүүгээр нь алдагдлыг нэмэгдүүлж дараа нь дансны нийт үнийн дүнг бууруулна. Дараах үеийн эргэн төлөлтүүд нь зээлийн алдагдлын зардлыг бууруулна.

Гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон зээлүүд

Банк заримдаа барьцаа хөрөнгийг хураах гэхээсээ илүү зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлийн улмаас зээлийн анхны нөхцөлд хөнгөлөлт, өөрчлөлт оруулдаг.

Зээлдэгчийн одоогийн эсвэл хүлээгдэж буй санхүүгийн хүндрэлээс үүдэн хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг Банк хийж болно гэж үздэг бөгөөд зээлдэгч санхүүгийн хувьд хэвийн байсан бол Банк энэхүү хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг зөвшөөрөхгүй болно. Санхүүгийн хүндрэлийг харуулсан үзүүлэлтүүд нь Гэрээг биелүүлээгүй байх эсвэл Бизнесийн Эрсдэлийн хэлтсээс гаргасан үзүүлэлтүүдээр тодорхойлогдоно. Энэхүү өөрчлөлтүүдэд төлбөрийн хугацааг сунгах, зээлийн шинэ нөхцөлийг зөвшөөрөх зэрэг орно. Гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөний дараа аливаа үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо өөрчлөлтөөс өмнө тооцоолсон анхны үр ашигт хүүг ашиглан хэмжинэ. Шинэчилсэн зээлийн ирээдүйн төлбөрийг үргэлжлэх боломжтой гэдгийг хянах нь Банкны бодлого юм.

Зээлийг дахин тохируулж, өөрчилсөн боловч хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд зээлийн эрсдэл ихээхэн хэмжээгээр нэмэгдсэн гэж үздэг тул зээлийг 2-р шатанд ангилдаг. Хөрөнгө нь 2-р шатанд ангилагдсаны дараа зөвхөн дараах шалгууруудыг хангаж байж төрөлд ангилагдах боломжтой:

- Бүх зээлүүд нь хэвийн байх ёстой
- Шинэчилсэн төлбөрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу зургаан сарын хугацаанд тогтмол төлбөрийг хийж байсан байх
- Үйлчлүүлэгч хугацаа нь 30 хоногоос хэтэрсэн ямар ч гэрээ байгуулаагүй байх

Бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд зааснаар бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь мөнгө, Монголбанкн дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, Засгийн газрын үнэт цаас болон бусад Банкн дахь харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

Төв Банканд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл

Монголбанканд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдлийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх бөгөөд Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд ашиглах боломжгүй, заавал байлгах нөөцийн хүүгүй хадгаламж тул үүнийг мөнгөн гүйлгээний тайлан дахь мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулахгүй.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө (үргэлжлэл)*****Буцаан худалдан авах хэлцлүүд***

Ирээдүйд тодорхой заасан хугацаанд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцэл (“репо”)-ийн дор худалдсан үнэт цаасыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Учир нь Банк эзэмшилтэй холбоотой ихэнх эрсдэлийг хүлээж, өгөөжийг хүртэж байна. Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн авсан бэлэн мөнгөө хөрөнгөөр, репо хэлцлийн хуримтлагдсан хүүг өр төлбөрөөр тус тус тусгах ба энэ нь Банканд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Борлуулсан ба ирээдүйд буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг хүүгийн зардал гэж үзэж үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна.

Нөгөө тал нь үнэт цаасыг худалдах эсвэл дахин барьцаалах эрхтэй бол, Банк нь тухайн үнэт цаасуудыг санхүүгийн байдлын тайландаа арилжаалах зориулалттай барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө эсвэл арилжаалах зориулалттай барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын аль тохиромжтой ангилалд үлдээнэ.

Эсрэгээрээ, буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн дор худалдан авсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Төлсөн мөнгөө хуримтлуулсан хүүгийн хамт тайлан тэнцэлд “Зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаа” гэж тусгах ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Худалдан авсан ба буцаан худалдах үнийн зөрүүг “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого” гэж бүртгэх ба үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Хэрэв буцаан худалдах хэлцлээр худалдан авсан үнэт цаасыг гуравдагч талд худалдсан бол үнэт цаасыг буцаан өгөх үүргийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн өр төлбөр” гэж бүртгэх ба бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн аливаа олз эсвэл гарзыг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэнэ.

Үнэт цаасны зээллэгүүд ба өр төлбөр

Үнэт цаасны зээллэг, зээлийн гүйлгээг ихэвчлэн үнэт цаас эсвэл бэлэн мөнгөөр барьцаалдаг. Үнэт цаасыг гэрээт этгээдэд шилжүүлэхдээ өмчлөлийн эрсдэл, өгөөжийг шилжүүлсэн тохиолдолд зөвхөн санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаг. Барьцаалах хэлбэрээр урьдчилж авсан эсвэл хүлээн авсан бэлэн мөнгө нь хөрөнгө, өр төлбөр хэлбэрээр бүртгэгддэг.

Зээл авсан үнэт цаасыг дараа нь гуравдагч этгээдэд худалдахаас бусад тохиолдолд санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөхгүй бөгөөд энэ тохиолдолд үнэт цаасыг буцааж өгөх үүргийг арилжих зориулалттай санхүүгийн өр төлбөр дотор богино хугацааны борлуулалт хэлбэрээр бүртгэгдэх бөгөөд бодит үнэ цэнийг нь ашиг алдагдалтай нь үнэлж цэвэр арилжаанаас олсон орлогод тайлагнана.

Түрээс

Банк нь гэрээ байгуулагдах үед түрээсийн шинж чанар агуулсан эсэхийг үнэлдэг. Өөрөөр хэлбэл гэрээнд тодорхойлогдож байгаа хөрөнгийг хэсэг хугацааны турш ашиглан хянах эрхийг шилжүүлсэн болно.

Банк – түрээслэгч

Банк нь богино хугацаатай түрээс эсвэл бага өртөгтэй хөрөнгийг түрээслэхээс бусад тохиолдолд бүх түрээсийг хүлээн зөвшөөрөх, хэмжих нэг аргыг ашигладаг. Банк нь түрээсийг төлөх түрээсийн өр төлбөрийг болон хөрөнгийг ашиглах эрхийг хүлээн зөвшөөрдөг.

Ашиглах эрхийн хөрөнгө

Банк нь ашиглах эрхийн хөрөнгийг түрээсийн өдрөөс эхлэн хүлээн зөвшөөрдөг (жишээлбэл, үндсэн хөрөнгийг ашиглах боломжтой болсон өдөр). Ашиглах эрхийн хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хасч өртгөөр нь хэмжиж, түрээсийн өр төлбөрийг дахин үнэлэхэд тохируулна.

Ашиглах эрхийн хөрөнгийн өртөгт түрээсийн өр төлбөр, хүлээн авсан түрээсийн эхний өртөг, түрээсийн урамшууллыг авалгүйгээр эхлэхээс өмнө хийсэн түрээсийн төлбөр орно. Ашиглах эрхийн эд хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын дагуу элэгдэлд оруулдаг. Ашиглах эрх нь 24-р тодруулгад тусгагдсан бөгөөд Банкны бодлогын дагуу үнэ цэнийн бууралтад орно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Түрээс (Үргэлжлэл)***Түрээсийн өр төлбөр*

Түрээсийн эхлэх өдөр Банк нь түрээсийн хугацаанд хийгдэх түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнээр хэмжсэн түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Түрээсийн төлбөрт тогтмол төлбөр (түрээсийн урамшууллыг аваагүй), индекс эсвэл хувь хэмжээнээс хамаарах хувьсах түрээсийн төлбөрүүд, үлдэгдэл үнийн баталгааны дагуу төлөх хүлээгдэж буй төлбөрүүд орно. Индекс эсвэл хувь хэмжээнээс хамааралгүй хувьсах түрээсийн төлбөрийг өдөөх үйл явдал, нөхцөл байдлын үеийн зардал гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Банк – түрээслүүлэгч

Түрээсийн хөрөнгийн бүх эрсдэл ба өгөөжийн их хэмжээгээр шилжүүлээгүй түрээсийг үйл ажиллагааны түрээс гэж ангилдаг. Түрээсийн орлого нь түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар ашиг алдагдлын тайлангийн бусад орлогод хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Үйл ажиллагааны түрээсийг тохиролцох, зохицуулахтай холбоотой анхны шууд зардлыг түрээсэлсэн хөрөнгийн дансанд нэмж, түрээсийн хугацаанд орлоготой адил зарчмаар бүртгэнэ. Болзошгүй түрээсийн орлогыг тухайн хугацаанд бусад орлогод хүлээн зөвшөөрнө.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үндсэн хөрөнгийг анх шууд холбогдон гарсан аливаа зардлыг шингээсэн өртгөөр хүлээн зөвшөөрнө. Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа бодит үнэ цэнийн аргаар тайлант өдрөөрх зах зээлийн үнэлгээгээр толилуулна. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн аливаа олз ба гарзыг холбогдох татварын нөлөөг тооцсон дүнгээр тайлант үед ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо Олон улсын үнэлгээний стандартын хорооноос зөвлөсөн үнэлгээний загварыг мөрдсөн хараат бус мэргэшсэн үнэлгээний жилийн үнэлгээний тайланг үндэслэнэ.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг борлуулсан үед (жишээ нь худалдан авагч тал тухайн хөрөнгийг бүрэн ашиглах эрхийг авсан өдрөөр) эсвэл ашиглалтаас бүрэн гарсан болон тухайн хөрөнгийг борлуулснаар хүртэх эдийн засгийн өгөөж байхгүй болсон үед данснаас хасна. Тухайн хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг данснаас хасахдаа бусад хувьсах хүчин зүйлүүд болох гол санхүүгийн бүрэлдэхүүн оршиж байгаа эсэх, мөнгөн бус шинжтэй давуу талууд болон худалдан авагч талд өгөх өглөг (зарим тохиолдолд) зэргийн нөлөөг авч үзнэ.

Хэрэв хөрөнгийн зориулалтад өөрчлөлт орсон бол хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөөс шилжүүлдэг. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг банкны ашиглалтад буй үндсэн хөрөнгөд шилжүүлэх тохиолдолд ашиглалтад өөрчлөлт орсон өдрөөрх бодит үнэ цэнээр хөрөнгийн өртгийг тооцож дараагийн хэмжилтүүдийг хийнэ. Үндсэн хөрөнгөөс хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөд шилжвэл, Банк нь тухайн өдрөөр дагаж мөрдөж буй Үндсэн хөрөнгийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрнө. Үл хөдлөх хөрөнгийн дансны үнэ буурсан тохиолдолд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Гэхдээ тухайн үл хөдлөх хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл дүн тухайн алдагдлаас их тохиолдолд уг бууралтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрч, өөрийн хөрөнгийн дахин үнэлгээний илүүдлийг бууруулдаг.

Үндсэн хөрөнгө болон ашиглах эрхийн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хасч тооцсон өртгөөр бүртгэнэ. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны өөрчлөлтийг тооцохдоо, нөхөн төлбөрийн хугацаа, аргачлалыг өөрчлөх замаар тооцно. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжөөс тусад нь харуулав. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын дагуу элэгдүүлнэ.

Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тухайн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар тооцно:

Барилга	40 жил, Шинэ барилга 25 жил
Компьютер	2 жил
Оффисын тавилга, тоног төхөөрөмж	10 жил
Тээврийн хэрэглүүр	10 жил

Үйлчлүүлэгчээс шилжсэн эд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжийг хяналтандаа авсан өдрөөс эхлэн бодит үнэ цэнээр нь хэмждэг.

Барилгыг дараагийн тайлант хугацаанд хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэлгээ хийсэн өдөр хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжинэ. Дахин үнэлж буй хөрөнгийн дансны үнийг бодит үнэ цэнээс материаллаг байдлаар зөрүүгүй байлгах давтамжтайгаар хөрөнгийн үнэлгээг хийнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Үндсэн хөрөнгө болон ашиглах эрхийн хөрөнгө (үргэлжлэл)**

Барилгыг дараагийн тайлант хугацаанд хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэлгээ хийсэн өдөр хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжинэ. Дахин үнэлж буй хөрөнгийн дансны үнийг бодит үнэ цэнээс материаллаг байдлаар зөрүүгүй байлгах давтамжтайгаар хөрөнгийн үнэлгээг хийнэ.

Барилгыг дахин үнэлэх давтамж нь үнэлж буй тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс хамаарна. Үнэлж буй хөрөнгийн бодит үнэ цэн нь бүртгэлийн дүнгээсээ материаллаг хэмжээгээр зөрж буй үед цаашдын дахин үнэлгээ шаардлагатай.

Зарим барилгын бодит үнэ цэн нь их хэмжээгээр, хувьсан өөрчлөгддөг тул жил бүр үнэлэх шаардлагатай байдаг. Бодит үнэ цэн нь бага хэмжээгээр өөрчлөгддөг барилгын хувьд тогтмол үндсэн хөрөнгийн үнэлгээ шаардлагагүй. Үүний оронд гурав эсвэл таван жил тутам үнэлэх шаардлагатай.

Үндсэн хөрөнгө дахин үнэлснээс үүссэн нэмэгдлийг эздийн өмчийн тайлангийн үндсэн хөрөнгө дахин үнэлсний нэмэгдэл хэсэгт тайлагнана. Хэрэв үндсэн хөрөнгийг өмнө нь дахин үнэлээд дахин үнэлгээний бууралтыг орлогыг үр дүнгийн тайланд тусгасан байсан хөрөнгийг дахин үнэлснээр нэмэгдэл бүртгэхээр байвал өмнөх тайлант хугацаанд хүлээн зөвшөөрсөн зардлыг буцааж орлого үр дүнгийн тайланд тайлагнаж болно.

Хөрөнгийн үнэлгээний илүүдлээс хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлгийг дахин үнэлэгдсэн хөрөнгийн илүүдэл элэгдэлтэй тэнцэх хэмжээний дүнтэй хийнэ. Нэмж дурдвал, дахин үнэлгээний өдөр хуримтлагдсан элэгдлийг хөрөнгийн дансны нийт дүнгээс хасч, цэвэр дүнг хөрөнгийн дахин үнэлэгдсэн дүнгээр буцаана. Борлуулсан тохиолдолд, зарагдаж буй тодорхой хөрөнгөтэй холбоотой дахин үнэлгээний үлдэгдлийг хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлнэ.

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсвэл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашгийн хүлээлт үгүй болсон үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого (борлуулснаас олсон орлого болон хөрөнгийн дансны үнийн зөрүүгээр тооцно), дансны цэвэр үнэ хоёрын зөрүүг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдүүлэх аргыг санхүүгийн жилийн эцэс бүрт хянаж үздэг ба зохистой үед залруулж тохируулдаг.

Дуусаагүй барилгын өртөгт барилгын материал болон бусад холбогдох нэмэлт зардал орох ба үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр бүртгэгддэг. Дуусаагүй барилгын ажил дуусч ашиглалтанд орох хүртэл элэгдэл тооцогддоггүй.

Биет бус хөрөнгө

Банкны биет бус хөрөнгөд компьютерын програм хангамж лиценз болон газар ашиглах эрх орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж Банканд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Тусад нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Бизнесийн нэгдлийн үед олж эзэмшсэн биет бус хөрөнгийн өртөг нь олж эзэмшсэн өдрийн бодит үнэ цэн байна. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэн бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр нь тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсвэл тодорхой бус эсэхийг үнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсвэл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсвэл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ. Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг орлогын тайланд биет бус хөрөнгийн үүрэгтэй нь нийцсэн зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө. Газар ашиглах эрхийн хугацаа тодорхойгүй бөгөөд тайлант жил бүр үнэ цэнийн бууралтад орсон эсэхийг үнэлдэг.

Биет бус хөрөнгийн өртгийг дараах ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна. Үүнд:

Компьютерын програм хангамж (Банкны үндсэн програм хангамж)	2-10 жил
Програм хангамж, лиценз	1-10 жил

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт**

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн бодит үнэ цэн (борлуулалтын зардлыг хасаж тооцсон) ба ашиглалтын өртөг хоёрын аль өндөр нь байна. Цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцохдоо хөрөнгө нь бусад бүлэг хөрөнгийн хамт эсвэл хамааралтай байдлаар мөнгөн урсгал бий болгодоггүй бол хөрөнгө тус бүрээр тооцоолно. Хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн дансны дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүн хүртэл нь бууруулж бүртгэнэ.

Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэн ба хөрөнгөд харгалзах эрсдэлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан татварын өмнөх хөнгөлөлтийн хувь хэмжээгээр бууруулан өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Борлуулалтын зардлыг хассаны дараах бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашиглан тооцоолно. Үнэлгээний үржүүлэгч, нийтэд хувьцаагаа зардаг охин компанийн хөрөнгийн бирж дээрх хувьцааны үнэ эсвэл бодит үнэ цэнийн бусад үзүүлэлтүүдээр эдгээр тооцооллыг хэмжиж болно. Тасралтгүй үйл ажиллагааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь орлого үр дүнгийн тайланд тайлагнана. Зөвхөн дахин үнэлгээгээр үнэлэгдсэн өмч хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хөрөнгийн дүнтэй нийцүүлэн дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Гүүдвиллээс бусад хөрөнгүүд дээр, тайлагналын өдөр бүр өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсвэл буурсан эсэх талаар ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа эсэх талаар үнэлгээг хийдэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн Банк нь тухайн хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн нөхөн төлөгдөх дүнг ойролцоогоор тооцож үзнэ.

Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд л өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Буцаалт нь хязгаартай байх ба ингэснээр хөрөнгийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүн ба өмнөх жилүүдэд хөрөнгийн үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй байсан бол байх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтрэхгүй байна. Хөрөнгө нь дахин үнэлсэн дүнтэй адил байгаа тохиолдолд дахин үнэлгээний нэмэгдлээр тооцогдох бөгөөд бусад тохиолдолд дээр дурдсан буцаалтуудыг ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Хязгааргүй хугацаатай биет бус хөрөнгийг жил бүр эсвэл дансны үнэ нь бодит үнэ цэнээс бага байх шинж илэрсэн тухай бүрт мөнгө бий болгогч нэгжийн түвшинд үнэ цэнийн бууралт байгаа эсэхийг шалгадаг.

Сангууд

Банкаид өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд үүссэн өнөөгийн үүрэг (хуулийн эсвэл ёс зүйн) байгаа, энэхүү үүргээ биелүүлэхэд эдийн засгийн өгөөж агуулсан баялгийг зарцуулах нь тодорхой болсон ба үүргийн дүнг бодитойгоор ойролцоолон тооцоолох боломжтой үед нөөцийг хүлээн зөвшөөрнө. Мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэн материаллаг нөлөөтэй байх үед Банк нь тухайн өглөгтэй холбогдох хүүгийн түвшинг татварын өмнөх түвшинд тохируулж дискаунтлах замаар нөөцийн хэмжээг тодорхойлно. Аливаа нэг нөөцтэй холбоотой зардлыг ашиг, алдагдлаар аливаа нөхөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр нь бусад үйл ажиллагааны зардалд толилуулна.

Сегмент тайлан

Үйл ажиллагааны сегментийн гишүүд нь нөөцийг хуваарилах, үйл ажиллагааны сегментүүдийн гүйцэтгэлийг үнэлэх үүрэгтэй гүйцэтгэх удирдлагын хороонд өгсөн дотоод тайлагналын дагуу тайлагнадаг.

Ажиллагсдын тэтгэмж***Богино хугацаат тэтгэмж***

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

Заавал төлөх даатгалын шимтгэлүүд

Монгол улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь ашиг, алдагдлын тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Татвар***Тайлант хугацааны орлогын албан татвар*

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсвэл татварын байгууллагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар Банкны үйл ажиллагаагаа явуулж буй улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

Эздийн өмч ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн зүйлтэй холбоотой тайлант хугацааны орлогын албан татвар нь ашиг алдагдлын тайланд бус эздийн өмч эсвэл бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тухайлан хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Удирдлага нь татварын тайланд тусгасан өөрийн байр суурийг үе үе үнэлж, тайлбар тодруулга шаардлагатай холбогдох татварын зохицуулалтыг харгалзан үздэг.

Хойшлуулсан татвар

Хойшлуулсан орлогын албан татварыг тайлагналын өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын хооронд түр зөрүүний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог.

Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Хэрэв хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсвэл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол
- Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт, хамтарсан компани дахь ашиг сонирхолтой холбоотой татвар ногдох түр зөрүүнүүдийн хувьд, үүссэн түр зөрүүний буцаалт нь ойрын ирээдүйд арилахгүй ба түр зөрүүг ашиглаж болох татвар ногдох ашиг олох магадлалгүй байгаа бол

Хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна.

Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дахин үнэлж үздэг ба хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Хөрөнгийг олж авах эсвэл өр төлбөрийг барагдуулах тэр тайлант хугацаанд хэрэглэгдэнэ гэж хүлээж байгаа (тайлант жилийн эцсийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд дээр үндэслэн) татварын хувь хэмжээгээр хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө, өр төлбөрийг хэмжинэ.

Арилжаалах зориулалттай хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн дахин үнэлгээ, гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл болон мөнгөн гүйлгээний хейджийн өөрчлөлттэй холбоотой бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгагдсан татвараас бусад хойшлогдсон татвар ба орлогын албан татвар нь орлогын тайланд орлогын албан татварын буцаан авалт эсвэл зардлаар хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Үүний дараа нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоос (БДО) орлогын тайлан руу холбогдох хойшлуулсан ашиг алдагдлын хамт дахин ангилагдана.

Мөн Банк нь, өөрийн хөрөнгө гэж ангилсан санхүүгийн хэрэглүүртэй холбоотой зардал, төлбөрийн татварын үр дагаврыг өөрийн хөрөнгө гэж шууд хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй ба тооцоог цэвэр дүнгээр барагдуулах зорилготой бол цэвэршүүлэн тайлагнаж болно.

Өөрийн хөрөнгө ба энгийн хувьцааны ногдол ашиг

Энгийн хувьцааг өөрийн хөрөнгөд ангилна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотой гүйлгээний зардлыг татвар суутгасан дүнгээр нь өөрийн хөрөнгөөс хасна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээний өртөгт зөвхөн өөрийн хөрөнгийн гүйлгээнд шууд холбоотой гадны нэмэгдүүлсэн өртгөөс бусад өртгийг оруулахгүй.

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуурх ногдол ашгийг зарласан, Банк буцаах аргагүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн материаллаг бодлогууд (үргэлжлэл)****Бусад нөөц**

Банкны санхүүгийн байдлын тайлан дээрх өөрийн хөрөнгөд бүртгэгдсэн бусад нөөцөд дараах нөөцүүд орно.

Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц

Банкны барилга болон газар дахин үнэлснээс үүссэн нэмэгдлийг бүртгэдэг нөөцийн сан

Бодит үнэ цэнийн нөөц

Бодит үнэ цэнийн нөөц нь орлогод ангилагдсан өрийн хэрэглүүрийн бодит үнийн хуримтлагдсан цэвэр өөрчлөлт, хүлээгдэж буй алдагдлыг хассан дүнгээр, хувьцааны хэрэглүүрийн бодит үнийн хуримтлагдсан цэвэр өөрчлөлтөөс бүрдэнэ.

Нийгмийн хөгжлийн сан

Удирдлагын шийдвэрээр хуримтлагдсан орлогын тодорхой хувийг Банкны ажилчдын нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээг хангахад зарцуулагддаг сан юм.

Бусад нөөцүүд

Банк нь урьдчилан тооцоолоогүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд нөөцийг байгуулдаг. Удирдлагын шийдвэрээр хуваарилагдаагүй үлдсэн орлогын тодорхой хэсгийг эдгээр нөөцөд шилжүүлдэг.

Тусгай зориулалттай нөөц

Тусгай зориулалттай нөөц нь эзэлийн болон хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын санг Монголбанкны журам болон СТОУС-ын дагуу тооцоолоход үүссэн зөрүүг илэрхийлдэг. Энэхүү нөөц нь өмчийн бусад хэсэгт бүртгэгдсэн бөгөөд Монголбанкны зөвшөөрлөөр Банкны хувьцаа эзэмшигчид хуваарилагдана.

Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ

Холбоотой талууд гэдэгт Банктай дараах байдлаар холбогдсон аж ахуйн нэгж болон хувь хүн орно. Үүнд:

- (а) Банктай дараах байдлаар холбогдсон хувь хүн эсвэл тухайн хувь хүний ойрын төрөл садан:
 - (i) Банканд дангаараа эсвэл хамтран хяналт тогтоосон;
 - (ii) Банканд томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл;
 - (iii) Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.
- (б) Дараах нөхцөлүүдийн аль нэг нь биелсэн тохиолдолд аж ахуйн нэгж нь Банканд хамааралтай болно. Үүнд:
 - (i) Аж ахуйн нэгж болон Банкны нэг ижил Группийн гишүүд байх (толгой компани, охин компани болон нөгөө охин компани тус бүр нь бусадтайгаа холбоотой).
 - (ii) Нэг аж ахуйн нэгж нь нөгөө аж ахуйн нэгжийн хараат компани эсвэл хамтын хэлэлцээрт компани (эсвэл нөгөө аж ахуйн нэгж нь гишүүн болох Банкны хараат компани эсвэл хамтарсан хэлэлцээрт компани).
 - (iii) Аль аль аж ахуйн нэгж нь нэг ижил гуравдагч этгээдийн хамтарсан хэлэлцээрт компаниуд.
 - (iv) Нэг аж ахуйн нэгж нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хамтарсан хэлэлцээрт компани бөгөөд нөгөө этгээд нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хараат компани.
 - (v) Аж ахуйн нэгж нь Банкны эсвэл Банктай холбоотой аж ахуйн нэгжийн ажилчдыг урамшуулах зорилгоор ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмж олгодог. Хэрвээ Банк нь уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг бол дэмжлэг хүртэж буй ажиллагсад нь мөн Банктай холбоотой тал болно.
 - (vi) Аж ахуйн нэгжийг (а)-д тодорхойлсон хувь хүн дангаараа эсвэл хамтран хяналт тогтоодог.
 - (vii) (а)(i)-д тодорхойлсон хувь хүн нь аж ахуйн нэгжид томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл уг аж ахуйн нэгжийн (эсвэл аж ахуйн нэгжийн толгой компанийн) гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.
 - (viii) Аж ахуйн нэгж нь эсвэл Банкны аль нэг гишүүн эсвэл Банкны толгой компанид гол удирдах албан тушаалтай.

Холбоотой талуудын боломжит бүх хамаарлыг харгалзахдаа зөвхөн хуулийн хэлбэрийг биш хамаарлын мөн чанарыг чухалчлан анхаарсан болно. Холбоотой талуудтай хийсэн бүх материаллаг ажил гүйлгээ болон үлдэгдлийг санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгуудад тодруулсан бөгөөд дэлгэрэнгүйг тодруулга 36-с харна уу.

3. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ БОЛОН ТӨСӨӨЛЛҮҮД

Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх ажил нь санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаарх орлого, зардал, хөрөнгө ба өр төлбөр дээр үнэлэмж, ойролцоо тооцоолол, төсөөлөл хийх ба тэдгээрийн дагалдах тодруулгууд болон болзошгүй өр төлбөр дээр тодруулга хийхийг удирдлагаас шаарддаг. Эдгээр тооцоолол, төсөөллүүдийн тодорхойгүй байдал нь ирээдүйд хөрөнгө ба өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд материаллаг залруулга хийхэд хүргэж болно. Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэглэх явцдаа удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг тодорхойлохдоо тайлагналын өдрөөр хөрөнгө өр төлбөрийн дансны үнэд дараагийн санхүүгийн жилд ноцтой материаллаг залруулга орж болохуйц ирээдүйн болон бусад чухал эх үүсвэрээс гарч болохуйц тооцооллын тодорхой бус байдлыг харгалзан үзэж дараах үнэлэмж, ойролцоолсон тооцооллуудыг хэрэглэдэг.

Ирээдүйн хөгжлийн талаарх одоо байгаа нөхцөл байдал, таамаглал нь Банкны хяналтаас гадуур нөхцөл байдлаас шалтгаалан өөрчлөгдөж болох ба хэзээ болох тухай таамаглалд тусгагдсан байдаг. Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн дүн эсвэл /удирдлагын нягт нямбай үнэлгээтэй хамгийн их нөлөө үзүүлсэн зүйлсийг холбогдох дүгнэлт/ тооцоотой харьцуулж дор харуулав.

Сунгах, цуцлах сонголттой түрээсийн гэрээний түрээсийн хугацааг тодорхойлох (Банк түрээслэгчээр)

Банк нь түрээсийн хугацааг түрээсийн гэрээг цуцлах боломжгүй хугацаа гэж тодорхойлдог бөгөөд үүнд түрээсийн хугацааг сунгах болон түрээсийн гэрээг цуцлахгүй нь тодорхой хугацааг мөн хамааруулдаг.

Банк сунгах, цуцлах нөхцөлтэй хэд хэдэн түрээсийн гэрээтэй. Банк түрээсийн гэрээг сунгах эсвэл цуцлах нөхцөлийг хэрэгжүүлэх эсэх дээр тооцоолон дүгнэлт гаргадаг. Өөрөөр хэлбэл, энэ нь гэрээг шинэчлэх эсвэл цуцлах эдийн засгийн хөшүүргийг бий болгож буй холбогдох бүх хүчин зүйлийг харгалзан үздэг.

Түрээс эхлэх өдрөөс Банк нь нөхцөл байдлын өөрчлөлт, сунгах эсвэл цуцлах нөхцөлийг хэрэгжүүлэх, хэрэгжүүлэхгүй байх чадварт нь нөлөөлсөн чухал үйл явдал, өөрчлөлт гарсан тохиолдолд түрээсийн хугацааг дахин үнэлдэг (жишээ нь, түрээсийн байрны томоохон сайжруулалт хийх эсвэл түрээсийн хөрөнгөд мэдэгдэхүйц өөрчлөлт хийх гэх мэт).

Тооцоолол болон төсөөллүүд

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

СТОУС-9 дагуу бүх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоход Банкны удирдлагын үнэлэмж шаардлагатай. Ялангуяа ирээдүйн мөнгөн урсгалын дүн болон хугацаа, барьцаа хөрөнгийн үнэлгээг тодорхойлох шаардлагатай байдаг. Эдгээр тооцоолол нь хэд хэдэн хүчин зүйлээс шалтгаалан өөрчлөгдөх бөгөөд эдгээрийн өөрчлөлт нь өөр өөр түвшний үнэ цэнийн бууралтын сан байгуулахад хүргэдэг.

Банкны зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын (ЗҮЦХА) тооцоолол нь хувьсах өгөгдөл болон тэдгээрийн харилцан хамаарлыг сонгоход ашигласан олон төсөөллүүдээс бүрдсэн цогц загварын үр дүн юм. ЗҮЦХА загварын элементүүд нь доорх нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж болон тооцооллыг шингээсэн байна:

- Тус тусын үнэлгээ бүрт ашиглах чанаргүйдлийн магадлалыг (ЧМ) тодорхойлдог Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний загвар
- Банкны шатлалын үнэлгээ
- Банкны санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээгээр ихэссэн байна гэж үнэлэх шалгуур үзүүлэлтүүд болон санхүүгийн хөрөнгүүдийн нөөц санг нийт хугацааны ЗҮЦХА болон чанарын үнэлгээ ашиглан тооцно
- ЗҮЦХА нь бүлгийн үнэлгээгээр тооцоологддог бол санхүүгийн хөрөнгийн сегментчлэл
- Өгөгдлүүдийн сонголт болон томъёонуудыг ашиглан ЗҮЦХА загварын хөгжүүлэлт
- Макро эдийн засгийн өгөгдлүүдийн харилцан холбоо хамаарлыг тодорхойлох болон эдгээрийн чанаргүйдлийн магадал (ЧМ), чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД), алдагдалд хүргэх чанаргүйдэлд (АХЧ) үзүүлэх нөлөө зэрэг
- ЗҮЦХА загварт ирээдүйг чиглэсэн макро эдийн засгийн хувилбаруудаас сонгох, тэдгээрийн жигнэсэн дундаж магадлалыг тодорхойлох, эдийн засгийн өгөгдлүүдийг гаргах

Банк нь бодит алдагдал хүлээсэн дүн дээрээ үндэслэн өөрийн загварыг жил бүр үнэлж, шаардлагатай бол залруулж байх журамтай.

3. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ БОЛОН ТӨСӨӨЛЛҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**Тооцоолол болон төсөөллүүд (үргэлжлэл)***Санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэн*

Ердийн хэлцлийн үед үндсэн (эсвэл хамгийн ашигтай) зах зээл дээр хөрөнгө борлуулахад эсвэл өр төлбөрийг шилжүүлэхэд төлөх шууд ажиглах боломжтой эсвэл үнэлгээний бусад аргыг ашигласан эсэхээс үл хамааран зах зээлийн одоогийн нөхцөлийн дагуу хэмжилтийн өдрөөрх үнийн дүн нь (жишээ нь: гарах үнэ) санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ болно. Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн бодит үнэ цэн нь идэвхтэй зах зээл дээр байхгүй үед тоон загваруудыг ашиглах төрөл бүрийн үнэлгээний аргаар тодорхойлно. Эдгээр загваруудын өгөгдлийг ажиглах боломжтой зах зээлийн мэдээллээс авах бөгөөд мэдээлэл байхгүй үед үнэ цэнийг тодорхойлохын тулд үнэлэмж ашиглана. Үнэлэмж, тооцооллууд нь төлбөрийн чадвар болон (өөрийн болон харилцагч талын) зээлийн эрсдэлийн загвар өгөгдлүүд, санхүүжилтийн дүнгийн залруулга, харилцан хамаарал болон тогтворгүй байдлыг авч үзнэ. Бодит үнэ цэн тодорхойлох талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг тодруулга 35-ыг харна уу.

Хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Банк нь өөрийн газар болон барилгыг дахин үнэлгээгээр хэмжиж, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэдэг. 2023 онд Банк нь хөрөнгийн үнэлгээний хараат бус компанитай гэрээ байгуулж Банкны газар болон барилгуудыг үнэлүүлсэн.

Үнэлгээнд харьцуулсан үнэ болон орлогын аргыг зах зээлд суурилан байршил, барилгын чанар, нөхцөл зэрэг тодорхой зах зээлийн хүчин зүйлүүдээр тохируулан ашигласан. Зах зээлд суурилсан мэдээлэл байхгүй үед (байршил хол гэх мэтчилэн) ижил төстэй барилгыг дахин босгох зардалтай дүйцүүлж үнэлсэн. 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар удирдлага нь барилгын бодит үнэ цэн нь бүртгэлийн дүнгээсээ материаллаг хэмжээнд өөрчлөгдсөн гэж үзсэн тул дахин үнэлгээ хийлгэж бүртгэлд тусгасан. Уг үнэлгээнд тухайн хөрөнгөтэй холбоотой Тодруулга 35 дээр тусгасны дагуу удирдлагын үнэлэмж, туршлага болон бусад төсөөллийг шаарддаг

4. СЕГМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Удирдлагын зорилгоор Банк нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээн дээрээ суурилан үйл ажиллагааны дараах гурван сегментэд хуваагддаг. Үүнд:

Үйл ажиллагааны сегментүүд

Банкны үйл ажиллагааны сегмент нь дараах гол сегментүүдээс бүрдэнэ

- *Иргэдийн үйл ажиллагаа:* Харилцагчдын харилцах данс, хадгаламжийн данс, дебет болон кредит карт, хөдөө аж ахуйн зээл, хэрэглээний зээл, эко зээл, төлбөр шилжүүлгүүд.
- *Бизнесийн үйл ажиллагаа:* Байгууллагын банкны харилцагчдад үзүүлдэг жижиг, дунд үйлдвэр болон арилжааны банкны үйл ажиллагаа нь дебет хэрэглүүр, харилцах данс, хадгаламж, овердрафт, зээл, худалдааны санхүүжилт, бусад кредит хэрэглүүр, олон улсын шилжүүлэг.
- *Хөрөнгө удирдлага:* Бэлэн мөнгөний удирдлага, Монголбанкны үнэт цаас, банк хоорондын зээл, хадгаламж, санхүүгийн хэрэглүүрийн арилжаа.

Сегментийн мэдээллийг Банкны бизнесийн сегментэд үндэслэн тайлагнадаг. Банкны удирдлагын болон дотоод тайлагналын бүтэц зохион байгуулалтад суурилан сегментийн тайлангийн бүтэц болон үйл ажиллагааны сегментийг толилуулдаг.

Хөрөнгө зохицуулалтын газар нь банкны хөрөнгийн удирдлагын үйл ажиллагааг зохион байгуулан ажилладаг. Үүнд зээл авах, өрийн бичиг гаргах, эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор дериватив хэрэглүүр ашиглах, богино хугацаат хадгаламж хийх, Монголбанк, Засгийн Газрын болон компанийн өрийн бичиг зэрэг түргэн хөрвөх хөрөнгөнд хөрөнгө оруулалт хийх зэргээр Банкны санхүүжилт, эрсдэлийг төвлөрсөн удирдлагаар хангах үүргүүд багтдаг.

Банкны удирдлага нь нөөцийн хуваарилалт, гүйцэтгэлийн үнэлгээний талаар шийдвэр гаргахдаа хэрэглэх зорилгоор өөрийн бизнесийн үйл ажиллагааны үр дүнг тусад нь хянаж байдаг. Сегментийн гүйцэтгэлийг үйл ажиллагааны ашиг, алдагдал (зарим тохиолдолд санхүүгийн тайлангууд дээрх үйл ажиллагааны ашиг алдагдлаас өөрөөр хэмждэг) дээр нь үндэслэн үнэлдэг.

Удирдлага нь гүйцэтгэлийн хэмжүүрийг нийт орлого, зардлаар бус цэвэр хүүгийн орлого, зардлаар хэмждэг тул хүүгийн орлогыг цэвэр дүнгээр нь тайлагнадаг.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

4. СЕГМЕНТИЙН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бүс нутгийн мэдээлэл:

2024 оны 12 дугаар сарын 31-нээр тасалбар болгосон тайлант жилүүдэд Банкны бүхий л үйл ажиллагаа Монгол Улсад хийгдсэн. Иймд бүс нутгийн мэдээлэл толилуулаагүй. Гадаад харилцагч болон хамтрагч байгууллагуудтай хийсэн гүйлгээний орлого нь 2024 онд Банкны нийт орлогын 10 ба түүнээс дээш хувийг эзэлдэггүй болно.

	Иргэд мян. төг	Бизнес мян. төг	Хөрөнгө удирдлага мян. төг	Нийт мян.төг
2024 оны 12 дугаар сарын 31				
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого	474,700,616	14,711,704	162,201,494	651,613,814
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	8,982,518	—	13,748,670	22,731,188
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсонхүү болон түүнтэй адилтгах зардал	(176,645,074)	(29,436,346)	(166,121,581)	(372,203,001)
Хүүгийн цэвэр орлого	307,038,060	(14,724,642)	9,828,583	302,142,001
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	46,874,297	1,393,432	—	48,267,729
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	(13,525,380)	(970,829)	(1,821,360)	(16,317,569)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	33,348,917	422,603	(1,821,360)	31,950,160
Арилжааны цэвэр орлого	4,996,285	145,512	382,299	5,524,096
Үйл ажиллагааны бусад зардал	2,115,750	2,914,539	(2,301,183)	2,729,106
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	405,429	15,083,473	(443,036)	15,045,866
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(17,235,321)	(557,441)	—	(17,792,762)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(4,772,293)	(449,771)	—	(5,222,064)
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулалт	(1,806,532)	(170,259)	—	(1,976,791)
Үйл ажиллагааны зардал	(183,270,662)	(7,879,636)	(1,529,410)	(192,679,708)
Сегмент татварын өмнөх ашиг	140,819,633	(5,215,622)	4,115,893	139,719,904
Орлогын албан татварын зардал*	(32,751,242)	1,857,499	(860,202)	(31,753,945)
Тайлант жилийн ашиг	108,068,391	(3,358,123)	3,255,691	107,965,959
Сегментийн бусад мэдээлэл				
Хөрөнгийн зардал:				
Үндсэн хөрөнгө	33,280,294	35,290	32,964	33,348,548
Бие бус хөрөнгө	1,159,288	—	—	1,159,288
	34,439,582	35,290	32,964	34,507,836
Нийт хөрөнгө	4,117,624,913	169,760,763	1,936,424,775	6,223,810,451
Нийт өр толбор	3,615,530,707	134,310,568	1,839,902,951	5,589,744,226

4. СЕГМЕНТИЙН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Иргэд мян. төг	Бизнес мян. төг	Хоронго удирдлага мян. төг	Нийт мян.төг
2023 оны 12 дугаар сарын 31				
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого	335,312,809	13,233,266	135,635,134	484,181,209
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	3,804,901	-	12,613,429	16,418,330
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	(114,686,648)	(15,187,460)	(126,652,458)	(256,526,566)
Хүүгийн цэвэр орлого	224,431,062	(1,954,194)	21,596,105	244,072,973
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	38,150,486	1,632,489	2	39,782,977
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	(9,750,043)	(998,155)	(689,305)	(11,437,503)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	28,400,443	634,334	(689,303)	28,345,474
Арилжааны цэвэр орлого	3,673,163	173,137	13,566,977	17,413,277
Үйл ажиллагааны бусад зардал	4,174,398	(1,169,108)	(13,456,686)	(10,451,396)
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	7,557,944	(34,865)	10,201	7,533,280
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(13,595,648)	(1,938,925)	-	(15,534,573)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(3,633,896)	(518,243)	-	(4,152,139)
Бие бус хөрөнгийн хорогдуулалт	(1,174,449)	(167,493)	-	(1,341,942)
Үйл ажиллагааны зардал	(135,224,169)	(6,183,309)	(889,631)	(142,297,109)
Сегмент татварын өмнөх ашиг	114,608,848	(11,158,666)	20,137,663	123,587,845
Орлогын албан татварын зардал*	(26,724,981)	2,602,025	(4,695,786)	(28,818,742)
Тайлант жилийн ашиг	87,883,867	(8,556,641)	15,441,877	94,769,103
Сегментийн бусад мэдээлэл				
Хөрөнгийн зардал:				
Үндсэн хөрөнгө	26,519,313	3,782,017	-	30,301,330
Бие бус хөрөнгө	2,792,659	398,271	-	3,190,930
	29,311,972	4,180,288	-	33,492,260
Нийт хөрөнгө	2,967,133,311	173,644,403	2,227,493,183	5,368,270,897
Нийт ор төлбөр	2,545,504,117	131,080,998	2,116,335,870	4,792,920,985

*Орлогын албан татварын зардлыг сегмент тус бүрээр хуваарилахдаа 2024 онд 22.7% (2023 онд 23.3%) орлогын албан татварын үр дүнтэй хувь хэмжээг ашиглан тооцсон болно (Тодруулга 12.1).

5. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ОРЛОГО

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
<i>Үр ашигт хүүгийн аргачлалаар бодсон хүүгийн орлого</i>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	489,073,706	348,487,710
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	115,265,379	92,420,524
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	12,174,254	18,620,095
Свопын хүүгийн орлого	21,639,921	12,341,847
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	3,106,130	9,675,769
Урвуу репо хэлцэл	701,474	110,016
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	9,652,950	2,525,248
	651,613,814	484,181,209
<i>Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого</i>		
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	13,748,670	12,613,429
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	8,982,518	3,804,901
	22,731,188	16,418,330

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

5. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ОРЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2024 онд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн өрийн хэрэглүүрд орж байгаа Засгийн газрын бонд нь 12,027 сая төгрөг (2023 онд 13,638 сая төгрөг), Улаанбаатар сити бонд нь 295 сая төгрөг (2023 онд тэг төгрөг) байна.

2024 онд хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн өрийн хэрэглүүрд орж байгаа Улаанбаатар бонд нь 3,476 сая төгрөг (2023 онд тэг төгрөг) байна.

6. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ЗАРДАЛ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
<i>Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон хүүгийн зардал</i>		
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	270,515,955	201,842,335
Зээлээр авсан эх үүсвэр (Тодруулга 32)	36,026,078	15,651,501
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	18,452,838	11,395,780
Репо хэлцэл	11,189,418	9,822,729
Свопын хүүгийн зардал	34,475,472	16,265,956
Түүрэсийн өглөгийн хүүгийн зардал (Тодруулга 24)	1,440,276	1,548,265
Дотоодод гаргасан үнэт цаас (Тодруулга 32)	102,964	–
	372,203,001	256,526,566

7. ХУРААМЖ БА ШИМТГЭЛИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Хураамж ба шимтгэлийн орлого		
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	11,774,394	10,422,205
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	17,467,624	14,449,578
Цахим банкны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	16,077,458	12,018,075
Зээлтэй холбоотой үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	2,365,504	2,381,516
Мөнгөн гуйвуулга үйлчилгээний орлого	582,749	511,603
	48,267,729	39,782,977
Хураамж ба шимтгэлийн зардал		
Банкны үйлчилгээний хураамж	8,295,745	4,800,328
Картын гүйлгээний хураамж	7,774,920	6,379,571
Бусад шимтгэлийн зардал	246,904	257,604
	16,317,569	11,437,503
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	31,950,160	28,345,474

8. АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Гадаад валютын цэвэр орлого	5,524,096	17,413,277
	5,524,096	17,413,277

Гадаад валютын орлогод спот форвард болон бусад санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүрийн хэлцлээс бий болсон ашиг алдагдлууд орно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

9. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ОРЛОГО/ (ЗАРДАЛ)

	2024	2023
	мян.төг	мян.төг
Гадаад валютын арилжааны бус олз/(гарз), цэвэр	(2,078,786)	1,537,252
Своп арилжааны бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	2,424,078	(15,838,946)
Борлуулах зориулалттай эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(2,642,838)	844,144
Хураан авсан хөрөнгийн эрсдэлийн санг буцаасны олз/(гарз) (Тодруулга 19)	3,804,329	(740,084)
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний олз (Тодруулга 22)	–	1,949,384
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө борлуулсны олз/(гарз)	(76,089)	3,742
Хураан авсан хөрөнгө борлуулсны олз	448,632	834,823
Бусад	849,780	958,289
	2,729,106	(10,451,396)

10. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГИЙН ҮНЭ ЦЭНИЙН БУУРАЛТЫН ЦЭВЭР (ЗАРДАЛ)/БУЦААЛТ

Тайлант жилд ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүрийн ЗҮЦХА-н нэмэгдэл болон буцаалт:

	2024	2023
	мян.төг	мян.төг
Монголбанкн дахь харилцах, хадгаламж (Тодруулга 13)	20,192	(3,322)
Бусад банкн дахь харилцах, хадгаламж (Тодруулга 14)	(124,975)	(37,380)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 16)	15,679,626	3,138,788
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр (Тодруулга 18)	(156,420)	346,529
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр (Тодруулга 18)	(189,651)	(274,560)
Болзошгүй өр төлбөр, үүрэг (Тодруулга 33)	(54,351)	(740,355)
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 19)	(128,555)	5,103,580
	15,045,866	7,533,280

11. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ

	2024	2023
	мян.төг	мян.төг
Цалин, хөлс ба урамшуулал	125,029,975	89,390,417
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	12,947,343	9,346,360
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 22)	17,792,762	15,534,573
Даатгалын хураамж	8,833,920	6,993,861
Харилцаа холбооны зардал	6,073,094	5,344,418
Зар сурталчилгаа, маркетингийн зардал	5,330,023	4,345,888
Ашиглах эрхийн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 24)	5,222,064	4,152,139
Ашиглалтын зардал	3,446,073	3,181,238
Мэргэжлийн үйлчилгээний зардал	3,472,692	2,391,164
Харуул хамгаалалтын зардал	2,193,896	2,120,495
Албан томилолтын зардал	2,485,682	2,028,463
Бичиг хэргийн зардал	4,346,429	1,713,297
Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	2,377,474	1,690,715
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга (Тодруулга 23)	1,976,791	1,341,942
Тээврийн зардал	1,223,797	1,133,336
Түрээсийн зардал	985,036	1,270,116
Аудитын зардал	373,900	373,900
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз (Тодруулга 22)	3,483	2,508
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз (Тодруулга 23)	3,618	–
Бусад	13,553,273	10,970,933
	217,671,325	163,325,763

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

12. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР

12.1 Орлогын албан татварын зардал

2023 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2024 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон орлогын албан татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Тайлант жилийн татвар:		
Тайлант жилийн орлогын үр дүнд ногдох орлогын албан татвар	31,670,008	31,392,077
Хойшлогдсон орлогын албан татвар	83,937	(2,573,335)
	<u>31,753,945</u>	<u>28,818,742</u>

Банк нь санхүүгийн тайланд орлогын дүнг орлогын татварын хуульд заасан чөлөөлөгдөх эсвэл үл чөлөөлөгдөх зүйлүүдээр залруулсан дүнг үндэслэн орлогын татварын зардлыг тооцдог. Банк 6 тэрбум төгрөг (2023 онд 6 тэрбум) хүртэл ашгаас 10%- ийн, 6 тэрбумаас дээш төгрөгийн ашгаас 25%-ийн орлогын албан татвар төлдөг. Засгийн Газрын бонд, Улаанбаатар бондын хүүгийн орлогод албан татвар ногдуулахгүй. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг орлогын татварын зорилгоор хасагдах зардалд тооцдог.

Татварын өмнөх ашгаас хуулиар тогтоосон хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардлыг Банканд хүчин төгөлдөр үйлчлэх орлогын татварын хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардалд 2024 болон 2023 оны 12 дугаар сарын 31-нээр хэрхэн тохируулсныг дараах байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	139,719,904	123,587,845
25%-ийн орлогын албан татвар (2023 онд: 25%)	34,929,976	30,896,961
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал	3,103,982	1,316,725
Татвараас чөлөөлөгдөх орлого	(3,949,488)	(3,409,586)
Татварын шатлалын нөлөө	(2,069,011)	(596,271)
Тусгай хувь хэмжээгээр татвар ногдох орлогын нөлөө	601,417	610,913
Татварын хөнгөлөлт*	(862,931)	–
Татварын зардал	<u>31,753,945</u>	<u>28,818,742</u>

2024 онд ногдох үр ашигт татварын хувь хэмжээ 22.7% (2023: 23.3%) байна.

*2024 онд нэмэгдсэн татварын хуулийн шинэчлэлийн дагуу тодорхой хасагдахгүй зардлууд татварын хөнгөлөлт эдлэх шаардлагыг хангасан бөгөөд тайлант жилд нийт 862.9 сая төгрөгийн татварын хөнгөлөлт эдэлсэн болно.

12.2 Орлогын албан татварын өр төлбөр

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-ээрх орлогын татварын өглөг	10,496,995	1,196,135
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	31,670,008	31,392,077
Төлсөн татвар	(32,699,925)	(22,091,217)
12-р сарын 31-нээрх орлогын татварын өглөг	<u>9,467,078</u>	<u>10,496,995</u>

12.3 Хойшлогдсон татварын өр төлбөр

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр		
1-р сарын 1-нээр	3,228,975	1,568,955
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 31)	288,339	4,233,355
Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн	83,937	(2,573,335)
12-р сарын 31-нээр	<u>3,601,251</u>	<u>3,228,975</u>

12. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

12.3 Хойшлогдсон татварын өр төлбөр (үргэлжлэл)

Түр зөрүүнд тооцсон хойшлогдсон татварын шинжилгээ:

	1-р сарын 1- нээр	Ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зовшоорсон	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зовшоорсон	12-р сарын 31-нээр
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2024 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр				
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(2,047,998)	(134,207)	–	(2,182,205)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	148,451	(95,689)	–	52,762
Хуримтлуулсан зардал	126,451	(126,451)	–	–
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд	(870,117)	225,320	–	(644,797)
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд	(585,762)	47,090	(288,339)	(827,011)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	(3,228,975)	(83,937)	(288,339)	(3,601,251)
2023 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр				
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	(1,214,086)	(833,911)	–	(2,047,997)
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	44,140	104,311	–	148,451
Хуримтлуулсан зардал	470,558	(344,107)	–	126,451
БҮЦАА-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд	(4,447,726)	3,577,609	–	(870,117)
БҮЦБДО-д бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд	3,578,159	69,433	(4,233,355)	(585,763)
Цэвэр хойшлогдсон татварын хөрөнгө/(өр төлбөр)	(1,568,955)	2,573,335	(4,233,355)	(3,228,975)

13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Бэлэн мөнгө	45,607,553	60,227,340
Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж	552,202,712	749,074,624
Монголбанк дахь овернайт хадгаламж	–	430,565,479
Нийт дүн	597,810,265	1,239,867,443
Хасах нь: Монголбанканд байршуулсан бэлэн мөнгөний үнэ цэнийн бууралтын сан	(130,092)	(150,284)
Монголбанк дахь цэвэр мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	597,680,173	1,239,717,159

Монголбанк дахь харилцах, хадгаламжийн дансууд Монголбанкны журмын дагуу хадгалагддаг. Монголбанканд байршуулах бэлэн мөнгөний зайлшгүй байлгах нөөцийн үлдэгдэл нь 14 хоногийн татан төвлөрүүлсэн эх үүсвэрийн дундаж үлдэгдлийн төгрөгийн 11.0% болон валютын 16%-аас (2023 онд 8% ба 18%) багагүй байна. 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны заавал байлгах шаардлагатай хоёр (2) долоо хоногийн дундаж нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 435,977 сая төгрөг (2023 онд 222,633 сая төгрөг) ба гадаад валютаар 69,393 сая төгрөг (2023 онд 110,415 сая төгрөг) байсан.

Монголбанканд байршуулсан бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралтын сан
Доорх хүснэгтэд 12 сарын ЧМ-ын хүрээ болон жилийн эцсийн ангиллын Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем дээр үндэслэсэн зээлийн чанар, зээлийн эрсдэлийн хамгийн их хэмжээг харуулав. Оруулсан дүн нь ЗҮЦХА -ын нийт сан юм. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ ба хэмжилтийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 34-д тайлбарласан болно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2024 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
ААА-аас А зэрэгтэй	0.003 - 0.033%	–	–	–	–
Баа-аас Ва зэрэгтэй	0.14 - 0.6%	–	–	–	–
В зэрэгтэй	2.57%	552,202,712	–	–	552,202,712
Саа-ээс С зэрэгтэй	11.00%	–	–	–	–
Нийт		552,202,712	–	–	552,202,712

2023 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
ААА-аас А зэрэгтэй	0.002 – 0.022%	–	–	–	–
Баа-аас Ва зэрэгтэй	0.108 – 0.519%	–	–	–	–
В зэрэгтэй	2.52%	1,179,640,103	–	–	1,179,640,103
Саа-ээс С зэрэгтэй	12.00%	–	–	–	–
Нийт		1,179,640,103	–	–	1,179,640,103

2024 болон 2023 оны 12-р сарын 31-нээрх дансны үнэ болон ЗҮЦХА-н сангийн тохируулгыг доорх хүснэгтээс харна уу:

2024 оны 12-р сарын 31	Шатлал 1 Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2024 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	1,179,640,103	150,284
Нэмэгдсэн	67,157,795,440	207,146
Хасагдсан	(67,782,327,001)	(227,338)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(2,210,138)	–
Валютын ханшийн тохируулга	(695,692)	–
2024 оны 12-р сарын 31	552,202,712	130,092

2023 оны 12-р сарын 31	Шатлал 1 Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2023 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	676,357,622	146,962
Нэмэгдсэн	42,042,702,545	424,931
Хасагдсан	(41,532,087,656)	(421,609)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	1,713,581	–
Валютын ханшийн тохируулга	(9,045,989)	–
2023 оны 12-р сарын 31	1,179,640,103	150,284

14. БУСАД БАНК БА САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА ДАХЬ ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

Бусад банк санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж нь дотоодын болон гадаадын санхүүгийн байгууллага дахь дотоод болон гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн харилцах болон хадгаламжийн дансуудыг хэлнэ.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Гадаадын банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	63,592,096	64,426,120
Гадаадын банк ба санхүүгийн байгууллага дахь олон улсын төлбөрийн картын барьцаа	1,736,295	1,014,547
Дотоодын банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	159,565,341	207,603,417
Нийт дүн	224,893,732	273,044,084
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(190,916)	(65,941)
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн дүн	224,702,816	272,978,143

2024 болон 2023 оны 12-р сарын 31-нээрх дансны үнэ болон ЗҮЦХА-н сангийн тохируулгыг доорх хүснэгтээс харна уу:

2024 оны 12-р сарын 31

	Шатлал 1	
	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2024 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	273,044,084	65,941
Нэмэгдсэн	9,392,156,511	276,347
Хасагдсан	(9,440,191,852)	(151,372)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	292,549	—
Валютын ханшийн тохируулга	(407,560)	—
2024 оны 12-р сарын 31	224,893,732	190,916

2023 оны 12-р сарын 31

	Шатлал 1	
	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2023 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	231,567,413	28,561
Нэмэгдсэн	8,164,314,294	139,353
Хасагдсан	(8,122,603,030)	(101,973)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	328,487	—
Валютын ханшийн тохируулга	(563,080)	—
2023 оны 12-р сарын 31	273,044,084	65,941

15. ҮҮСМЭЛ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮР

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгө, өр төлбөр болон нэрлэсэн үнийг үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнээр харууллаа. Нэрлэсэн үнэ нь нийт дүнгээрээ үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн суурь үнэт цаасны дүн байх бөгөөд суурь хүү эсвэл хүүгийн индексээс шалтгаалан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэлгээнд өөрчлөлт орно. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах боловч зах зээлийн эрсдэл эсвэл зээлийн эрсдэлийн алийг нь ч илэрхийлэхгүй.

	Нэрлэсэн үнэ мян.төг	Бодит үнэ	
		Хөрөнгө мян.төг	Өр төлбөр мян.төг
Своп			
2024	295,462,715	5,638,743	9,176,467
2023	190,005,050	2,342,643	6,356,764
Опцион			
2024	1,746,718	—	—
2023	540,110	44,914	—

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд анхны хөрөнгө оруулалт бага байх буюу эсвэл огт шаардагдахгүй. Хэдий тийм боловч эдгээр санхүүгийн хэрэглүүр нь ихэвчлэн хөшүүргийн зэргийг өндөрсгөх бөгөөд тогтворгүй байдаг. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн хэлцлийн хөрөнгө, түвшин, индексийн үнэлгээний бага хэмжээний өөрчлөлт нь ч банкны ашиг, алдагдалд томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Банк тухайн өдөр мөрдөгдөж буй Монголбанкнаас зарласан албан ханшаар своп хэлцлийн гэрээ байгуулдаг. Банк Монголбанканд доллар худалдаж, төгрөг спот ханшаар худалдан авсан. Монголбанктай байгуулсан гэрээний хугацаанд Банк нь ам долларын СОФР хүүгээр хүүний төлбөр авч, төв банкны хүүгээр төгрөгийн хүүг төлдөг. Гэрээний хугацаа дуусахад талууд үндсэн төлбөрөө анхны тохиролцсон ханшаар хийдэг.

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний эрсдэлд өртөх дүнг банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд хянадаг. Эрсдэлийн удирдлагын стратеги мөн хэрхэн эрсдэлийг удирдахыг тодруулга 34-д харуулав.

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Бизнесийн зээл	585,955,616	557,241,104
Орон сууцны зээл	379,787,654	281,897,022
Хэрэглээний зээл	1,079,636,754	863,497,785
Хөдөө аж ахуйн зээл	1,242,643,460	620,193,450
	<u>3,288,023,484</u>	<u>2,322,829,361</u>
Үнэ цэнийн бууралтын сан	(172,410,798)	(188,083,504)
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх цэвэр харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, цэвэр дүн	<u>3,115,612,686</u>	<u>2,134,745,857</u>
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	281,119,406	112,559,592
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	<u>3,396,732,092</u>	<u>2,247,305,449</u>

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан

	Бизнесийн мян.төг	Орон сууцны мян.төг	Хэрэглээний мян.төг	Хөдөө аж ахуйн мян.төг	Нийт мян.төг
2024 оны 1-р сарын 1-нээр	150,379,018	12,877,351	21,051,800	3,775,335	188,083,504
Нэмэгдсэн	1,780,484	738,948	10,145,917	4,300,469	16,965,818
Хасагдсан	(23,738,011)	(1,268,618)	(16,377,999)	(3,166,520)	(44,551,148)
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	8,321,663	1,568,761	4,564,465	1,782,371	16,237,260
Тооцооллын өөрчлөлт	(38,466)	(1,154,206)	(1,444,344)	(1,694,540)	(4,331,556)
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт) (Тод. 10)	<u>(13,674,330)</u>	<u>(115,115)</u>	<u>(3,111,961)</u>	<u>1,221,780</u>	<u>(15,679,626)</u>
Данснаас хассан дүн	-	-	-	-	-
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	6,566	110	244	-	6,920
2024 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>136,711,254</u>	<u>12,762,346</u>	<u>17,940,083</u>	<u>4,997,115</u>	<u>172,410,798</u>
2023 оны 1-р сарын 1-нээр	157,775,226	8,622,800	22,680,890	2,195,665	191,274,581
Нэмэгдсэн	1,238,159	486,022	8,563,024	3,027,432	13,314,637
Хасагдсан	(27,270,259)	(1,278,072)	(15,408,182)	(3,668,522)	(47,625,035)
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	30,934,147	705,694	4,838,112	3,258,732	39,736,685
Тооцооллын өөрчлөлт	(12,269,247)	4,339,884	402,260	(1,037,972)	(8,565,075)
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт) (Тод. 10)	<u>(7,367,200)</u>	<u>4,253,528</u>	<u>(1,604,786)</u>	<u>1,579,670</u>	<u>(3,138,788)</u>
Данснаас хассан дүн	-	-	(27,787)	-	(27,787)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	(29,008)	1,023	3,483	-	(24,502)
2023 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>150,379,018</u>	<u>12,877,351</u>	<u>21,051,800</u>	<u>3,775,335</u>	<u>188,083,504</u>

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Бизнесийн зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-ын хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2024 оны 12-р сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.03% - 6.46%	408,144,053	2,011,400	—	410,155,453
Сайн	0.03% - 11.28%	—	3,277,116	—	3,277,116
Хэвийн бус	100%	—	—	5,360,053	5,360,053
Эргэлзээтэй	100%	—	—	2,940,588	2,940,588
Муу	100%	—	—	32,340,642	32,340,642
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэн буурсан	1.62% - 100%	—	6,232,619	125,649,145	131,881,764
Нийт		408,144,053	11,521,135	166,290,428	585,955,616

2023 оны 12-р сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.22% - 9.19%	366,617,460	2,708,935	—	369,326,395
Сайн	0.34% - 9.91%	—	4,204,856	—	4,204,856
Хэвийн бус	100%	—	—	2,624,341	2,624,341
Эргэлзээтэй	100%	—	—	2,254,272	2,254,272
Муу	100%	—	—	45,108,606	45,108,606
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэн буурсан	1.67% - 100%	209,210	7,281,220	126,232,204	133,722,634
Нийт		366,826,670	14,195,011	176,219,423	557,241,104

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2024 оны 1-р сарын 1	366,826,670	14,195,011	176,219,423	557,241,104
Нэмэгдсэн	356,096,729	—	—	356,096,729
Хасагдсан	(278,547,169)	(3,654,571)	(25,367,735)	(307,569,475)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	7,818,444	(5,033,679)	(2,784,765)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(19,734,282)	19,734,282	—	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	(8,195,783)	(8,635,372)	16,831,155	—
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	568,589	138,150	(46,760)	659,979
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	(16,689,145)	(5,222,686)	1,439,110	(20,472,721)
2024 оны 12-р сарын 31	408,144,053	11,521,135	166,290,428	585,955,616

ЗҮЦХА-н сан				
2024 оны 1-р сарын 1	16,570,977	1,157,655	132,650,386	150,379,018
Нэмэгдсэн	1,780,484	—	—	1,780,484
Хасагдсан	(1,392,736)	(144,527)	(22,200,748)	(23,738,011)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	1,038,646	(226,516)	(812,130)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(888,043)	888,043	—	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	(2,504,574)	(1,727,074)	4,231,648	—
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	1,038,646	435,012	6,848,005	8,321,663
Тооцооллын өөрчлөлт	28,235	580,558	(647,259)	(38,466)
Тайлант жилд байгуулсан	(899,342)	(194,504)	(12,580,484)	(13,674,330)
Данснаас хассан дүн	—	—	6,566	6,566
2024 оны 12-р сарын 31	15,671,635	963,151	120,076,468	136,711,254

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Бизнесийн зээл (үргэлжлэл)

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2023 оны 1-р сарын 1	455,602,260	32,418,742	193,155,477	681,176,479
Нэмэгдсэн	243,810,810	–	19,105	243,829,915
Хасагдсан	(325,542,513)	(10,634,102)	(31,254,633)	(367,431,248)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	22,029,852	(12,206,971)	(9,822,881)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(24,421,275)	24,984,378	(563,103)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(6,046,531)	(19,540,118)	25,586,649	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	557,341	(450,073)	(68,526)	38,742
Валютын ханшийн болон бус тохируулга	836,726	(376,845)	(832,665)	(372,784)
2023 оны 12-р сарын 31	366,826,670	14,195,011	176,219,423	557,241,104
ЗҮЦХА-н сан				
2023 оны 1-р сарын 1	1,356,917	2,975,995	153,442,314	157,775,226
Нэмэгдсэн	1,219,054	–	19,105	1,238,159
Хасагдсан	(1,627,713)	(392,521)	(25,250,025)	(27,270,259)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	4,615,624	(549,314)	(4,066,310)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(1,098,958)	1,361,635	(262,677)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(1,798,983)	(3,911,373)	5,710,356	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	5,355,978	263,007	25,315,162	30,934,147
Тооцооллын өөрчлөлт	8,549,058	1,410,226	(22,228,531)	(12,269,247)
Тайлант жилд байгуулсан	15,214,060	(1,818,340)	(20,762,920)	(7,367,200)
Данснаас хассан дүн	–	–	(29,008)	(29,008)
2023 оны 12-р сарын 31	16,570,977	1,157,655	132,650,386	150,379,018

Орон сууцны зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-н хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2024 оны 12-р сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.13% - 3.44%	362,398,713	600,475	–	362,999,188
Сайн	0.13% - 8.59%	–	6,130,596	–	6,130,596
Хэвийн бус	100%	–	–	1,369,344	1,369,344
Эргэлзээтэй	100%	–	–	412,237	412,237
Муу	100%	–	–	7,516,631	7,516,631
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	0.34% - 100%	–	1,359,658	–	1,359,658
Нийт		362,398,713	8,090,729	9,298,212	379,787,654
2023 оны 12-р сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.26% - 5.41%	269,195,148	678,851	–	269,873,999
Сайн	0.28% - 5.62%	–	2,795,707	–	2,795,707
Хэвийн бус	100%	–	–	502,314	502,314
Эргэлзээтэй	100%	–	–	2,391,897	2,391,897
Муу	100%	–	–	6,333,105	6,333,105
Нийт		269,195,148	3,474,558	9,227,316	281,897,022

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Орон сууцны зээл (үргэлжлэл)

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2024 оны 1-р сарын 1	269,195,148	3,474,558	9,227,316	281,897,022
Нэмэгдсэн	119,641,939	–	–	119,641,939
Хасагдсан	(52,188,171)	(680,091)	(1,351,867)	(54,220,129)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	4,300,555	(3,252,420)	(1,048,135)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(11,083,140)	11,083,140	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	–	(1,907,922)	1,907,922	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(14,636,843)	(12,372)	(1,442)	(14,650,657)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	47,169,225	(614,164)	564,418	47,119,479
2024 оны 12-р сарын 31	362,398,713	8,090,729	9,298,212	379,787,654

ЗҮЦХА-н сан				
2024 оны 1-р сарын 1	4,898,169	284,405	7,694,777	12,877,351
Нэмэгдсэн	738,948	–	–	738,948
Хасагдсан	(260,941)	(25,926)	(981,751)	(1,268,618)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	784,282	(146,359)	(637,923)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(498,741)	498,741	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	–	(381,584)	381,584	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	784,282	206,023	578,456	1,568,761
Тооцооллын өөрчлөлт	(2,214,325)	256,383	803,736	(1,154,206)
Тайлант жилд байгуулсан	(666,495)	407,278	144,102	(115,115)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	–	–	110	110
2024 оны 12-р сарын 31	4,231,674	691,683	7,838,989	12,762,346

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2023 оны 1-р сарын 1	251,220,775	1,169,953	8,315,834	260,706,562
Нэмэгдсэн	63,155,343	–	–	63,155,343
Хасагдсан	(38,575,758)	(963,817)	(1,415,210)	(40,954,785)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	8,227,813	(6,648,136)	(1,579,677)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(13,346,067)	13,628,064	(281,997)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(130,045)	(4,603,395)	4,733,440	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	15,676,603	69,923	9,510	15,756,036
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	(17,033,516)	821,966	(554,584)	(16,766,134)
2023 оны 12-р сарын 31	269,195,148	3,474,558	9,227,316	281,897,022

ЗҮЦХА-н сан				
2023 оны 1-р сарын 1	583,864	32,512	8,006,424	8,622,800
Нэмэгдсэн	486,022	–	–	486,022
Хасагдсан	(192,879)	(37,740)	(1,047,453)	(1,278,072)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	1,433,623	(299,166)	(1,134,457)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(600,573)	868,471	(267,898)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(129,395)	(1,125,450)	1,254,845	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	1,231,287	270,138	(795,731)	705,694
Тооцооллын өөрчлөлт	2,086,190	575,640	1,678,054	4,339,884
Тайлант жилд байгуулсан	4,314,275	251,893	(312,640)	4,253,528
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	30	–	993	1,023
2023 оны 12-р сарын 31	4,898,169	284,405	7,694,777	12,877,351

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хэрэглээний зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-н хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2024 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0% - 10.04%	1,052,489,363	39,933	—	1,052,529,296
Сайн	0% - 11.67%	—	8,452,138	—	8,452,138
Хэвийн бус	100%	—	—	2,167,998	2,167,998
Эргэлзээтэй	100%	—	—	2,376,676	2,376,676
Муу	100%	—	—	14,110,646	14,110,646
Нийт		1,052,489,363	8,492,071	18,655,320	1,079,636,754

2023 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0.02% - 7.11%	836,887,021	107,753	—	836,994,774
Сайн	0.06% - 9.89%	—	4,370,315	5,000	4,375,315
Хэвийн бус	100%	—	—	1,817,772	1,817,772
Эргэлзээтэй	100%	—	—	2,846,089	2,846,089
Муу	100%	—	—	17,463,835	17,463,835
Нийт		836,887,021	4,478,068	22,132,696	863,497,785

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2024 оны 1-р сарын 1	836,887,021	4,478,068	22,132,696	863,497,785
Нэмэгдсэн	2,028,393,532	168,054	18,726	2,028,580,312
Хасагдсан	(1,799,634,940)	(5,056,920)	(9,177,249)	(1,813,869,109)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	6,456,349	(5,705,499)	(750,850)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(21,638,705)	21,638,821	(116)	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	(282,241)	(6,495,443)	6,777,684	—
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	17,585,815	112,393	16,138	17,714,346
Данснаас хассан дүн	—	—	—	—
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	(15,277,468)	(647,403)	(361,709)	(16,286,580)
2024 оны 12-р сарын 31	1,052,489,363	8,492,071	18,655,320	1,079,636,754

ЗҮЦХА-н сан				
2024 оны 1-р сарын 1	2,930,840	277,605	17,843,355	21,051,800
Нэмэгдсэн	10,145,917	—	—	10,145,917
Хасагдсан	(8,998,175)	(163,830)	(7,215,994)	(16,377,999)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	660,605	(256,747)	(403,858)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(973,742)	973,794	(52)	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	(164,720)	(1,352,079)	1,516,799	—
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	660,605	460,299	3,443,561	4,564,465
Тооцооллын өөрчлөлт	(900,977)	529,502	(1,072,869)	(1,444,344)
Тайлант жилд байгуулсан	429,513	190,939	(3,732,413)	(3,111,961)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	6	—	238	244
2024 оны 12-р сарын 31	3,360,359	468,544	14,111,180	17,940,083

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хэрэглээний зээл (үргэлжлэл)

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2023 оны 1-р сарын 1	600,716,138	4,284,056	27,905,088	632,905,282
Нэмэгдсэн	1,707,827,088	205,005	96,772	1,708,128,865
Хасагдсан	(1,463,373,812)	(5,462,336)	(10,717,400)	(1,479,553,548)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	16,602,497	(13,998,308)	(2,604,189)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(27,355,543)	27,377,059	(21,516)	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(672,007)	(7,480,606)	8,152,613	-
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(11,372,368)	(44,582)	(25,393)	(11,442,343)
Данснаас хассан дүн	-	-	(27,787)	(27,787)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	14,515,028	(402,220)	(625,492)	13,487,316
2023 оны 12-р сарын 31	836,887,021	4,478,068	22,132,696	863,497,785

ЗҮЦХА-н сан

2023 оны 1-р сарын 1	279,328	490,820	21,910,742	22,680,890
Нэмэгдсэн	8,537,226	5,135	20,663	8,563,024
Хасагдсан	(7,316,869)	(246,816)	(7,844,497)	(15,408,182)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	1,932,774	(629,924)	(1,302,850)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(1,231,000)	1,236,752	(5,752)	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(290,535)	(1,509,243)	1,799,778	-
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	1,932,774	(23,096)	2,928,434	4,838,112
Тооцооллын өөрчлөлт	(912,924)	953,977	361,207	402,260
Тайлант жилд байгуулсан	2,651,446	(213,215)	(4,043,017)	(1,604,786)
Данснаас хассан дүн	-	-	(27,787)	(27,787)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	66	-	3,417	3,483
2023 оны 12-р сарын 31	2,930,840	277,605	17,843,355	21,051,800

Хөдөө аж ахуйн зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-ын хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2024 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0.03% - 1.95%	1,236,902,838	-	-	1,236,902,838
Сайн	0.03% - 8.31%	-	1,779,137	-	1,779,137
Хэвийн бус	100%	-	-	264,944	264,944
Эргэлзээтэй	100%	-	-	254,356	254,356
Муу	100%	-	-	3,442,185	3,442,185
Нийт		1,236,902,838	1,779,137	3,961,485	1,242,643,460
2023 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0.02% - 6.85%	611,149,402	15,161	-	611,164,563
Сайн	0.02% - 6.85%	-	3,874,469	-	3,874,469
Хэвийн бус	100%	-	-	1,107,020	1,107,020
Эргэлзээтэй	100%	-	-	1,334,721	1,334,721
Муу	100%	-	-	2,712,677	2,712,677
Нийт		611,149,402	3,889,630	5,154,418	620,193,450

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хөдөө аж ахуйн зээл (үргэлжлэл)

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2024 оны 1-р сарын 1	611,149,402	3,889,630	5,154,418	620,193,450
Нэмэгдсэн	900,285,691	79,295	14,660	900,379,646
Хасагдсан	(309,136,764)	(1,994,358)	(2,198,250)	(313,329,372)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	7,266,609	(6,428,400)	(838,209)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(8,259,848)	8,259,848	—	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	(56,534)	(2,051,300)	2,107,834	—
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	18,935,781	(114,454)	(5,633)	18,815,694
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	16,718,501	138,876	(273,335)	16,584,042
2024 оны 12-р сарын 31	1,236,902,838	1,779,137	3,961,485	1,242,643,460

ЗҮЦХА-н сан

2024 оны 1-р сарын 1	983,945	232,614	2,558,776	3,775,335
Нэмэгдсэн	4,300,469	—	—	4,300,469
Хасагдсан	(1,545,684)	(90,521)	(1,530,315)	(3,166,520)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	534,023	(289,278)	(244,745)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(371,693)	371,693	—	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	(56,251)	(410,260)	466,511	—
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	534,023	(206,863)	1,455,211	1,782,371
Тооцооллын өөрчлөлт	(1,821,352)	420,320	(293,508)	(1,694,540)
Тайлант жилд байгуулсан	1,573,535	(204,909)	(146,846)	1,221,780
2024 оны 12-р сарын 31	2,557,480	27,705	2,411,930	4,997,115

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2023 оны 1-р сарын 1	366,016,270	3,191,769	4,165,192	373,373,231
Нэмэгдсэн	605,132,508	38,860	—	605,171,368
Хасагдсан	(365,346,081)	(3,845,720)	(2,960,091)	(372,151,892)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	8,609,196	(8,170,537)	(438,659)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(16,856,117)	16,856,117	—	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	—	(4,403,553)	4,403,553	—
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	15,435,750	12,738	(20,157)	15,428,331
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	(1,842,124)	209,956	4,580	(1,627,588)
2023 оны 12-р сарын 31	611,149,402	3,889,630	5,154,418	620,193,450

ЗҮЦХА-н сан

2023 оны 1-р сарын 1	26,199	198,387	1,971,079	2,195,665
Нэмэгдсэн	3,025,663	1,769	—	3,027,432
Хасагдсан	(1,826,730)	(189,514)	(1,652,278)	(3,668,522)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	486,239	(367,674)	(118,565)	—
Шатлал 2-руу шилжсэн	(758,525)	758,525	—	—
Шатлал 3-руу шилжсэн	—	(880,711)	880,711	—
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	486,239	23,177	2,749,316	3,258,732
Тооцооллын өөрчлөлт	(455,140)	688,655	(1,271,487)	(1,037,972)
Тайлант жилд байгуулсан	957,746	34,227	587,697	1,579,670
2023 оны 12-р сарын 31	983,945	232,614	2,558,776	3,775,335

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бүхэлд нь үл хүлээн зөвшөөрч шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгө

Жилийн туршид тогтмол хүүтэй барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах 100 хувийн эрхийг Монголын Ипотекийн Корпораци “МИК”-ийн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, оронд нь Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Бонд “ИЗББ”-ыг худалдан авсан. Банк тэдгээр зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрч, хүлээн авсан давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн. Дүнгээр илэрхийлбэл, 2024 онд Банк 48,725 сая төгрөгийн (2023 онд 107,621 сая төгрөг) зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрч, давуу болон энгийн эрхтэй ИЗББ-г тус бүр 43,852 сая төгрөг ба 4,873 сая төгрөгийн (2023 онд 96,858 сая төгрөг ба 10,763 сая төгрөг) санхүүгийн хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрсөн. 2024 онд Монголбанкнаас олгосон зээлийг барагдуулах зорилгоор 38,980 сая төгрөгийн (2023 онд 75,913 сая төгрөг) давуу эрхтэй орон сууцны ипотекийн зээлээр баталгаажсан зээлийг Монголбанканд шилжүүлсэн.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Банк нь МИК-д 281,119 сая төгрөгийн (2023 онд 112,559 сая төгрөг) үнийн дүн бүхий харилцагчдад олгосон ипотекийн зээлийн багцыг худалдахаар эзэмшиж байна.

17. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ НЬ АШИГ, АЛДАГДЛЫН ТАЙЛАНД БҮРТГЭГДЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Арилжаалахаар эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө:		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй үнэт цаас, бодит үнэ цэнээрээ	8,078,520	10,721,359
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээрээ	—	1,020,411
	<u>8,078,520</u>	<u>11,741,770</u>
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:		
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	77,021,771	73,356,041
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	74,637,096	77,375,115
ҮЦСК-Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, Энгийн Бонд	700,000	925,034
ҮЦСК-Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, Давуу эрхтэй Бонд	342,854	1,085,306
Барьцаанд байгаа Хөрөнгөөр Баталгаажсан үнэт цаас Давуу эрхтэй Бонд	—	9,341
Бусад хөрөнгөөр баталгаажсан бонд	545,984	—
	<u>153,247,705</u>	<u>152,750,837</u>

Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт нь Монгол Улсын хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хувьцааг илэрхийлнэ.

Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй бонд нь компанийн хаалттай бондууд болно.

Ипотекийн зээлээр баталгаажсан энгийн бонд нь МИК Холдинг ХК-н гаргасан хүүтэй, урт хугацаат үнэт цаас ба арилжааны Банкууд хамгийн багадаа 3 жил эзэмших үүрэгтэй.

Ипотекийн зээлээр баталгаажсан давуу эрхтэй бонд нь МИК Холдинг ХК-н гаргасан хүүтэй, урт хугацаат үнэт цаас юм. Хөрөнгөөр баталгаажсан давуу болон энгийн эрхтэй бонд нь ҮЦСК ХХК-н гаргасан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас юм.

Бусад хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас нь биржийн, биржийн бус захаар авсан компанийн бондууд болно. Бусад ХБҮЦ-д БИД болон БИЧИЛ 3 бондууд багтаж байгаа бөгөөд эдгээр бонд нь банк бус санхүүгийн байгууллагаас гаргасан зээлийн багцаар баталгаажсан үнэт цааснууд юм. БИД ХБҮЦ болон БИЧИЛ 3 ХБҮЦ-ууд нь автомашины фидуци бүхий зээлийн хөрөнгийн багцаар баталгаажсан ба БИД ХБҮЦ-ны зээлийн багцын жинлэсэн дундаж хугацаа 28 сар, жинлэсэн дундаж хүү нь 2.88%, БИЧИЛ 3 ХБҮЦ-ны зээлийн багцын жинлэсэн дундаж хугацаа 33.5 сар, жинлэсэн дундаж хүү нь 3.09% байна.

18. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ НЬ АШИГ, АЛДАГДЛЫН ТАЙЛАНД БҮРТГЭГДЭХ
САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨӨС БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр:		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаас	1,344,152,142	530,879,214
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй барьцаанд байгаа Монголбанкны үнэт цаас	–	497,275,431
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бонд	179,667	176,348
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн барьцаанд байгаа Засгийн газрын бонд (а)	184,499,874	182,906,839
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Улаанбаатар сити бонд (d)	35,214,248	–
	1,564,045,931	1,211,237,832
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмч (b)	132,029	121,038
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хорогдуулсан өртгөөр бүртгэлтэй Улаанбаатар бонд (d)	49,911,937	–
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын бонд (c)	–	10,237,465
	49,911,937	10,237,465

а) Банк нь 2024 оны 12 сарын 09-ний өдөр 31 сая ам.долларыг жилийн 13.8 хүүгийн хувиар Нидерландын Эф Си Си Секюритиз Би Ви-ээс 3 жилийн хугацаатай репо хэлцлээр авсан. Энэхүү гэрээгээр Банк нь хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын 52.7 сая ам.долларын нэрлэсэн үнэ бүхий бондыг барьцаалсан.

Банк нь 2023 оны 8 сарын 21-ны өдөр 23.0 сая ам.долларыг жилийн 3.8%+СОФР ам.долларын хүүгийн хувиар, 2023 оны 9 сарын 8-ны өдөр 7.0 сая ам.долларыг 3.8%+СОФР ам.долларын хүүгийн хувиар тус тус Нидерландын Эф Си Си Секюритиз Би Ви-ээс 1 жилийн хугацаатай репо хэлцлээр авсан.

б) Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчид хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй компаниудыг бүртгэсэн. Удирдлагууд үнэ цэнийг нь бодитоор үнэлэгдэхгүй гэж үзсэн учир хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийг өртгөөр нь бүртгэсэн. Үнэлгээний аргачлалаас гарсан бодит үнэ цэнийн тооцооллын шинж чанар нь ач холбогдол багатай байсан. Энэхүү хөрөнгө оруулалтын зах зээл бага бөгөөд банк нь ойрын хугацаанд худалдан борлуулах сонирхол байхгүй.

с) Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өрийн хэрэглүүр нь Засгийн газраас гаргасан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн жилийн 10 хувийн хүүтэй, 2024 онд дуусгавар болох үнэт цаас юм. Үнэт цаасны нэрлэсэн үнэ 10.0 тэрбум төгрөг байна.

д) Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр нь Нийслэлийн Засаг Даргын Тамгын Газраас гаргасан “Улаанбаатар бонд” жилийн 12-14 хувийн хүүтэй, 1-3 жилийн хугацаатай нэрлэсэн үнэ 50 тэрбум төгрөг байна. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрээр ангилагдсан Улаанбаатар сити бонд нь нэг жилийн хугацаатай, жилийн 7.75 хувийн хүүтэй нэрлэсэн үнэ 10 сая ам.доллар буюу 35.2 тэрбум төгрөг байна.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

18. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ НЬ АШИГ, АЛДАГДЛЫН ТАЙЛАНД БҮРТГЭГДЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨӨС БУСАД ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамаарах санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралт

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний системийг үндэслэн 12 сарын хугацаатай ба жилийн эцсийн ангилал дээр үндэслэн зээлийн эрсдэлийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн ба хорогдуулсан өртгөөр хэмжсэн Банкны өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг харуулав. Харуулсан дүн нь ЗҮЦХА-ийн нийт нөөц юм. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын хэмжилтийн талаарх мэдээллийг нарийвчлан Тодруулга 34 дээр тайлбарласан болно.

2024 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
АА-аас А зэрэгтэй	0.003 - 0.033%	-	-	-	-
Ваа-аас Ва зэрэгтэй	0.14 - 0.6%	-	-	-	-
В зэрэгтэй	2.57%	1,613,957,868	-	-	1,613,957,868
Саа-ээс С зэрэгтэй	11.00%	-	-	-	-
Үнэлэгдээгүй	-	-	-	-	-
Нийт		1,613,957,868	-	-	1,613,957,868
2023 оны 12-р сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
АА-аас А зэрэгтэй	0.002 – 0.022%	-	-	-	-
Ваа-аас Ва зэрэгтэй	0.108 – 0.519%	-	-	-	-
В зэрэгтэй	2.52% – 2.75%	1,221,475,297	-	-	1,221,475,297
Саа-ээс С зэрэгтэй	12.00%	-	-	-	-
Үнэлэгдээгүй	-	-	-	-	-
Нийт		1,221,475,297	-	-	1,221,475,297

Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн дүн нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн үнэ цэнийн бууралтын бодит үнэ цэн, дансны дүн болон үнэ цэнийн бууралтын өөрчлөлтийн тохируулга нь дараах байдлаар байна.

2024 оны 12-р сарын 31	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр		Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	
	Бодит үнэ мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2024 оны 1-р сарын 1-нээр	1,211,237,832	1,505,856	10,354,151	116,686
Нэмэгдсэн	17,819,436,339	395,661	92,237,618	749,018
Хасагдсан	(17,468,485,422)	(206,010)	(52,200,151)	(592,598)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 31)	959,837	-	-	-
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	302,272	-	(206,575)	-
Валютын ханшийн тохируулга	595,073	-	-	-
2024 оны 12-р сарын 31	1,564,045,931	1,695,507	50,185,043	273,106
2023 оны 12-р сарын 31				
2023 оны 1-р сарын 1-нээр	957,771,729	1,231,296	68,686,711	463,215
Нэмэгдсэн	10,629,877,263	653,469	6	-
Хасагдсан	(10,391,523,942)	(378,909)	(57,005,169)	(346,529)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 31)	16,658,856	-	-	-
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	43,553	-	(1,327,397)	-
Валютын ханшийн тохируулга	(1,589,627)	-	-	-
2023 оны 12-р сарын 31	1,211,237,832	1,505,856	10,354,151	116,686

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

19. БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Бусад авлага	7,396,510	7,291,459
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(6,873,125)	(6,744,708)
	<u>523,385</u>	<u>546,751</u>
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө		
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө (ӨБҮХХ)	13,522,767	18,086,694
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(10,620,837)	(14,425,166)
	<u>2,901,930</u>	<u>3,661,528</u>
Хангамжийн ба бусад бараа материал		
Урьдчилж төлсөн зардал	4,485,747	5,333,767
	<u>29,913,073</u>	<u>36,172,735</u>
	<u>34,398,820</u>	<u>41,506,502</u>
Нийт бусад хөрөнгө	<u>37,824,135</u>	<u>45,714,781</u>
Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-нээр	6,744,708	12,621,477
Тайлант жилд байгуулсан	459,201	1,179,175
Буцаасан дүн	(330,646)	(6,282,755)
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	<u>128,555</u>	<u>(5,103,580)</u>
Сангаас хаагдсан авлага	–	(772,505)
Валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	(138)	(684)
12-р сарын 31-нээр	<u>6,873,125</u>	<u>6,744,708</u>
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө		
1-р сарын 1-нээр	18,086,694	15,014,328
Нэмэгдсэн	1,410,158	668,453
Борлуулах зориулалттай хөрөнгөөс шилжиж ирсэн (Тодруулга 20)	–	12,845,922
Хасах нь: Тайлант жилд зарагдсан	(3,234,681)	(9,772,118)
Хасах нь: Харилцагчдын зээл ба урьдчилгааруу шилжсэн	(1,329,246)	(1,438)
Хасах нь: БЗХ-рүү шилжсэн (Тодруулга 20)	<u>(1,410,158)</u>	<u>(668,453)</u>
	<u>13,522,767</u>	<u>18,086,694</u>
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(10,620,837)	(14,425,166)
12-р сарын 31-нээр	<u>2,901,930</u>	<u>3,661,528</u>
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-нээр	14,425,166	13,685,082
Тайлант жилд байгуулсан/(буцаасан) (Тодруулга 9)	<u>(3,804,329)</u>	<u>740,084</u>
12-р сарын 31-нээр	<u>10,620,837</u>	<u>14,425,166</u>

Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн төлбөрийг барагдуулах зорилгоор хураан авсан үл хөдлөх хөрөнгийг хэлнэ. Банк эдгээр хөрөнгийг ойрын ирээдүйд борлуулах төлөвлөгөөтэй байгаа бөгөөд бусад санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэний бууралтын сан нь хураан авсан хөрөнгөд хамаарна.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

20. БОРЛУУЛАХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ ХӨРӨНГӨ

	2024 мян. төг	2023 мян. төг
Барилга ба үл хөдлөх хөрөнгө		
1-р сарын 1-нээр	668,453	12,894,113
Нэмэгдсэн	351,264	–
ӨБҮХХ-өөс шилжиж ирсэн (Тодруулга 19)	1,410,158	668,453
Хасах нь: тайлант жилд зарагдсан	(1,761,511)	(48,191)
Хасах нь: ӨБҮХХ-рүү шилжсэн (Тодруулга 19)	–	(12,845,922)
12-р сарын 31-нээр	668,364	668,453

21. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ

	2024 мян. төг	2023 мян. төг
1-р сарын 1-нээр	2,232,000	2,848,500
Хасах нь: Дахин үнэлгээний гарз (Тодруулга 31)	(61,524)	(616,500)
	2,170,476	2,232,000

22. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ

	Барилга мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Нийт мян.төг
Өртөг/дахин үнэлгээгээр						
2023 оны 1-р сарын 1	84,885,421	46,140,417	42,093,094	8,544,280	3,722,012	185,385,224
Нэмэгдсэн	–	7,855,727	10,370,443	2,917,500	9,157,660	30,301,330
Данснаас хассан	–	(1,633,257)	(795,791)	(952,825)	–	(3,381,873)
Борлуулсан	–	–	–	–	(39,601)	(39,601)
Дахин үнэлгээний ашиг*	22,354,538	–	–	–	–	22,354,538
Биет бус хөрөнгөөс шилжиж ирсэн (Тодруулга 23)	1,000,906	–	–	–	–	1,000,906
Дахин үнэлгээ**	(8,133,891)	–	–	–	–	(8,133,891)
Дуусаагүй барилгаас шилжсэн	5,680,918	–	–	–	(5,680,918)	–
Дахин ангилал	–	(42,762)	42,762	–	–	–
2023 оны 12-р сарын 31	105,787,892	52,320,125	51,710,508	10,508,955	7,159,153	227,486,633
Нэмэгдсэн	–	10,932,321	10,970,316	2,474,499	8,971,412	33,348,548
Данснаас хассан	(3,853)	(2,604,813)	(887,570)	(238,984)	–	(3,735,220)
Дуусаагүй барилгаас шилжсэн	12,128,360	–	–	–	(12,128,360)	–
2024 оны 12-р сарын 31	117,912,399	60,647,633	61,793,254	12,744,470	4,002,205	257,099,961
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2023 оны 1-р сарын 1	6,358,833	35,185,561	19,414,437	6,379,869	–	67,338,700
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	1,775,058	9,395,290	3,881,325	482,900	–	15,534,573
Дахин үнэлгээ**	(8,133,891)	–	–	–	–	(8,133,891)
Данснаас хассан	–	(1,633,257)	(795,791)	(950,317)	–	(3,379,365)
2023 оны 12-р сарын 31	–	42,947,594	22,499,971	5,912,452	–	71,360,017
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	2,442,146	9,998,627	4,530,239	821,750	–	17,792,762
Данснаас хассан	(370)	(2,604,813)	(887,570)	(238,984)	–	(3,731,737)
2024 оны 12-р сарын 31	2,441,776	50,341,408	26,142,640	6,495,218	–	85,421,042
Дансны цэвэр дүн						
2024 оны 12-р сарын 31	115,470,623	10,306,225	35,650,614	6,249,252	4,002,205	171,678,919
2023 оны 12-р сарын 31	105,787,892	9,372,531	29,210,537	4,596,503	7,159,153	156,126,616

*2023 онд дахин үнэлгээний ашигт 20,405,154 мян.төгрөг (Тодруулга 31) бусад дэлгэрэнгүй орлогын дансанд орсон дүн болон өмнөх тайлант жилд үнэ цэнийн бууралтад орсон хөрөнгийн буцаалт 1,949,384 мян.төгрөг (Тодруулга 9) орсон.

22. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

**2023 онд энэхүү шилжүүлэг нь дахин үнэлсэн хөрөнгийн дансны үнээс дахин үнэлгээ хийгдсэн өдрийн нийт хуримтлагдсан элэгдэл хасагдсантай холбоотой.

Барилга нь бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн ба 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр эдгээр барилгуудыг өртгөөр нь бүртгэсэн бол 73,921 сая төгрөг (2023 онд 62,009 сая төгрөг) байх байсан.

23. БИЕТ БУС ХӨРӨНГӨ

	Программ хангамж мян.төг	Программ хангамжийн эрх мян.төг	Газар эзэмших эрх мян.төг	Нийт мян.төг
Өртөг/дахин үнэлгээгээр				
2023 оны 1-р сарын 31	4,030,509	9,539,850	1,071,939	14,642,298
Нэмэгдсэн	352,000	2,838,930	–	3,190,930
Үндсэн хөрөнгө рүү шилжсэн (Тодруулга 22)	–	–	(1,000,906)	(1,000,906)
Данснаас хассан	(748,641)	(391,545)	–	(1,140,186)
2023 оны 12-р сарын 31	3,633,868	11,987,235	71,033	15,692,136
Нэмэгдсэн	493,259	666,029	–	1,159,288
Данснаас хассан	–	–	(3,618)	(3,618)
2024 оны 12-р сарын 31	4,127,127	12,653,264	67,415	16,847,806
Хуримтлагдсан хорогдуулалт				
2023 оны 1-р сарын 31	3,051,654	5,650,062	–	8,701,716
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	160,637	1,181,305	–	1,341,942
Данснаас хассан	(748,641)	(391,545)	–	(1,140,186)
2023 оны 12-р сарын 31	2,463,650	6,439,822	–	8,903,472
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	298,706	1,678,085	–	1,976,791
2024 оны 12-р сарын 31	2,762,356	8,117,907	–	10,880,263
Дансны цэвэр дүн				
2024 оны 12-р сарын 31	1,364,771	4,535,357	67,415	5,967,543
2023 оны 12-р сарын 31	1,170,218	5,547,413	71,033	6,788,664

24. АШИГЛАХ ЭРХИЙН ХӨРӨНГӨ БА ТҮРЭЭСИЙН ӨГЛӨГ

Банк нь өөрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг салбар оффисын талбайг түрээслэх гэрээтэй. Эдгээр түрээс нь дунджаар гурван жилийн түрээсийн хугацаатай байдаг. Банкны түрээсийн гэрээний дагуу хүлээсэн үүрэг нь түрээслүүлэгчийн өмчлөх эрхээр баталгаажсан болно.

Банк нь 12 сар болон түүнээс бага хугацаатай түрээсийн зардалд АТМ талбай болон гаржуудыг түрээсэлдэг, мөн гэрээ цуцлагдах магадлал өндөр БНСУ-ын түрээсийн зардлуудыг хамруулдаг бөгөөд бага үнэтэй түрээсийн хувьд нэг удаагийн шинжтэй түрээсийн зардлууд хамаардаг. Банкны хувьд “богино хугацаат түрээс” болон “бага үнэ цэнэтэй түрээс” гэсэн түрээсийн чөлөөлөлтүүдийг эдгээр хөрөнгийн хувьд ашигласан.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

24. АШИГЛАХ ЭРХИЙН ХӨРӨНГӨ БА ТҮРЭЭСИЙН ӨГЛӨГ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Ашиглах эрхийн хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөрийн жилийн хөдөлгөөнийг доор харуулав:

	Ашиглах эрхийн хөрөнгө мян.төг	Түрээсийн өглөг мян.төг
2023 оны 1-р сарын 31	20,573	197,130
Нэмэгдсэн	12,394,699	12,394,699
Тайлант жилийн элэгдэл (Тодруулга 11)	(4,152,139)	–
Хүүгийн зардал (Тодруулга 6)	–	1,548,265
Түрээсийн төлбөр	–	(5,283,159)
2023 оны 12-р сарын 31	8,263,133	8,856,935
Нэмэгдсэн	2,289,999	2,289,999
Тайлант жилийн элэгдэл (Тодруулга 11)	(5,222,064)	–
Хүүгийн зардал (Тодруулга 6)	–	1,440,276
Түрээсийн төлбөр	–	(6,451,291)
2024 оны 12-р сарын 31	5,331,068	6,135,919

Түрээсийн өр төлбөрүүдийн эргэн төлөгдөх хугацааны дүн шинжилгээг 37-р тодруулгад тусгасан болно.

Банк нь 2024 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилд богино хугацааны түрээсэнд 412,784 мянган төгрөг (2023 онд 209,535 мян.төг), бага үнэ бүхий хөрөнгөд 472,581 мянган төгрөгийн (2023 онд 456,613 мян.төг) түрээсийн зардал хүлээн зөвшөөрсөн.

25. БУСАД БАНК, САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах данс	104,201,786	66,717,265
Банк санхүүгийн байгууллагын хугацаат хадгаламж	315,553,267	277,955,109
	419,755,053	344,672,374

Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжинд дотоод, гадаадын банк болон бусад санхүүгийн байгууллагуудын харилцах, хугацаатай хадгаламжийн дансыг оруулсан. 2024 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөрх хугацаатай хадгаламжууд жилийн 1.8%-аас 16.1 %-ийн хүүтэй ба 7-оос 730 хоногийн хугацаатай. Үүнээс ам.долларын хадгаламж нь жилийн 1.8%-аас 4.6%-ийн (2023 онд 2.6%-ээс 5.5%) хүүтэй, 7-оос 729 хоногийн (2023 онд 31-ээс 730 хоног) хугацаатай, төгрөгийн хадгаламж нь 7.3%-аас 16.1%-ийн (2023 онд 7.72%-оос 15.8%) хүүтэй, 30-аас 730 хоногийн (2023 онд 30-аас 540 хоног) хугацаатай хадгаламж багтсан.

26. РЕПО ХЭЛЦЭЛ

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагаанд Банк нь үнэт цаас зээлж, зээлдүүлдэг ба буцаан худалдан авах (репо) хэлцлээр худалдаж мөн буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)–ийн хүрээнд үнэт цаас худалдан авч болдог.

Зээлсэн үнэт цаас ба репо хэлцлүүд

Дараах хүснэгт нь зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаан дахь санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан хуримтлуулсан хүүгийн хамт төлсөн мөнгийг нэгтгэн харуулсан ба энэ нь Банкаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
ЭФ СИ СИ Секюритиз Би.Ви	106,875,647	103,278,215
Голомт Банк	–	497,224,863
Монгол банк	–	7,099
	106,875,647	600,510,177

26. РЕПО ХЭЛЦЭЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Банк нь 2024 оны 12 дугаар сарын 09-ний өдөр 31.0 сая ам.долларыг жилийн 13.8% ам.долларын хүүгийн хувиар Нидерландын Эф Си СИ Секюритиз Би Ви-ээс 3 жилийн хугацаатай репо хэлцлээр авсан. Энэхүү Эф Си СИ Секюритиз Би Ви-тэй хийсэн гэрээнд Банк нь Засгийн газрын үнэт цаасыг буцааж худалдан авах нөхцөлтэйгээр америк долларыг авсан.

Банк нь 2023 оны 8 сарын 21-ны өдөр 23.0 сая ам.долларыг жилийн 3.8%+СОФР ам.долларын хүүгийн хувиар, 2023 оны 9 сарын 8-ны өдөр 7.0 сая ам.долларыг 3.8%+СОФР ам.долларын хүүгийн хувиар тус тус Нидерландын Эф Си СИ Секюритиз Би Ви-ээс 1 жилийн хугацаатай репо хэлцлээр авсан.

27. ХАРИЛЦАГЧДЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Засгийн газар		
- Харилцах данс	871,719,456	836,361,518
- Хугацаат хадгаламж	424,550,497	31,884,290
Хувийн сектор		
- Харилцах данс	152,964,168	211,010,650
- Хугацаат хадгаламж	81,527,587	121,542,977
Иргэд		
- Харилцах данс	384,337,237	273,534,228
- Хугацаагүй хадгаламж	348,915,516	281,952,447
- Хугацаат хадгаламж	2,009,538,217	1,660,578,917
Баталгааны эх үүсвэр, Эскроу харилцах	11,726,012	9,960,240
	4,285,278,690	3,426,825,267

28. ДОТООДОД ГАРГАСАН ҮНЭТ ЦААС

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Дотоод үнэт цаас /Ногоон бонд/	9,943,642	-
Хүүгийн өглөг	100,822	-
	10,044,464	-

Банк нь 2024 оны 12 сарын 9-нд биржийн бус зах зээлд хаалттай хүрээнд "Ногоон Бонд"-ыг 10.0 тэрбум төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй, 12 сарын хугацаатай, жилийн 16% хүүтэйгээр гаргасан. Төрийн банк ХК нь энэхүү бондыг Монгол Улсын ногоон таксономи болон банкны тогтвортой санхүүжилтийн хүрээнд тодорхойлсон шалгуурыг хангасан ногоон төсөл хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЗЭЭЛЭЭР АВСАН ЭХ ҮҮСВЭР

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Гадаад болон дотоодын санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл		
Каргилл Олон Улсын Санхүүгийн Үйлчилгээ	431,517,594	191,914,299
Монголын Ипотекийн Корпораци	115,029	208,961
	431,632,623	192,123,260
Засгийн газар, Төрийн байгууллагаас авсан санхүүжилт		
Монголбанк	154,221,956	60,792,022
Сангийн яам	42,566,471	48,017,680
Хөдөлмөрийн үйлчилгээний төв/Хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээний төв	19,986,314	14,479,033
Сангийн яам/Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банк/	13,729,916	18,426,134
Зээлийн батлан даалтын сан/Азийн Хөгжлийн Банк	13,427,094	14,407,602
ЖДҮ-ийг дэмжих сан	345,544	616,337
Бусад	3,523,967	4,538,160
	247,801,262	161,276,968
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт	679,433,885	353,400,228

Дээрх эх үүсвэрүүд нь барьцаагүй болно.

Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа)
- Санхүүгийн эрсдэлийн холбогдох харьцаа үзүүлэлтүүд (гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа, нийт гадаад валютын нээлттэй позиц, нэгж гадаад валютын арилжааны эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа,)
- Зээлийн харьцаа (нэг зээлдэгчийн болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбоотой талын зээлийн харьцаа болон нийт томоохон нөлөөллийн харьцаа)
- Бусад харьцаа (эргэлтийн бус хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа, чанаргүй зээл болон нийт зээлийн харьцаа гэх мэт)

Биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг хангаагүй тохиолдолд холбогдох зээлийн үүрэг биелэгдээгүйд тооцогдох буюу зээл нь нэхэмжилсэн үед төлөгдөх шаардлагатай болно. Тиймээс харьцаа үзүүлэлтүүдийн биелэлтэд Санхүүгийн газраар дамжуулан сар болгон хяналт тавин ажилладаг.

Санхүүгийн газар нь Банкны гүйцэтгэлийн тайланд үндэслэн биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг, гүйцэтгэлээрх үзүүлэлтүүдтэй харьцуулж үр дүнг нь Актив, пассивын удирдлагын хороонд тайлагнадаг. 2024 болон 2023 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь зээлийг нэн даруй буцаан төлөх шаардлагатай нөхцөл үүсэхүйц гэрээний ямарваа нөхцөлийг зөрчөөгүй болно.

30. БУСАД ӨР ТӨЛБӨР

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Клирингийн түр саатал	42,898,101	29,328,039
Өглөг ба хуримтлагдсан зардал	16,232,634	8,426,022
Тэнцлийн гадуурх сан (Тодруулга 33)	794,706	740,355
Бусад шимтгэл, хураамж	50,331	78,854
	59,975,772	38,573,270

Хойшлогдсон клирингийн төлбөр тооцоо болон картын өглөг нь бэлэн мөнгө болон төлбөр тооцоотой хамааралтай байдаг. Холбогдох төлбөр нь дараа ажлын өдөрт бүрэн төлөгддөг.

31. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА, БУСАД НӨӨЦ БА НОГДОЛ АШИГ

31.1 Энгийн хувьцаа

	1 бүр нь 250 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй энгийн хувьцааны тоо		Мөнгөн дүн	
	2024	2023	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Энгийн хувьцаа	755,096,250	755,096,250	188,774,063	188,774,063

2021 оны 1-р сарын 29-ний өдөр Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль”, “Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журам”-д заасны дагуу системийн хэмжээний 5 банк 2023 оны 6-р сарын 30-ны дотор хязгаарлагдмал хариуцлагатай компаниас нээлттэй хувьцаат компани хэлбэртэйгээр өөрчлөн байгуулах үүрэг хүлээсэн. 2022 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэрийн дагуу, Банк нь нийт хувьцааныхаа 5.7% буюу шинээр 43,096,250 ширхэг хувьцааг олон нийтэд олгохоор шийдвэрлэсэн. Банк нь 2022 оны 9 дүгээр сарын 30-нд Монголын Хөрөнгийн Биржид бүртгүүлж, анхдагч зах зээлд олон нийтэд хувьцаа гаргахтай холбоотой гүйлгээний зардлыг хасч тооцсоноор нийт 25.43 тэрбум төгрөгийн цэвэр мөнгөн орлогыг татан төвлөрүүлсэн.

Банкны дүрмийн сан нь 2024 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар 188,774 сая төгрөг (2023 онд 188,774 сая төгрөг) байгаа бөгөөд банкны гаргасан эргэлтэнд байгаа 250 (2023 онд 250) төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй 755,096,250 энгийн хувьцаанаас бүрдэнэ.

31.2 Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг тооцохдоо цэвэр ашгийг тухайн жилийн хугацаанд гаргасан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд хуваана.

Нэгж хувьцааны ашгийг дараах байдлаар тооцно:

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд хамаарах жилийн ашиг	107,965,959	94,769,103
Хувьцаа	2024	2023
Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийн тооцоонд ашигласан тайлант жилийн хугацаанд гаргасан энгийн шингэрүүлсэн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо	755,096,250	755,096,250
	<u>755,096,250</u>	<u>755,096,250</u>

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

	2024 төг	2023 төг
Тайлант жилийн банкны хувьцаа эзэмшигчид:		
Нэгж хувьцааны үндсэн ашиг	142.98	125.51
Нэгж хувьцааны хорогдуулсан ашиг	142.98	125.51

31.3 Нэмж төлөгдсөн капитал

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Нэмж төлөгдсөн капитал	<u>14,652,725</u>	<u>14,652,725</u>

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

31. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА, БУСАД НӨӨЦ БА НОГДОЛ АШИГ(ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

31.4 Бусад нөөц ба ногдол ашиг

Бусад нөөц	Нийгмийн хөгжлийн сан /мян.төг/	Нөөцийн сан /мян.төг/	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх хэрэглүүрийн сан /мян.төг/	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц /мян.төг/	Нийт бусад нөөц /мян.төг/
2024 оны 1-р сарын 1-нээр	696,297	20,844,375	2,906,645	42,375,326	66,822,643
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	(61,899)	—	—	—	(61,899)
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийн дахин үнэлгээ	—	—	—	(61,524)	(61,524)
Дахин үнэлгээний буцаалт	—	—	—	(3,618)	(3,618)
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн*	—	3,062,011	—	—	3,062,011
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт (Тод.18)	—	—	959,837	—	959,837
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сангийн цэвэр өөрчлөлт (Тод.10)	—	—	189,651	—	189,651
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн хойшлогдсон татвар (Тод.12)	—	—	(288,339)	—	(288,339)
2024 оны 12-р сарын 31	634,398	23,906,386	3,767,794	42,310,184	70,618,762
2023 оны 1-р сарын 1-нээр	728,854	693,669	(9,793,416)	22,586,672	14,215,779
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	(32,557)	—	—	—	(32,557)
Дахин үнэлгээ	—	—	—	20,405,154	20,405,154
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгийн дахин үнэлгээ	—	—	—	(616,500)	(616,500)
Тусгай зориулалттай нөөцөд шилжүүлсэн*	—	20,150,706	—	—	20,150,706
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт (Тод.18)	—	—	16,658,856	—	16,658,856
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сангийн цэвэр өөрчлөлт (Тод.10)	—	—	274,560	—	274,560
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн хойшлогдсон татвар (Тод.12)	—	—	(4,233,355)	—	(4,233,355)
2023 оны 12-р сарын 31	696,297	20,844,375	2,906,645	42,375,326	66,822,643

* 2024 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар нөөцийн сан 23,906 сая төгрөг (2023 онд 20,844 сая төгрөг). Үүнээс зохицуулалтын нөөц нь Монголбанкны эрсдэлийн сан байгуулах журмын дагуу нэмэлтээр харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны төлбөрт 20,311 сая төгрөг (2023 онд 17,249 сая төгрөг), эргүүлэн авсан барьцаа хөрөнгөд 2,901 сая төгрөг (2023 онд 2,901 сая төгрөг) болон ерөнхий нөөцөд 694 сая төгрөгөөр байгуулсныг илэрхийлнэ (2023 онд 694 сая төгрөг).

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

32. МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ НЭМЭЛТ ТОДРУУЛГА

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж (Тодруулга 13)	597,810,265	1,239,867,443
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн дүн (Тодруулга 14)	224,893,732	273,044,084
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаас - 3 сараас доош хугацаатай (Тодруулга 18)	1,344,152,142	418,236,563
Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийн нийт дүн	2,166,856,139	1,931,148,090
Хасах нь: Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагаанд зарцуулахгүй Монголбанканд заавал байршуулах нөөц	(405,835,315)	(333,047,920)
Хасах нь: Гадаадын банк ба санхүүгийн байгууллага дахь олон улсын төлбөрийн картны барьцаа	(1,736,295)	(1,014,547)
Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр дүн	1,759,284,529	1,597,085,623
Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөрийн тохируулга:		
	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Зээлээр авсан эх үүсвэр		
1-р сарын 1-нээр	353,400,228	234,934,137
<i>Мөнгөн хөдөлгөөн</i>		
Татсан	995,958,409	510,332,167
Эргэн төлөлт	(671,374,524)	(392,885,768)
Хүүгийн төлөлт	(36,386,624)	(11,728,573)
<i>Мөнгөн бус хөдөлгөөн</i>		
Тайлант жилийн хүүгийн зардал	36,026,078	15,651,501
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	1,810,318	(2,903,236)
12-р сарын 31-нээр	679,433,885	353,400,228
Дотоодод гаргасан үнэт цаас		
1-р сарын 1-нээр	—	—
<i>Мөнгөн хөдөлгөөн</i>		
Татсан	10,000,000	—
Хойшлогдсон хураамжийн төлбөр	(58,500)	—
<i>Мөнгөн бус хөдөлгөөн</i>		
Тайлант жилийн хүүгийн зардал	102,964	—
12-р сарын 31-нээр	10,044,464	—
Түрээсийн өглөг		
1-р сарын 1-нээр	8,856,935	197,130
Мөнгөн бус нэмэгдэл	2,289,999	12,394,699
Хүүгийн зардал	1,440,276	1,548,265
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн хэсэгт хамаарах төлөлт	(1,440,276)	(1,548,265)
Түрээсийн өглөгийн үндсэн хэсэгт хамаарах төлөлт	(5,011,015)	(3,734,894)
12-р сарын 31-нээр	6,135,919	8,856,935

ТӨРИЙН БАНК ХК**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31****33. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ**

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангахын тулд, Банк нь янз бүрийн буцалтгүй үүрэг болон болзошгүй өр төлбөр хүлээж байдаг. Хэдийгээр эдгээр үүргийг санхүүгийн байдлын тайланд тусгаагүй байж болох ч, эдгээр нь зээлийн эрсдэл, улмаар Банкны нийт эрсдэлийг бүрдүүлж байдаг (Тодруулга 34-ыг үзнэ үү).

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Зээлтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг		
Эх үүсвэргүй баталгаа	1,542,050	1,216,541
Аккредитив	257,338	344,165
Олгогдоогүй зээл	11,484,848	6,900,036
	13,284,236	8,460,742
Хөрөнгөтэй холбоотой үүрэг		
Үндсэн хөрөнгө	217,916	1,260,193
Нийт	13,502,152	9,720,935

Болзошгүй өр төлбөр

Баталгаа нь тусгай үйл явдал тохиолдоход харилцагчийн өмнөөс голдуу тендерийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор төлбөр хийх үүргийг Банканд ногдуулдаг байна. Баталгаа, нь зээлийн эрсдэлтэй ижил эрсдэлийг агуулдаг. Эдгээр гүйлгээний улмаас материаллаг алдагдал гарахгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

Болзошгүй өр төлбөр ба үүргийн үнэ цэнийн бууралт

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	740,355	–
Тайлант жилд байгуулсан дүн (Тодруулга 10)	54,351	740,355
12-р сарын 31-нээр	794,706	740,355

Үүрэг

Үүрэг гэдэг нь Банкны зүгээс зээл олгох, зээлийн шугам нээх гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм үүргүүд нь тогтсон дуусах хугацаа эсвэл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байтал тус үүргийнх нь хугацаа нь дууссан байж болох тул гэрээнд заасан дүн нь ирээдүйн мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн ойлголт биш юм.

Шүүхийн нэхэмжлэл

Бизнесийн онцлог шинж чанарын улмаас Банкны салбарт шүүхээр асуудлыг шийдэх явдал тогтмол гардаг. Банк нь шүүхийн нэхэмжлэлтэй хэрхэн ажиллах талаар тогтсон хяналт болон журмыг хэрэгжүүлдэг. Мэргэжлийн зөвлөгөө авч гарч болох хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолсон бол Банк нь тухайн нэхэмжлэлийн банкны санхүүгийн байдалд үзүүлж болох сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах үүднээс залруулах бичилт хийдэг. 2024 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр томоохон шүүхийн маргаан байхгүй болно.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА**34.1 Оршил**

Банкны үйл ажиллагааны салшгүй үндсэн эрсдэлүүд нь зээлийн эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэл, хүүгийн түвшний эрсдэл, валютын ханшийн эрсдэл болон үйл ажиллагааны эрсдэл бөгөөд эдгээр эрсдэлүүдэд Банкны эрсдэлийн удирдлагын газар хяналт тавьж Эрсдэл, санхүү хариуцсан Гүйцэтгэх захирлын орлогчид шууд тайлагнадаг.

Эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь бизнесийн сегментэд эрсдэл өгөөжийн түвшинтэй нь уялдуулан капиталыг оновчтой хузаарилах болон эрсдэлийн лимит болон бусад хяналтуудын нөлөөг авч үзсэний дараа тогтмол үргэлжлэх тодорхойлолт, хэмжилт, мониторингийн үйл явцуудаар дамжуулан Банкны хөрөнгийн эрсдэлд тохируулсан өгөөжийг ихэсгэхэд оршино. Энэхүү эрсдэлийн удирдлагын үйл явц нь Банкны тасралтгүй ашигт ажиллагаанд маш чухал үүрэгтэй бөгөөд Банкны ажилтан бүр өөрийн үүрэг хариуцлагад үүсэж болох эрсдэлд хариуцлага хүлээдэг байна.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.1 Оршил (үргэлжлэл)**

Хараат бус хяналтын үйл явцад бизнес эрсдэлүүд буюу хүрээлэн буй орчин, технологи, болон үйл ажиллагаа явуулж буй салбарт гарсан өөрчлөлтүүд хамаарахгүй болно. Эдгээр эрсдэлүүдэд Банкны стратеги төлөвлөлтийн үйл явцын хүрээнд хяналт хийдэг.

Банк нь тодорхой байдлаар тогтоосон эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоотой ба үүний шийдэл нь эрсдэлийг бүрмөсөн арилгахын тулд бус харин эрсдэл ба өгөөжийн харьцааг оновчтой байлгах зорилготой юм. Одоо мөрдөж буй эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо нь дараах шаардлагуудыг хангахад чиглэнэ. Үүнд:

- (i) Эрсдэлүүдийг удирдаж буй хувь хүмүүс нь тавигдах шаардлагууд болон хэмжилтийн системийн талаар тодорхой ойлголттой байна;
- (ii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс (“ТУЗ”) баталсан хязгааруудын хүрээнд Банкны эрсдэлд өртөх түвшинг тодорхой хязгаарын дотор байлгана;
- (iii) Эрсдэлийн хэмжилт нь ТУЗ-өөс баталсан бизнесийн стратегитай уялдсан байна;
- (iv) Капиталын хуваарилалт нь эрсдэлд өртөх түвшинд нийцсэн байна
- (v) Банкны гүйцэтгэлийн зорилтууд нь хүлээн зөвшөөрөх эрсдэл болон эрсдэл тэсвэрлэх боломжтой уялдсан байна.

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц, зохион байгуулалт

ТУЗ нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын ерөнхий тогтолцоог хариуцах ба эрсдэлийн удирдлагын бодлого болон эрсдэл хүлээх чадвар болон хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийг тусгасан эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг батлах үүрэгтэй.

ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хороо (“ТУЗЭУХ”)

ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хороо нь ТУЗ-өөс Банкны эрсдэлд өртөх түвшинд хяналт тавих үүрэг хариуцлагаа биелүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж ажилладаг. ТУЗЭУХ нь иж бүрэн эрсдэлийн удирдлагын эрсдэлийн стратеги болон зарчмыг баталдаг.

ТУЗЭУХ нь банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн чиг хандлагыг тодорхойлж, стратеги, бодлого, зарчмыг батлах ба гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг банкны үйл ажиллагаанд мөрдүүлж, хэрэгжүүлж ажилладаг.

Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо (“ЭУХ”)

Эрсдэлийн Удирдлагын хороо нь Банкны бизнес нэгжүүдийн болон банкны үйл ажиллагаанд учирсан болон учирч болзошгүй эрсдэлүүдийг тодорхойлох, мөн үйл ажиллагааны эрсдэл, зээлийн эрсдэл болон бусад эрсдэлүүдийг багасгах зорилгоор тэдгээрийг үнэлэх, мөн банкны хяналт, эрсдэлийн удирдлагын бодлогод шаардлагатай сайжруулалтыг тодорхойлох, түүнийг хэрэгжүүлэх заавар удирдамж өгч ажилладаг. Банкны хувьд төвийн ЭУХ болон салбарын ЭУХ гэсэн хоёр түвшний эрсдэлийн хороо үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Дотоод аудит

Банкны эрсдэлийн удирдлагын үйл явцад Дотоод аудитын газар жилд нэг удаа аудит хийх ба аудитын үед Банкны журмуудын зохистой байдал хийгээд Банканд дагаж мөрдөж байгаа байдлыг шалгадаг. Дотоод аудитын газар нь эдгээр бүх үнэлгээнээс гарсан үр дүнгийн талаар Банкны удирдлагатай хэлэлцэж, илрүүлсэн зөрчил, дутагдал болоод өгсөн зөвлөмжүүдийн талаар ТУЗ болон ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хороонд тайлагнадаг.

Захирлуудын зөвлөл

Захирлуудын зөвлөл нь Гүйцэтгэх захирлын тушаалаар томилогдсон удирдлагуудаас бүрдэнэ. Тус зөвлөл нь газар хэлтсүүдийн тайлантай танилцаж, хэлэлцэх асуудлын хүрээнд шийдвэр гаргаж, холбогдох албан тушаалтанд үүрэг даалгавар чиглэлийг өгч явцын биелэлтийг хангуулж ажиллах үүрэгтэй.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.1 Оршил (үргэлжлэл)****Актив пассивын удирдлагын хороо ("АПУХ")**

Актив пассивын удирдлагын хороо нь санхүүжилтийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг төвлөрсөн удирдлагаар хангах, Банкны хувьд эргэн төлөлтийн хугацаа болон хүүгийн түвшинг үр дүнтэй удирдан зохион байгуулах үүрэгтэй.

Банкны хөрөнгө зохицуулалтын газар нь хөрөнгө, өр төлбөр болон санхүүгийн ерөнхий бүтцийг удирдах үүрэгтэй. Хөрөнгө зохицуулалтын газар нь Банкны санхүүжилтийн болон хөрвөх чадварын эрсдэлийг хариуцах үүргийг хүлээнэ. Банкны бодлого дээр тусгаснаар дотоод аудит нь банканд нэг удаа аудитаар орох бөгөөд банкны үйл ажиллагааны хангалт болон хэрэгжилтийг шалгадаг. Дотоод аудит нь шалгалтын үр дүнг удирдлагатай зөвлөлдөх бөгөөд судалгааны үр дүн болон зөвлөмжийг ТУЗ-д мэдээлнэ.

Зээлийн Хороод

Зээлийн хороод нь дотоод журмаар тодорхойлсон эрх хэмжээний хүрээнд зээлийн шийдвэр гаргадаг. Зээлийн хороод нь дараах үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Зээлийн багц дахь чанар, бүтэц болон эрсдэлтэй багцыг тогтмол хянах;
- Салбар тус бүрээр болон газарзүйн байршлын хувьд олгогдох зээлийн хэмжээг тогтоон батлах;
- Зээлийн үйл ажиллагааны болон бүтээгдэхүүний журмыг батлах;
- Зээлийн ангилал болон сан байгуулах түвшин хэмжээг батлах;
- Зээлийн хүсэлт/өргөдөл хэлэлцэж шийдвэрлэх.

Эрсдэлийн удирдлагын газар нь доор дурдсан хэлтсүүдээр дамжуулан эрсдэлийн бодлого, холбогдох журмын хэрэгжилтэд хяналт тавина.

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн хэлтэс

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь эрсдэлтэй холбоотой бодлого, журмыг нэвтрүүлэх болон хэрэгжүүлэх, хараат бус хяналтын үйл явцыг хангах үүрэгтэй. Тус хэлтэс нь үйл ажиллагааны эрсдэлийн зарчмуудыг дагаж мөрдөх, үйл ажиллагааны эрсдэлийн нөлөөллийг тодорхойлох, хэмжих, болзошгүй үүрэг хариуцлагыг эрсдэлийн удирдлага, тайлагналын системд оруулах үүрэгтэй.

Бизнесийн эрсдэлийн хэлтэс:

Зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг хэлтэс дараах үндсэн үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- (i) Зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ, судалгааг хийх;
- (ii) Зээлийн эрсдэлийн түвшинг тогтоохын тулд зээлийн өргөдөлд бие даасан эрсдэлийн үнэлгээг хийх;
- (iii) Зээлийн багцыг хянах болон зээлийн багцын эрсдэлийг салбар тус бүрээр болон газарзүйн байршлын хувьд хэт төвлөрүүлэхгүй байх;
- (iv) Олон төрлийн аргачлал ашиглан Банкны зээлийн багцын эрсдэлийг бууруулах.

Эрсдэлийг хэмжих болон тайлагнах систем

Банк нь статистик загваруудыг ашиглан түүхэн алдаанд суурилсан тооцоолол хийснээр ердийн нөхцөлд хүлээж болзошгүй алдагдал болон гэнэтийн тохиолдолд учирч болзошгүй онцгой алдагдлыг хамтад нь авч үздэг аргачлалын дагуу эрсдэлийг хэмждэг. Эдгээр статистик загварууд нь түүхэн өгөгдлөөр тооцсон магадлалыг эдийн засгийн өнөөгийн орчинд нийцүүлэх байдлаар ашигладаг.

Эрсдэлд мониторинг хийх, хяналт тавих үйл явцуудыг гүйцэтгэхдээ гол төлөв Банкнаас тогтоосон хязгааруудад суурилдаг. Эдгээр хязгааруудад Банк өөрийн бизнесийн стратеги зорилт, тухайн зах зээлийн орчин, мөн цаашид хүлээх боломжтой эрсдэлийн түвшинг тусгаж өгсөн байна. Үүнээс гадна Банк нь өөрийн эрсдэл даах чадварыг бүх төрлийн эрсдэлүүд болон үйл ажиллагааны хүрээнд хэмжиж, түүнд мониторинг хийдэг.

Эрсдэлийг цаг алдалгүй эрт олж илрүүлэх, түүнд шинжилгээ хийх, хяналт тавих үүднээс бизнесийн бүх нэгжүүдээс цуглуулж нэгтгэсэн мэдээллийг нягталж үздэг. Уг мэдээллийг ТУЗ, ТУЗЭУХ, ТБЭУХ болон хамааралтай үед бусад удирдлагад танилцуулж тайлбар өгдөг. Тайланд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцын хэмжээ, зээлийн үзүүлэлтийн таамаглал, VaR, хөрвөх чадварын харьцаа болон эрсдэлийн нийт түвшний өөрчлөлтийг тусгана.

Улирал бүр АПУХ болон ЭУХ нь Банкны эрсдэлийн хэмжээнд үнэлгээ, дүгнэлт хийхэд шаардлагатай бүх мэдээллээр хангах зорилготой иж бүрэн эрсдэлийн тайланг хүлээн авдаг. Хоёр долоо хоног бүр Актив пассивын удирдлагын хороонд зах зээлийн эрсдэлийн лимитийн биелэлт, VaR, хөрвөх чадварын шинжилгээ болон өөр бусад санхүүгийн эрсдэлийн шинэ мэдээллийн талаар товч танилцуулдаг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**Оршил (үргэлжлэл)****Эрсдэлийг бууруулах арга зам**

Хүүгийн түвшин, гадаад валютын ханш, зээлийн эрсдэл болон ирээдүйн гүйлгээнд орж буй өөрчлөлтөөс үүсэх эрсдэлийн түвшинг хэмжиж шинжилгээ хийхийн тулд мэдрэмтгий байдлын шинжилгээ болон VaR аргачлалыг ашигладаг нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын ерөнхий нэг бүрдэл хэсэг юм. Банк зээлийн эрсдэлийг бууруулах зорилгоор барьцаа хөрөнгө болон хувь хүний батлан даалтыг идэвхтэй ашигладаг.

Эрсдэлийн удирдлага түүний стратеги болон систем*Эрсдэлийн хэт төвлөрөл*

Ижил төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг, эсвэл нэгэн ижил газар зүйн бүсэд болон эдийн засгийн тухайлсан нэг салбарт бизнес эрхэлдэг харилцагчдын үйл ажиллагаанд улс төр, эдийн засаг болон бусад аливаа өөрчлөлт гарахад тэдгээрийн гэрээний үүргээ гүйцэтгэхэд ижил маягаар нөлөөлөхөөр байвал төвлөрөл нь бий болдог.

Эрсдэлийн хэт төвлөрлөөс зайлсхийх үүднээс Банк өөрийн бодлого болон журмаараа багцын эрсдэлийг тараан байршуулах замаар зохицуулж өгдөг. Монголбанк нь дараах стандарт хязгаарлалтуудыг тогтоож, биелүүлэхийг шаарддаг. Үүнд:

- (i) Нэг зээлдэгч болон түүний холбогдох этгээдэд олгох нийт зээлийн дүн болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн нийлбэр дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 20%-иас хэтрэхгүй.
- (ii) Банк холбогдох этгээдэд олгосон зээлийн хэмжээ болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 5 хувиас, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 20%-иас тус тус хэтрэхгүй.

Банкны бодлого нь эх үүсвэрийн төвлөрлийн хэмжээтэй уялдуулсан хөрвөх чадварын хүрэлцээтэй байхыг шаарддаг.

Зээлийн эрсдэл нь зээлдэгч эсвэл гэрээлэгч тал нь гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйгээс үүсэж болзошгүй Банкны алдагдал юм. Банк нь зээлийн өргөдлийг нарийн судлах, эрсдэлийн түвшинд суурилсан хүүгийн хувь хэмжээг тогтоох, төвлөрлийн эрсдэлийг удирдах үүднээс нэг зээлдэгч, эдийн засгийн салбар зэрэг үзүүлэлтээр зээлийн багцад лимит тогтоох, түүнд хяналт тавих зэргээр зээлийн эрсдэлийг хянаж удирддаг.

Банк харилцагч талуудын зээлийн төлбөрийн чадвар дахь өөрчлөлтийг эрт үе шатанд илрүүлэх (барьцаа хөрөнгийг тогтмол шалгах гэх мэт) зорилгоор зээлийн чанарын хяналтын үйл явцыг нэвтрүүлсэн. Зээлийн чанарын хяналтын процесс нь Банканд болзошгүй алдагдлыг тодорхойлох, засах арга хэмжээнүүдийг эртхэн авах боломжийг олгодог.

Банк өөрийн зээлийн үйл ажиллагааг сайн туршлагад нийцүүлэх горим болон зээлийн журмыг тогтмол шалгаж, сайжруулж ажилладаг.

34.2 Зээлийн эрсдэл**Зээлтэй холбоотой болзошгүй үүргийн эрсдэл**

Банк нь харилцагчийн өмнөөс төлбөр төлөх магадлал бүхий баталгаануудыг гаргах боломжийг бий болгодог. Ийм төлбөрийг аккредитивын нөхцөлд тулгуурлан харилцагчдаас эргүүлэн татдаг. Эдгээр нь банканд зээлтэй нэгэн адил эрсдэлийг учруулах ба түүнийг мөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлого, журмаар зохицуулдаг.

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ*Үл төлөгдөлт, үнэ цэнийн бууралт ба сайжруулалтын тодорхойлолт*

Зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн төлбөрөө 90 болон түүнээс дээш хоногоор хугацаа хэтрүүлсэн эсвэл Банк зээлдэгчийн барьцаа хөрөнгийг борлуулах замаар эргэн төлөлтийг гүйцээх магадлалтай бүх тохиолдолд тухайн санхүүгийн хэрэглүүрийг үл төлөгдөх магадлалтай гэж үзэн хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцдог.

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэглүүрийг чанарын үнэлгээгээр үнэлж зээлийг “үнэ цэнийн бууралттай” гэж үзэх болон эргэн төлөгдөхгүй байх магадлалуудыг Банк авч үздэг. Энэ тохиолдолд Банк харилцагчийн санхүүгийн хэрэглүүрийг үл төлөгдөх магадлалтай эсэхийг нарийвчлан шинжилж хүлээгдэж буй алдагдлыг 2-р шат эсвэл 3-р шатны алинд нь тооцоологдохыг тодорхойлох замаар үнэлгээг хийнэ.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

Чанарын үнэлгээг хийхдээ дараах хүчин зүйлийг харгалзан үздэг. Үүнд:

- Зээлдэгч нь эрсдэлд орох нөхцөл байдал үүссэн эсвэл ойрын хугацаанд эрсдэх магадлалтайг тодорхойлсон Банкны дотоод үнэлгээ;
- Зээлдэгч Банкнаас яаралтай эх үүсвэр авах хүсэлт гаргах;
- Зээлдэгч нь бусад зээлдүүлэгчдэд хугацаа хэтэрсэн өр төлбөртэй байх;
- Зээлдэгч нас барах;
- Зээлийн барьцаа хөрөнгийн борлуулалтаас эргэн төлөлт хүлээгдэж байсан боловч барьцаа хөрөнгийн үнэ цэн материаллаг хэмжээгээр буурах;
- Зээлдэгчийн эргэлтийн хөрөнгө материаллаг хэмжээгээр буурах эсвэл томоохон харилцагчаа алдах.
- Зээлийн гэрээний нөхцөл, шаардлагыг зөрчих;
- Зээлдэгч (эсвэл зээлдэгчийн хамаарал бүхий аливаа хуулийн этгээд) нь дампуурлын талаарх өргөдөл мэдэгдэл гаргах
- Зээлдэгчийн тухай цуу яриа эсвэл санхүүгийн бэрхшээлтэй холбоотой баримтуудын улмаас хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй зээл эсвэл хөрөнгийн эх үүсвэр нь цуцлагдах

Үл төлөгдөх магадлалд орох эсэх шалгууруудын хүчин зүйл нь дараалсан 6 сар үргэлжлэн илрээгүй бол санхүүгийн хэрэглүүрийг "үнэ цэн сайжирсан" гэж үзэн 3-р шатлалаас шилжүүлэх эсэхийг Банк өөрийн бодлогоор зохицуулна. Активын үнэ цэн сайжирч 1-р шатлал болон 2-р шатлалд ангилах эсэх шийдвэр нь тухайн зээлийн болон зээл олгох үеийн дотоод үнэлгээтэй харьцуулахад эрсдэл хэрхэн өссөн байгаагаас хамаарна.

Банкны дотооддоо хэрэглэдэг үнэлгээний систем болон ЧМ-ын тооцоолол

Банкны Эрсдэлийн Удирдлагын газар болон Хөрөнгө зохицуулалтын газар нь дотоод үнэлгээний загварыг гаргадаг. Энэхүү загварууд нь чанарын болон тоон мэдээллийг агуулдаг бөгөөд зээлдэгчийн онцлог мэдээллээс гадна зээлдэгчийн зан төлөвт нөлөөлж болох гадны нэмэлт мэдээллийг ашигладаг. Практикийн хувьд тэд олон улсын, тухайлбал Мүүдийс эсвэл Фитч үнэлгээний байгууллагуудын мэдээллийг үндэслэдэг. Эдгээр мэдээллийн эх сурвалжуудыг үнэ цэнийн бууралтын үе шатыг тодорхойлоход ашигладаг.

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа төлбөрийн чанаргүйдлийн магадлалыг тооцоходоо түүхэн мэдээллүүд дээр үндэслэн тооцох бөгөөд холбогдох макро эдийн засгийн хүчин зүйлсийг ашиглан урьдчилан таамаглалын тохируулгыг хийнэ. ЧМ нь нөхцөлт ЧМ гэж тодорхойлогддог бөгөөд энэ нь өмнөх хугацаанд тухайн дансны хувьд хийгдсэн бүрэн ба хэсэгчилсэн төлөлтийг харгалзан үзэж ЧМ муруйг бий болгодог. Мөн түүнчлэн, Банк ЧМ муруйг янз бүрийн хугацааны хувьд тооцоолохын тулд банк "кохорт" дүн шинжилгээг ашигладаг.

Зээл болон урьдчилгаанаас бусад санхүүгийн хөрөнгийн хувьд ашигладаг ЧМ загвар нь үнэлгээний матриц дээр суурилсан бөгөөд энэ нь харилцагч талуудын олон улсын зээлийн үнэлгээний мэдээллээс гардаг. Энэхүү зээлийн үнэлгээний мэдээллүүд нь ирээдүйн мэдээллүүдийг агуулсан байдаг.

Хөрөнгө зохицуулалт, арилжаа ба банк хоорондын харилцаа

Банкны хөрөнгө зохицуулалт, арилжаа ба банк хоорондын харилцаа болон хамтрагч талуудад санхүүгийн байгууллагууд, банк, брокер-дилерүүд, хөрөнгийн биржүүд болон клиринг төвүүд багтана. Эдгээр харилцагч байгууллагын хувьд, Банкны Хөрөнгө зохицуулалтын газраас олон улсын үнэлгээний агентуудын (тухайлбал, Мүүдис) нийтэд нээлттэй гадаад мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж дотооддоо үнэлгээ өгдөг.

Бизнесийн зээл

Бизнесийн зээлийн эрсдэлийг үнэлэхдээ харилцагчийн санхүүгийн түүхэн, одоо, ирээдүйн нөхцөл байдлыг харгалзан үздэг. Үүнд:

- Харилцагчийн санхүүгийн төсөөлөл болон түүхэн мэдээлэл. Энэхүү санхүүгийн мэдээлэл нь харилцагчийн санхүүгийн гүйцэтгэлийн хэрэгжилт, хүлээгдэж буй үр дүн, төлбөрийн чадварын харьцаа, хөрвөх чадварын харьцаа болон бусад холбогдох санхүүгийн чадамжийг үнэлэх харьцаануудыг агуулна. Эдгээр үзүүлэлтүүдийн зарим нь үйлчлүүлэгчидтэй хийсэн гэрээнүүд дээр тулгуурласан байдаг тул илүү анхаарч авч үздэг.
- Харилцагчдын талаарх бусад эх сурвалжаас гаралтай нийтэд нээлттэй мэдээлэл.
- Макро-эдийн засгийн болон геополитикийн аливаа мэдээлэл
- Банкны гүйцэтгэлд хамаарах харилцагчийн менежментийн чанар, ур чадварын талаарх бодитой мэдээлэл

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

Үнэлгээний арга барилын нарийн төвөгтэй байдал нь зээлийн хэмжээ болон харилцагчийн цар хүрээндээ шалтгаалан өөр өөр байдаг. Зарим жижиг бизнесийн зээл нь жижиг бизнест зориулсан Банкны дотоод загвараар үнэлэгддэг.

Хэрэглээний зээл, хөдөө аж ахуй болон орон сууцны зээл

Хэрэглээний зээл болон хөдөө аж ахуйн зээлд иргэдийн бүх төрлийн хэрэглээний зээл, кредит карт, газар тариалангийн зээл болон орон сууцны зээлүүд багтдаг. Эдгээр зээлийн бүтээгдэхүүнүүд болон зарим жижиг бизнесийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээг зээлдэгчийн хугацаа хэтрэх магадлалыг тодорхойлох аргачлал бүхий программын загвараар үнэлдэг. Үүнд: хүн ам зүй, зээл хүсэгчийн зээлийн түүх, барьцаа хөрөнгө, одоогийн орлогын түвшин, дансны орлогын өөрчлөлт, өр төлбөрийн үлдэгдэл болон хүссэн зээлийн нөхцөл зэргийг харгалзан үздэг.

Банкны дотоод үнэлгээ

Санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг Банк дотооддоо боловсруулсан зээлийн үнэлгээг ашиглан удирддаг. Эрсдэлийн түвшинг зээлийн багц даяар үнэн зөв, тууштай байлгах нь Банкны бодлого юм. Энэ нь холбогдох эрсдэлийн удирдлага, болон зээлийн эрсдэлийг зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл бүрээр харьцуулах боломжийг олгодог. Үнэлгээний систем нь санхүүгийн болон статистикийн олон төрлийн дүн шинжилгээнүүдээс бүрдэх бөгөөд үүнд багцын ба зах зээлийн мэдээллүүд нэгтгэгдэж, харилцагч талын эрсдэлийг хэмжих гол хүчин зүйл болдог. Эрсдэлийн бүх түвшинг олон төрлийн зээлд нийцүүлэн боловсруулсан бөгөөд үл төлөгдөлтийн эрсдэлийн зэргийг, зээлийн барьцаа хөрөнгө байгаа эсэх эсвэл бусад зээлийн эрсдэлийг бууруулах аргыг харуулан Банкны үнэлгээний бодлогын дагуу гаргадаг. Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаанаас бусад санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг Мүүдисийн үнэлгээ, Стандарт & Поорсийн эсвэл Фитч үнэлгээний дагуу ангилдаг.

Дотоод үнэлгээ	Дотоод үнэлгээний тайлбар	Олон улсын үнэлгээ
A	Маш сайн	AAA-A
B	Сайн	Baa-Ba
C	Хэвийн бус	B
D	Эргэлзээтэй	Saa-C
E	Муу	—
Үнэлэгдээгүй	Үнэлэгдээгүй	—
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэн буурсан	Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэн буурсан	—

Чанаргүйдэлд өртөх дүн ("ЧӨД")

Чанаргүйдэлд өртөх дүн нь харилцагчийн алдагдал хүлээх дүн болон эрт эргэн төлөлт хийх чадвар зэргийг харгалзан үзэж санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэн буурах үед тооцсон бодит хэмжээг хэлнэ. Зээлийн карт болон бусад зээлийн шугамын чанаргүйдэлд өртөх дүнг тодруулга 2.4-аас харна уу.

1-р шатлалд буй зээлийн ЧӨД-г тооцоолохын тулд Банк нь 12 сар дотор үүсэж болох чанаргүйдэх үйл явдлыг 12 сарын ЗҮЦХА-г тооцоход авч үзнэ. 2-р шатлал болон 3-р шатлалуудад ЧӨД-г тодорхойлохдоо нийт хугацааны түүхэн чанаргүйдэх үйл явдлыг авч үзнэ.

12 сарын болон зээлийн хугацааны ЧӨД нь бүтээгдэхүүний төрлөөс хамааран хүлээгдэж буй төлбөрийг үндэслэн тодорхойлогддог:

- Хорогдуулсан болон нэг удаагийн эргэн төлөлттэй зээлийн, зээлдэгчийн 12 сарын хугацаанд эсвэл зээлийн хугацаанд нь төлөх гэрээний төлбөрт үндэслэнэ. Мөн түүнчлэн зээлдэгчийн хүлээгдэж буй илүү төлөлтийг тохируулж өгнө. Энэхүү тооцоололд эрт төлөлт/дахин санхүүжүүлэлтийн таамаглалыг мөн тусгаж өгнө.
- Зээлийн шугамын бүтээгдэхүүний хувьд, нийт лимитээс ашигласан хувиар ЧӨД-г тооцдог.

Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл

Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ) Бизнесийн эрсдэлийн хэлтсийн зээлийн эрсдэлийн шинжээчид жил бүр үнэлдэг. АХЧ нь Банкны үл төлөгдөлтийн нөлөөний алдагдлын хэмжээ, хүлээлтийг илэрхийлнэ. АХЧ нь харилцан тохиролцсон хэлбэр, нэхэмжлэлийн төрөл болон зэрэглэл, барьцаа хөрөнгө эсвэл бусад зээлийн дэмжлэг зэргээс шалтгаалан харилцан адилгүй байдаг. АХЧ нь үл төлөгдөлт болох үед өртөх алдагдлын нэгж хувиар илэрхийлэгдэнэ. АХЧ-ийг 12 сар эсвэл зээлийн хугацааны туршид тооцдог бөгөөд 12-р сарын АХЧ нь дараагийн 12 сард үл төлөгдөлт болох тохиолдолд гарах алдагдлын хувийг тооцдог бөгөөд зээлийн хугацааны туршид АХЧ нь үлдэгдэл зээлийн хугацаанд гарах алдагдлын хувийг тооцдог.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

Банкны дотооддоо хэрэглэдэг үнэлгээний систем болон ЧМ-ын тооцоолол (үргэлжлэл)

АХЧ нь барьцааны үнэ болон төлөлтөөс хамааран цаг хугацаа өнгөрөх тусам өөрчлөгдөж байдаг. АХЧ -ийн коэффициентийн гол элементүүд нь:

- Цагийн хэмжээс (ЧӨД параметрийг баталгаатай, баталгаагүй хэсэгт хуваах) ба
- Барьцаа хөрөнгийн үнэ цэн өөрчлөгдөхөд (үл хөдлөх хөрөнгө гэх мэт барьцааны тохиолдолд үнэ нь өөрчлөгдөхгүй хэвээр байх болно)

Санхүүгийн хэрэглүүрд барьцаа хөрөнгө байхгүй, үл төлөгдөлтийн түүхэн өгөгдөл хангалттай байгаа тохиолдолд Банк шинжээчдийн дүгнэлтийг гаргадаг. Тайлангийн өдрөөрх нөхцөл байдал, өгөгдлийн бүрэн гүйцэд байдлаас хамааран Банк АХЧ-ийн коэффициентийн үе шатыг тодорхойлохын тулд түүхэн мэдээллийн хандлага эсвэл гадаад эх сурвалжаас авсан түүхэн өгөгдлийг ашигладаг.

Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт

Банк нь ЗҮЦХА -д хамаарах бүх хөрөнгийг тасралтгүй хянадаг. Хэрэглүүр эсвэл хэрэглүүрийн 12 сарын ЗҮЦХА эсвэл нийт хугацааны ЗҮЦХА -т хамаарах эсэхийг тодорхойлохын тулд Банк анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэлд мэдэгдэх өсөлт гарсан эсэхийг үнэлдэг.

Банк нь гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц ихэссэн тохиолдолд чанарын шинжилгээ хийдэг. Зарим тохиолдолд зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн шалтгааныг чанаргүйдэл бус “Чанаргүйдлийн тодорхойлолт”-д дурдсан үйл явдлуудтай холбож тайлбарладаг

Зээлийн ангиллын өөрчлөлтийг үл харгалзан 30 хоногоос дээш хугацаа хэтрэлтэй гэрээний төлбөрүүд бий бол зээлийн эрсдэлийн хэмжээ анх хүлээн зөвшөөрсөн үеийнхээс мэдэгдэхүйц өссөн байна гэж үздэг.

Ижил төстэй бүлэг хөрөнгүүдийн хувьд ЗҮЦХА-г тооцож байгаа тохиолдолд мөн дээрхтэй ижил буюу анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн зээлийн эрсдэлийн хэмжээнд мэдэгдэхүйц өсөлт гарсан эсэхийг шинжилдэг.

Бүлгийн үнэлгээгээр санхүүгийн хөрөнгүүдийг ангилах нь

Доорх хүчин зүйлээс хамаарч “ЗҮЦХА зарчмуудын тойм” 2.4-т тайлбарласнаар Банк нь ЗҮЦХА -ын нөөцийг бүлгийн болон тусгай үнэлгээгээр тооцдог.

Банк нь ЗҮЦХА -ийг тусгай үнэлгээгээр тооцоолох хөрөнгийн ангилалд зээлийн багц үл хамааран үлдэгдэл балансаар эхний 40 буюу 3-р шатны зээлдэгч нар, болон зээлийн багцаас үл хамааран 500 сая төгрөгөөс дээш зээлийн үлдэгдэлтэй 2-р шатны зээлдэгч нар орно.

Банк нь ЗҮЦХА -ийг бүлгийн үнэлгээгээр тооцоолох үед тусгай үнэлгээнд ороогүй бүх зээлийг оруулна. Банк нь зээлийн зориулалт, бүтээгдэхүүнээс хамааран доорх жижиг багцуудад ангилдаг.

- Хөдөө аж ахуйн зээлүүд
- Бизнесийн зээлүүд
- Бичил бизнесийн зээлүүд
- Төслийн зээлүүд
- Ипотекийн төслийн зээлүүд
- Ипотекийн зээлүүд
- Хэрэглээ – Цалингийн зээлүүд
- Хэрэглээ – Тэтгэврийн зээлүүд
- Хэрэглээ – Зээлийн карт
- Хэрэглээ – Овердрафт
- Бусад хэрэглээний зээлүүд

ЗҮЦХА -ын загварын орцод дүн шинжилгээ хийх нь - ирээдүйн мэдээлэл

Банк нь ЗҮЦХА-ын бүрэлдэхүүн хэсэг болох ЧМ болон ирээдүйн талаарх мэдээллийг ашиглан ЗҮЦХА-д ирээдүйн макро эдийн засгийн хөгжил хэрхэн нөлөөлж болохыг харгалзаж үздэг. Энгийн шугаман хамаарлын аргыг ашиглан ажиглагдсан чанаргүйдлийн хувь болон макро эдийн засгийн хүчин зүйл хоорондын харилцан хамаарлыг тооцдог. Шинжилгээний үр дүнд аль хэдийн төлөлтгүй болсон зээлийн чанаргүйдлийн хувь нь макро эдийн засгийн хүчин зүйлтэй урвуу буюу сул хамааралтай гарсан учир зөвхөн хэвийн зээлд хамаарах ЧМ муруйг тооцохдоо макро хүчин зүйлийг хамааруулдаг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)****ЗҮЦХА -ын загварын орцод дүн шинжилгээ хийх нь - ирээдүйн мэдээлэл (үргэлжлэл)**

Ашигласан мэдээллийн багцад зээлийн бүтээгдэхүүн бүрд хамаарах ЧМ болон голлох макро хүчин зүйлүүдийн улирал бүрийн мэдээллүүд ордог. Макро эдийн засгийн хүчин зүйлийн мэдээллийг Үндэсний статистикийн хорооны мэдээллийн сангаас татдаг бол ЧМ хувь нь банкны дотоод мэдээллийн сангаас тооцдог. Банкны хувьд орон сууцны зээл дэх ам долларын ханш ба инфляцын түвшин, хэрэглээний зээл дэх зээлийн хүү (ЖДХ) ба инфляцын түвшин, хөдөө аж ахуй бизнесийн болон төслийн зээл дэх ам долларын ханш ба эдийн засгийн өсөлтүүд нь ЧМ хувьд шууд буюу шугаман хамаарал өндөр гарсан.

Арга зүйн хувьд, эхлээд оновчтой макро эдийн засгийн хүчин зүйлүүдийг урьдчилан сонгохдоо шугаман хамаарлын шинжилгээ хийсэн. Дараа нь коэффициентуудыг энгийн регрессийн шинжилгээ ашиглан тооцоолсон. Тооцооллын үр дүнд гарсан коэффициентууд болон таамаглалуудаас ЧМ-д хамаарах ирээдүйн талаарх мэдээлэл хүчин зүйлүүдийг тохируулан авч үзсэн тул урьдчилсан чанаргүйдлийн хувь болон түүхэн дундаж чанаргүйдлийн хувийн харьцааг ЧМ болгон авч үзсэн.

Эдгээр тохируулгын нөлөөлөх хүчин зүйлс болон тохируулагдсан ЧМ хувьд нь ирээдүйн эдийн засгийн өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлэх эсэхийг ЗҮЦХА-д заасан загварт үндэслэн урьдчилан таамаглаж байна. Сайн болон муу төсөөлүүдийг тухайн загвар дээр таамагласан тохируулагч хүчин зүйлүүдийг үндэслэн тооцсон ба тохируулагч хүчин зүйлийн тархалтыг тодорхой тоонуудаар хэмжсэн. Ингэснээр тухайн төсөөлөлд хамаарах ЧМ хувьд тооцсон ЗҮЦХА нь өгөгдсөн гурван төсөөлөлд дараах хувь хэмжээгээр тооцогдоно. Үүнд: сайн, үндсэн болон муу төсөөлөлд тус бүр 10%, 80% ба 10% байна.

Тооцооллын 3 хувилбарт хамаарах тохируулгын коэффициентыг доорх хүснэгтээс харна уу.

2024 оны 12-р сарын 31	Бизнесийн	Орон сууцны	Хэрэглээний	Хөдөө аж ахуйн
Муу төсөөлөл	1.298	1.130	1.451	1.298
Суурь төсөөлөл	1.079	1.010	0.878	1.079
Сайн төсөөлөл	0.556	0.818	0.602	0.556

2023 оны 12-р сарын 31	Бизнесийн	Орон сууцны	Хэрэглээний	Хөдөө аж ахуйн
Муу төсөөлөл	1.301	1.105	1.421	1.301
Суурь төсөөлөл	0.926	1.049	0.777	0.926
Сайн төсөөлөл	0.409	0.859	0.472	0.409

Гэрээний нөхцөл өөрчлөлт орсон зээлийн тойм

Эрсдэлийн удирдлагын үүднээс зээлд бүтцийн өөрчлөлт орсон бол Банкны тусгай активын алба нь зээлийг эргэн төлөгдөх хүртэл хяналт тавьдаг.

Доорх хүснэгтэд бүтэц өөрчлөгдсөн 2, 3-р үе шатын хөрөнгүүдийг харуулав.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөн зээл	27,730,564	32,819,180

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Гэрээний нөхцөл өөрчлөлт орсон зээлийн тойм (үргэлжлэл)

Доорх хүснэгтэд өмнөх гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн алдагдлын нөөц 12 сарын ЗҮЦХА болж өөрчлөгдөхөд нийт дансны дүнг дараах байдлаар харуулав.

2024 оны 12-р сарын 31	Гэрээний өөрчлөлтийн дараах		Гэрээний өөрчлөлтийн өмнөх	
	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш сайжирч 12 сарын болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 1)	–	–	10,082,752	50,414
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш муудаж урт хугацааны болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 2/3)	27,730,564	17,065,982	21,915,231	13,196,576

2023 оны 12-р сарын 31	Гэрээний өөрчлөлтийн дараах		Гэрээний өөрчлөлтийн өмнөх	
	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш сайжирч 12 сарын болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 1)	–	–	18,303,145	91,516
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш муудаж урт хугацааны болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 2/3)	37,226,946	19,830,279	31,082,044	16,176,603

Банкны журмын дагуу гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлт хийсэн зээл нь шатлал 2 болон 3 -руу ангилагдана.

Эрсдэлийн төвлөрлийн шинжилгээ

Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний систем болон жилийн эцсийн шатлалыг ашиглан гаргасан зээлийн чанар болон зээлийн эрсдэлд өртөж болох хамгийн их дүнтэй холбоотой тодруулгуудыг 13, 14, 16 ба 18-р тодруулгаас харна уу.

Дараах хүснэгтэд Банкны харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааг (Тодруулга 16) аж үйлдвэрийн салбараар нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгө эсвэл зээлийн чанарыг сайжруулах бусад зүйлүүдийг авч үзэхээс өмнөх нь) үзүүлэв.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

	2024		2023	
	Нийт багцын хэмжээ		Нийт багцын хэмжээ	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Хэрэглээний	1,078,901,984	30%	829,658,064	34%
Хөдөө аж ахуйн	1,317,327,511	37%	720,219,843	30%
Үл хөдлөх хөрөнгө	680,988,720	20%	447,474,214	18%
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	170,415,971	5%	143,896,592	6%
Барилга	65,983,371	2%	61,062,305	3%
Үйлдвэрлэл	65,841,344	2%	70,773,567	3%
Бусад	114,721,847	3%	79,333,713	3%
Зочид буудал, ресторан	23,959,129	1%	27,160,449	1%
Тээвэр, харилцаа холбоо	17,756,788	0%	17,164,887	1%
Эрүүл мэнд	10,949,256	0%	12,298,768	1%
Уул уурхай, олборлолт	7,631,057	0%	5,661,392	0%
Боловсрол	3,812,581	0%	8,089,930	0%
Цахилгаан ба газрын тос	3,227,956	0%	4,359,108	0%
Санхүүгийн үйлчилгээ	4,344,542	0%	4,317,963	0%
Аялал жуулчлал	2,358,183	0%	2,364,730	0%
Засвар үйлчилгээ	921,682	0%	1,519,085	0%
Нийтийн үйлчилгээ	968	0%	34,343	0%
	3,569,142,890	100%	2,435,388,953	100%

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд

Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний дүн болон төрөл нь зээлдэгч болон харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ ба олгох зээлийн төрлөөс хамаарна. Банк нь барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ болон түүнийг хүлээн зөвшөөрөх эсэх тухай журмыг хэрэгжүүлдэг. Барьцаалах боломжтой хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Байгууллагуудад олгох зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал, үйлдвэр ба тоног төхөөрөмж, машин механизм;
- (ii) Жижиг болон дундаж бизнесийн зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал;
- (iii) Хэрэглээний зээлийн хувьд автомашин, санхүүжилтийн орлого болон үл хөдлөх хөрөнгө гэх мэт;
- (iv) Орон сууц худалдан авах зээлийн хувьд орон сууц.
- (v) Хөдөө аж ахуйн зээлийн хувьд даатгуулсан ба даатгуулаагүй таван хошуу мал

Банк нь аж ахуйн нэгжийн зээл олгохдоо тухайн аж ахуйн нэгжийн толгой компани болон гол хувьцаа эзэмшигчдээс баталгаа гаргуулж авч болох боловч үүнийг барьцаа хөрөнгөөр тооцдоггүй.

Банк нь барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнд тогтмол хяналт тавьж ажилладаг ба харилцагчтай байгуулсан гэрээний дагуу шаардлагатай үед нэмэлт барьцаа хөрөнгө гаргуулахаар хүсэлт тавьдаг.

Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгүүдийг зохин байгуулалттайгаар борлуулдаг. Хөрөнгө борлуулснаас орж ирсэн орлогыг зээлийн үлдэгдэл төлбөрийг багасгах эсвэл төлж дуусгахад зориулна. Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийг өөрийн бизнесийн хэрэгцээнд ашигладаггүй.

Банкны харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны барьцааг доор харуулав.

2024 оны 12-р сарын 31

	Дансны дүн мян.төг	Барьцааны дүн мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Бизнесийн зээл	585,955,616	1,279,565,638
Орон сууцны зээл	660,907,060	996,840,427
Хэрэглээний зээл	1,079,636,754	496,583,897
Хөдөө аж ахуйн зээл	1,242,643,460	2,546,491,528
Нийт	3,569,142,890	5,319,481,490

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд (үргэлжлэл)

Банкны харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны барьцааг доор харуулав.

2023 оны 12-р сарын 31	Дансны дүн мян.төг	Барьцааны дүн мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Бизнесийн зээл	557,241,104	2,018,109,389
Орон сууцны зээл	394,456,614	693,281,722
Хэрэглээний зээл	863,497,785	345,990,389
Хөдөө аж ахуйн зээл	620,193,450	1,410,482,421
Нийт	2,435,388,953	4,467,863,921

34.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Санхүүгийн хэвийн болон тогтворгүй нөхцөл байдалд харилцагчийн өмнө хүлээсэн төлбөр тооцооны үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй байвал Банк төлбөрийн чадварын эрсдэлд орно. Уг эрсдэлийг хязгаарлахын тулд удирдлага нь өөрийн үндсэн харилцах, хадгаламжийн эх үүсвэрээс гадна олон төрлийн эх үүсвэрийг төвлөрүүлсэн ба өдөр тутам ирээдүйн мөнгөн урсгал болон төлбөрийн чадвараа хянаж байдаг. Үүний тулд нэмэлт эх үүсвэр шаардагдсан үед ашиглагдах өндөр үнэлгээтэй барьцаа хөрөнгийн бэлэн байдал болон хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал зэргийн үнэлгээ хийхийг шаарддаг.

Банк нь хангалттай хэмжээний, Монголбанкнаас шаарддаг түвшнээс илүү хэмжээ бүхий хөрвөх хөрөнгөтэй байдаг. Үүнээс гадна Банк нь нийт харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн төгрөгийн 11% болон валютын 16%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг дунджаар хоёр долоо хоногийн хугацааны интервалтай Монголбанканд заавал байршуулж байх ёстой.

Стресс тест

Банкны бодлогын дагуу хөрвөх чадварын байдал нь хэд хэдэн хувилбар хийгддэг, Стресс тест нь зах зээлийн болон банкны хүчин зүйлийн ачааллыг авч үздэг. Түүнчлэн, стресс тест нь зах зээлийн болон банкны хүчин зүйлийг нийлүүлж хийгддэг. Төлбөрийн чадварын тайлан болон стресс тестийн үр дүнг эрсдэлийн удирдлагын хороо тогтмол хянаж тайлагнадаг бөгөөд Актив Пассивын Удирдлагын Хороо болон гүйцэтгэх удирдлагаар хянуулдаг.

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүрэг дээр үндэслэн харууллаа. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдөл дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (Үргэлжлэл)

2024 оны 12-р сарын 31

	Хугацаагүй	3 сараас доош	3-6 сар	6 сараас 1 жил	1-5 жил	5-с дээш жил	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж	597,680,173	–	–	–	–	–	597,680,173
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	137,279,090	399,631,230	527,158,519	786,276,156	2,055,013,343	948,404,907	4,853,763,245
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	68,477,777	155,755,638	–	–	1,736,295	–	225,969,710
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт–арилжаалах зориулалттай	–	–	–	–	–	8,078,520	8,078,520
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	–	–	–	–	1,272,830	486,330,341	487,603,171
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	–	1,350,398,717	36,492,391	–	210,586,198	–	1,597,477,306
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	–	–	–	–	–	132,029	132,029
Хорогдуулсан өртөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө	–	–	–	–	63,115,728	–	63,115,728
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	–	–	5,638,743	–	–	5,638,743
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	523,385	–	–	–	–	–	523,385
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	803,960,425	1,905,785,585	563,650,910	791,914,899	2,331,724,394	1,442,945,797	7,839,982,010
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	106,619,933	213,644,308	51,449,602	58,519,395	729,105	–	430,962,343
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,797,554,020	30,009,314	249,421,406	1,524,908,875	439,603,854	1,182,170,355	5,223,667,824
Зээлээр авсан эх үүсвэр	1,583,482	87,838,381	685,360	238,775,764	342,408,735	95,367,234	766,658,956
Түрээсийн өглөг	–	1,449,987	1,504,598	3,181,334	5,997,819	–	12,133,738
Репо хэлцэл	–	–	–	–	149,859,411	–	149,859,411
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	5,375,061	52,407,331	–	–	–	–	57,782,392
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	–	–	9,176,467	–	–	9,176,467
Дотоодод гаргасан үнэт цаас	–	–	–	11,459,097	–	–	11,459,097
Эх үүсвэргүй гүйцэтгэлийн баталгаа	1,542,050	–	–	–	–	–	1,542,050
Аккредитив	257,338	–	–	–	–	–	257,338
Олгогдоогүй зээл	11,484,848	–	–	–	–	–	11,484,848
Хөрөнгөтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр	217,916	–	–	–	–	–	217,916
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,924,634,648	385,349,321	303,060,966	1,846,020,932	938,598,924	1,277,537,589	6,675,202,380
Цэвэр дүн	(1,120,674,223)	1,520,436,264	260,589,944	(1,054,106,033)	1,393,125,470	165,408,208	1,164,779,630

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.3 Төлбөрийн чадварын эрсэл (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийн гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (үргэлжлэл)

2023 оны 12-р сарын 31

	Хугацаагүй	3 сараас доош	3-6 сар	6 сараас 1 жил	1-5 жил 5-с дээш жил	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж	1,239,717,159	–	–	–	–	1,239,717,159
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	133,099,543	379,587,358	460,177,488	1,153,912,617	390,922,416	3,107,244,054
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	28,639,782	838,213,556	–	1,014,547	–	867,867,885
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	–	–	–	–	10,721,359	10,721,359
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	–	–	–	1,132,973	244,826	490,022,883
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	–	959,631,798	68,019,834	10,049,388	187,764,274	1,257,875,452
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	–	–	–	–	121,038	121,038
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө	–	–	–	11,008,945	–	11,008,945
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	–	–	2,387,557	–	2,387,557
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	15,169,655	–	–	–	–	15,169,655
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,416,626,139	2,177,432,712	528,197,322	603,114,550	1,353,945,209	7,003,513,786
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	68,098,086	209,348,626	5,944,372	48,677,125	19,405,673	351,473,882
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,590,802,023	87,286,036	156,396,341	959,201,985	368,469,740	4,120,380,153
Зээлээр авсан эх үүсвэр	–	577,934	101,806	8,424,555	328,200,256	422,447,880
Түрээсийн өглөг	–	–	–	–	8,856,935	8,856,935
Рело хэлцэл	–	497,551,376	7,365	105,911,530	–	603,470,271
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	4,807,476	31,955,405	–	–	–	36,762,881
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	–	–	–	–	–
Эх үүсвэргүй гүйцэтгэлийн баталгаа	1,216,541	–	–	6,356,764	–	6,356,764
Аккредитив	344,165	–	–	–	–	1,216,541
Олгогдоогүй зээл	6,900,036	–	–	–	–	344,165
Хөрөнгөтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр	1,260,193	–	–	–	–	6,900,036
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,673,428,520	826,719,377	162,449,884	1,128,571,959	724,932,604	5,559,469,701
Цэвэр дүн	(256,802,381)	1,350,713,335	365,747,438	(525,457,409)	629,012,605	1,444,044,085

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.4 Зах зээлийн эрсдэл**

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь хүүгийн түвшин, гадаад валютын ханш гэх мэт зах зээлийн хувьсагчуудын өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэн эсвэл ирээдүйн мөнгөн урсгал хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Банк нь эрсдэлийн энэ элементийг VaR болон мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг. Гадаад валютын төвлөрлийг эс тооцвол Банканд ноцтой, зах зээлийн эрсдэлийн төвлөрөл байхгүй байна. Арилжааны багцын зах зээлийн эрсдэлийг эрсдэлийн хувьсагчдын харилцан хамаарлыг илэрхийлэх VaR аргачлалыг ашиглан хянаж удирддаг. Арилжааны бус нөхцөл байдлыг бусад мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг.

Хүүгийн түвшний эрсдэл

Тодорхой хугацааны заагуудад хүүгийн түвшинг тохируулж өгч байх шаардлагатай позицууд хоорондоо таарамжгүй болох үед хүүгийн эрсдэл бий болдог. Банкны зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүгийн эрсдэлийг бий болгодог. Хүүгийн хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүгийн цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны өөрийн хөрөнгөнд нөлөөлдөг (Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, тэнцлийн гадуурх зүйлсийн эдийн засгийн үнэ цэнд нөлөөлөх учраас). Тодорхой хугацаанд байж болох хүүгийн хувь хэмжээний өөрчлөлтийн хязгаарыг Банкны удирдлага тогтоож өгдөг. Позицуудыг өдөр бүр хянаж байдаг ба хейджийг стратеги хэрэгжүүлэх замаар позицийг хязгаарын хүрээнд удирдаж ажилладаг.

Дараах хүснэгтэд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүгийн хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүгийн цэвэр орлогод хүүгийн өөрчлөлт (2024 оны 12 дугаар сарын 31 ба 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хөвөгч хүүгийн өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

Валют	Өсөлт (Бууралт)	Цэвэр хүүгийн орлогын мэдрэмж	
		2024 мян.төг	2023 мян.төг
Евро	+/- 120	–	+/- 491
Америк доллар	+/- 120	+/- 3,618,787	+/- 3,367,279
Төгрөг	+/- 120	+/- 8,873,610	+/- 9,024,982
Бусад	+/- 120	+/- 53,320	+/- 40,976

Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэн гадаад валютын ханшийн сөрөг өөрчлөлтийн улмаас хэлбэлзэх эрсдэл юм. Банкны удирдлага гадаад валютын позицууд дээр хязгаар тогтоож өгдөг ба тэдгээрийг тогтмол хянадаг. Үүнээс гадна Банк нь гадаад валютын эрсдэлийг удирдах, хэмжих үйл ажиллагаандаа VaR загварыг хэрэглэдэг. VaR нь тодорхой хугацаанд өгөгдсөн итгэлцлийн түвшинд багцын зах зээлийн үнэд гарч болох сөрөг өөрчлөлтийг ойролцоолон тооцоолох замаар санхүүгийн эрсдэлийг хэмжихэд ашиглагддаг арга юм.

VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд

VaR загвар нь зах зээлийн хэвийн орчинд зах зээлийн эрсдэлийг хэмжихэд ашигладаг. Эдгээр загварууд нь зах зээлийн хэвийн орчинд нөлөө үзүүлж буй эрсдэлийн хүчин зүйлүүд дээр гарч буй аливаа өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж авч үздэг. Банк нь өнгөрсөн нэг өдрийн түүхэн өгөгдөлд суурилан валютын багцад гарч болох өөрчлөлтүүдийг тооцоолохдоо түүхэн болон Монте Карло гэх хоёр загварыг ашигладаг. Банкны хэрэглэж буй VaR аргачлал нь 99 хувийн итгэлцлийн түвшин ба хэрэв одоогийн зах зээлийн эрсдэлийн хэмжээ нэг өдөр өөрчлөгдөхгүй хэвээр байхад болзошгүй алдагдлын хэмжээ нь хэтэрч илүү гарахгүй байх 1 өдрийн хугацааг ашигладаг ба эдгээр хувьсагчуудыг зах зээлийн өгөгдлийн 250 өдрийн хөдөлгөөнийг ажигласны үндсэн дээр тодорхойлдог. 99%-ийн итгэлцлийн түвшинг ашиглана гэдэг нь VaR-ын дүнгээс илүү гарсан алдагдалтай өдөр 100 өдөр тутамд нэгээс илүү тохиолдохгүй гэсэн үг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд (үргэлжлэл)

VaR аргачлал нь зах зээлийн үнэ болон ханшийн хөдөлгөөний статистик тархалтыг ашиглан, үнэт цаасны позициудын корреляци зэрэг үзүүлэлтийг тооцож, банкны нэг хоногт гарч болзошгүй хамгийн их алдагдлын хэмжээг тодорхойлдог. Позицуудын эрсдэлийг хэмжихдээ дангаар нь болон нэгдсэн байдлаар тооцохыг банк өөрөө сонгох боломжтой бөгөөд нэгдсэн эрсдэлийг тодорхойлохдоо корреляцийн коэффициент ашиглан үнэлгээ хийдэг. Түүнчлэн VaR загвар нь банкны эрсдэлийн хүрээг тодорхойлж, алдагдлыг хязгаарлах зорилгоор ашиглагддаг. Позицуудын хэмжээ ихсэх тусам VaR-ийн дүн өсөх бөгөөд энэ нь банкны зардалд шууд нөлөөлдөг. Мөн VaR аргачлал нь орон зай, хугацааны задаргаа хийх боломжийг олгож, эрсдэлийг илүү нарийвчлан тооцох, удирдахад дэмжлэг үзүүлдэг.

VaR-ын хязгаар ба алдагдлын хэмжээ нь удирдлагаас тогтоож өгсөн хязгаарт байгаа эсэхийг тогтмол шалгаж үздэг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүр дээр нэг өдрийн хугацаанд гарч болох алдагдлын хэмжээг VAR аргаар тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв. Үүнд:

	Түүхэн Симуляци мян.төг	Монте Карло Симуляци мян.төг
2024 – 12-р сарын 31	(145,114)	(230,028)
2024 – Өдөр бүрийн дундаж	(378,091)	(336,774)
2024 – Хамгийн дээд	(1,058,634)	(794,773)
2024 – Хамгийн доод	(117,561)	(128,549)
2023 – 12-р сарын 31	(352,774)	(358,748)
2023 – Өдөр бүрийн дундаж	(452,864)	(344,544)
2023 – Хамгийн дээд	(978,539)	(840,594)
2023 – Хамгийн доод	(70,766)	(69,953)

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Валютаарх санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Америк доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2024 оны 12-р сарын 31					
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж	366,526,287	205,822,032	9,628,554	15,703,300	597,680,173
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	154,488,627	60,852,527	2,012,659	7,349,003	224,702,816
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	3,396,389,407	342,685	—	—	3,396,732,092
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	8,078,520	—	—	—	8,078,520
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	153,247,705	—	—	—	153,247,705
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	1,344,152,142	219,893,789	—	—	1,564,045,931
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	103,350	—	28,679	—	132,029
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө	49,911,937	—	—	—	49,911,937
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	1,978,410	3,660,333	—	—	5,638,743
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	294,780	228,605	—	—	523,385
Нийт	5,475,171,165	490,799,971	11,669,892	23,052,303	6,000,693,331
Өр төлбөр					
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	207,450,851	210,698,142	380,615	1,225,445	419,755,053
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	4,120,245,647	141,070,162.51	4,180,766	19,782,114	4,285,278,690
Дотоодод гаргасан үнэт цаас	10,044,464	—	—	—	10,044,464
Бусад зээлээр авсан эх үүсвэр	247,727,370	431,706,515	—	—	679,433,885
Репо	106,875,647	—	—	—	106,875,647
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	9,176,467	—	—	—	9,176,467
Түрээсийн өглөг	6,135,919	—	—	—	6,135,919
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	50,219,763	1,301,224	6,078,754	182,651	57,782,392
Нийт	4,757,876,128	784,776,044	10,640,135	21,190,210	5,574,482,517
Цэвэр дүн	717,295,037	(293,976,073)	1,029,757	1,862,093	426,210,814

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд (үргэлжлэл)

Валютаарх санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Америк доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2023 оны 12-р сарын 31					
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах, хадгаламж	850,199,872	371,998,386	7,419,546	10,099,355	1,239,717,159
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	201,857,065	59,896,748	2,781,767	8,442,563	272,978,143
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,246,962,764	342,685	—	—	2,247,305,449
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	11,741,770	—	—	—	11,741,770
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	152,750,837	—	—	—	152,750,837
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	1,028,154,645	183,083,187	—	—	1,211,237,832
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	103,350	—	17,688	—	121,038
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	10,237,465	—	—	—	10,237,465
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	44,914	2,342,643	—	—	2,387,557
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	411,774	134,977	—	—	546,751
Нийт	4,502,464,456	617,798,626	10,219,001	18,541,918	5,149,024,001
Өр төлбөр					
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	107,466,752	236,528,511	168,309	508,802	344,672,374
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	3,092,302,009	309,146,936	7,529,597	17,846,725	3,426,825,267
Бусад зээлээр авсан эх үүсвэр	161,270,662	192,129,566	—	—	353,400,228
Репозит хэлцэл	497,231,962	103,278,215	—	—	600,510,177
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	6,356,764	—	—	—	6,356,764
Түрээсийн өглөг	8,856,935	—	—	—	8,856,935
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	36,047,287	466,817	108,415	140,362	36,762,881
Нийт	3,909,532,371	841,550,045	7,806,321	18,495,889	4,777,384,626
Цэвэр дүн	592,932,085	(223,751,419)	2,412,680	46,029	371,639,375

Үйл ажиллагааны эрсдэл

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь системийн доголдол, хувь хүний санамсаргүй болон санаатай үйлдэл болон бусад гадаад хүчин зүйлүүдийн улмаас Банк алдагдалд орж болох эрсдэл юм. Хяналт алдагдах үед үйл ажиллагааны эрсдэл нь нэр хүнд унах, хуулийн болон зохицуулалтын асуудалд орох, улмаар санхүүгийн алдагдалд ороход ч хүргэж болно. Банк хэдийгээр үйл ажиллагааны эрсдэлийг бүрэн арилгах бололцоогүй ч хяналт, мониторинг сайжруулах замаар энэ төрлийн эрсдэлийг удирдаж болно. Хяналтад ажил үүргийн хуваарь, хяналттай системд нэвтрэх, тулган баталгаажуулах журмууд, боловсон хүчний боловсрол, үнэлгээний үйл явцууд багтана. Мөн дотоод аудиторын ажлыг ашиглах явдал орно.

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН

Бодит үнэ цэн болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох

Бодит үнэ цэн гэдэг нь дампуурсан болон албадан борлуулахад хүрсэн этгээдээс бусад аливаа сонирхож буй талуудын хооронд, санхүүгийн хэрэглүүрийг зах зээл дээр арилжаалах дүн юм. Зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно.

Дараах хүснэгтэд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнийн түвшнээр нь ангилан үзүүлэв.

2024 оны 12-р сарын 31	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл:				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Төв банкны үнэт цаас	–	1,344,152,142	–	1,344,152,142
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бонд	184,679,541	–	–	184,679,541
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Улаанбаатар сити бонд	35,214,248	–	–	35,214,248
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл:				–
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	–	–	132,029	132,029
Арилжаалахаар эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө:				–
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээрээ	8,078,520	–	–	8,078,520
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй байгууллагын үнэт цаас	–	–	–	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:				–
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	77,021,771	77,021,771
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	–	–	74,637,096	74,637,096
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	700,000	700,000
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	–	–	342,854	342,854
Хөрөнгөөр Баталгаажсан үнэт цаас	–	–	545,984	545,984
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	281,119,406	–	281,119,406
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	5,638,743	–	5,638,743
Санхүүгийн бус хөрөнгө				
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	–	–	115,470,623	115,470,623
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	–	–	2,170,476	2,170,476
Нийт	227,972,309	1,630,910,291	271,020,833	2,129,903,433
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	9,176,467	–	9,176,467
Нийт	–	9,176,467	–	9,176,467

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэн болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

2023 оны 12-р сарын 31	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө				
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Төв банкны үнэт цаас	–	1,028,154,645	–	1,028,154,645
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бонд	183,083,187	–	–	183,083,187
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	–	–	121,038	121,038
<i>Арилжаалахаар эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээр	10,721,359	–	–	10,721,359
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бонд	–	–	1,020,411	1,020,411
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	73,356,041	73,356,041
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	–	–	77,375,115	77,375,115
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	925,034	925,034
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	–	–	1,094,647	1,094,647
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	112,559,592	–	112,559,592
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	2,387,557	–	2,387,557
Санхүүгийн бус хөрөнгө				
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	–	–	105,787,892	105,787,892
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	–	–	2,232,000	2,232,000
Нийт	193,804,546	1,143,101,794	261,912,178	1,598,818,518
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	6,356,764	–	6,356,764
Нийт	–	6,356,764	–	6,356,764

1, 2 болон 3 дугаар түвшний хоорондох хөдөлгөөн

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн, санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийн 1, 2 болон 3 дугаар түвшний хооронд хөдөлгөөн гараагүй болно.

Бодит үнэ цэнийн түвшин

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтэд нөлөөлөхүйц хамгийн бага түвшний өгөгдөлд үндэслэн санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг дараах түвшингүүдээр ангилан толилуулдаг. Үүнд:

- Түвшин 1 - Ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарласан (тохируулаагүй) үнэ
- Түвшин 2 - Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар (үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлал
- Түвшин 3 - Зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ашиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлал

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэн болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх 2-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцсон аргачлал болон түүнд ашигласан мэдээлэл:

мян.төг	Бодит үнэ цэн		Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан суурь
	2024	2023		
Санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй			Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ,
Төв банкны үнэт цаас	1,344,152,142	1,028,154,645		
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	5,638,743	2,387,557	Хүүгийн паритетийн шинжилгээ	Бодлогын хүү,СОФР хүү валютын ханш
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	281,119,406	112,559,592	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Санхүүгийн ор төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	9,176,467	6,356,764	Хүүгийн паритетийн шинжилгээ	Бодлогын хүү, СОФР хүү, валютын ханш

2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 2-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй.

3-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцоход ашигласан мэдээллийн боломжит өөрчлөлтийн бодит үнэ цэнд үзүүлэх нөлөөлөл:

2024 оны 12-р сарын 31

	Бодит үнэ мян.төг	Боломжит өөрчлөл- тийн хувь	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт мян.төг	Үнэлгээний аргачлал	Нөлөө бүхий үзүүлэлтүүд	Ашигласан суурь
Санхүүгийн хөрөнгө						
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	132,029	1%	+/- 1,320	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	Хувьцааны зах зээлийн үнэ, Гүйлгээний үнэ	1,000-9,251,650 төгрөг
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	77,021,771	1%	+/- 770,218	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	74,637,096	1%	+/- 746,371	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Энгийн Бонд	700,000	1%	+/- 7,000	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	342,854	1%	+/- 3,429	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	545,984	1%	+/- 5,460	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	75,000- 100,000 төгрөг
Санхүүгийн бус хөрөнгө						
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	115,470,623	10%	+/-11,547,062	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	M2 тутамд 29,000-12.9 сая төгрөг
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	2,170,476	10%	+/-217,047	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	M2 тутамд 16.4 сая-27.3 сая төгрөг

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэн болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

2024 оны 12-р сарын 31

	Бодит үнэ мян.төг	Боломжит өөрчлөл- тийн хувь	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт мян.төг	Үнэлгээний аргачлал	Нөлөө бүхий үзүүлэлтүүд	Ашигласан суурь
Санхүүгийн хөрөнгө						
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	121,038	1%	+/- 1,210	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	Хувьцааны зах зээлийн үнэ, Гүйлгээний үнэ	1,000 - 9,251,650 төгрөг
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бонд	1,020,411	1%	+/- 10,204	Цэвэр хөрөнгийн үнэ цэн	Хувьцааны зах зээлийн үнэ, Гүйлгээний үнэ	100,000- 1,000,000 төгрөг
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	73,356,041	1%	+/- 733,560	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	77,375,115	1%	+/- 773,751	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Энгийн Бонд	925,034	1%	+/- 9,250	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	1,094,647	1%	+/- 10,946	Дискаунталсан мөнгөн гүйлгээ	Ирээдүйн мөнгөн урсгал, Зах зээлийн хүү	100,000 төгрөг
Санхүүгийн бүс хөрөнгө						
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	105,787,888	10%	+/-10,578,789	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	M2 тутамд 29,000-12.9 сая төгрөг
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	2,232,000	10%	+/-223,200	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн өртөг, 33-н харьцуулалт	M2 тутамд 16.4 сая-27.3 сая төгрөг

2024 оны 12-р сарын 31 болон 2023 оны 12-р сарын 31-ний өдөр дууссан жилийн хугацаанд үнэлгээний аргачлалд өөрчлөлт ороогүй. Удирдлагын зүгээс санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэн нь 2024 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар дансны үнэ цэнээс нь мэдэгдэхүйц өөрчлөлт ороогүй гэж үзсэн.

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

3-дугаар түвшингийн санхүүгийн хэрэглүүрд орсон хөдөлгөөнийг доорх хүснэгтүүдэд харуулав:

Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	73,356,041	62,065,399
Худалдан авалт	4,872,500	10,762,300
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр	(1,206,770)	528,342
12-р сарын 31-нээр	<u>77,021,771</u>	<u>73,356,041</u>
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	77,375,115	61,218,970
Худалдан авалт	43,852,300	105,114,100
Борлуулсан	(45,430,700)	(88,748,700)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр хөдөлгөөн	(1,159,619)	(209,255)
12-р сарын 31-нээр	<u>74,637,096</u>	<u>77,375,115</u>
ҮЦСК-Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, Давуу эрхтэй Бонд	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	925,034	1,638,404
Худалдан авалт	–	148,700
Борлуулсан	(213,900)	(858,000)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр хөдөлгөөн	(11,134)	(4,070)
12-р сарын 31-нээр	<u>700,000</u>	<u>925,034</u>
ҮЦСК-Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, энгийн бонд	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	1,094,647	3,080,174
Худалдан авалт	–	594,800
Борлуулсан	(745,600)	(2,550,399)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр хөдөлгөөн	(6,193)	(29,928)
12-р сарын 31-нээр	<u>342,854</u>	<u>1,094,647</u>
Бусад Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас, Давуу эрхтэй Бонд	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	–	–
Худалдан авалт	600,000	–
Борлуулсан	(75,000)	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр хөдөлгөөн	20,984	–
12-р сарын 31-нээр	<u>545,984</u>	<u>–</u>
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	121,038	120,466
Борлуулсан	–	–
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	10,991	572
12-р сарын 31-нээр	<u>132,029</u>	<u>121,038</u>
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бонд	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	1,020,411	1,020,411
Борлуулсан	(1,020,411)	–
12-р сарын 31-нээр	<u>–</u>	<u>1,020,411</u>

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Дахин үнэлсэн хөрөнгө	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	105,787,892	78,526,588
Нэмэгдсэн (Тодруулга 22)	12,128,360	5,680,918
Биет бус хөрөнгөөс шилжилт (Тодруулга 22)	-	1,000,906
Дахин үнэлгээний олз (Тодруулга 22)	-	22,354,538
Данснаас хасалт	(3,483)	-
Элэгдэл хорогдлын шимтгэл (Тодруулга 11)	(2,442,146)	(1,775,058)
12-р сарын 31-нээр	115,470,623	105,787,892

Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	2024 мян.төг	2023 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	2,232,000	2,848,500
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	(61,524)	(616,500)
12-р сарын 31-нээр	2,170,476	2,232,000

Хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг итгэмжлэгдсэн, хараат бус үнэлгээний байгууллагаар үнэлүүлсэн. Газар ба барилга байгууламжийн бодит үнэ цэнийг тогтоохын тулд зах зээлийн үнийн аргачлал, орлого ба зардалд суурилах аргыг ашигласан. Үнэлгээнд харьцуулсан үнэ болон орлогын аргыг зах зээлд суурилсан нотолгоо болох байршил, барилгын чанар, нөхцөл зэрэг тодорхой зах зээлийн хүчин зүйлүүдээр тохируулан ашигласан. Орлогын арга нь зах зээл дээр буй ижил төстэй барилгын түрээсийн төлбөрийг эсвэл Банкны өөрийн түрээсэлдэг ойролцоох салбарын түрээсийн төлбөрийг дискаунтлах замаар тооцоолсон. Зайдуу байрлалтай зэрэг зах зээлийн мэдээлэл байхгүй үед өртгийн аргыг ашигласан бөгөөд энэ нь ижил төстэй барилгыг дахин босгох зардал, инфляци, барилгын насжилт ба элэгдлийг харгалзан үздэг.

Бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэн

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ хараахан бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав:

Бодит үнэ цэн нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Хөрвөх чадвар сайтай эсвэл эргэн төлөгдөх хугацаа богинотой (нэг жилээс богино хугацаатай) аливаа санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд дансны үнийг бодит үнэ цэнтэйгээ ойролцоо байна гэж үздэг. Удирдлагын гүйцэтгэсэн бодит үнэ цэнийн үнэлгээг харахад, нэг жилээс дээш хугацаатай банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан эх үүсвэрийн бодит үнэ цэнийг санхүүгийн тайланд түүний дансны үнэ цэнээр ойролцоолон тавьсан байна. Энэ нь адил төстэй хадгаламжийн бүтээгдэхүүнд ногдож байгаа өнөөгийн зах зээлийн хүү нь зах зээлд анх гаргасан хүүнээс огцом өөрчлөгдөхгүй гэсэн зарчим, баримтаас үүдэлтэй.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүр

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэглүүрийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно.

Бодит үнэ цэн болон дансны үнийн хооронд ихээхэн зөрүүтэй үед Банкны санхүүгийн хэрэглүүрийг дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ мян.төг
2024 оны 12-р сарын 31		
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	3,115,612,686	3,424,879,788
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	49,911,937	49,911,937
Нийт	3,165,524,623	3,474,791,725
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр		
Зээлээр авсан эх үүсвэр	679,433,885	679,433,885
Нийт	679,433,885	679,433,885
2023 оны 12-р сарын 31		
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,134,745,857	2,269,236,514
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	10,237,465	10,237,465
Нийт	2,144,983,322	2,279,473,979
Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр		
Зээлээр авсан эх үүсвэр	353,400,228	353,400,228
Нийт	353,400,228	353,400,228

36. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА

Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

Тайлант жилийн турш Банкны Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн гишүүдэд олгосон нийт олговрын дүн:

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
<i>Богино хугацааны тэтгэмж:</i>		
Цалин ба бусад тэтгэмж	141,783	144,000
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	17,723	16,992
	159,506	160,992

Тайлант жилийн турш Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон нийт олговрын дүн:

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
<i>Богино хугацааны тэтгэмж:</i>		
Цалин ба бусад тэтгэмж	3,251,416	2,659,312
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	482,793	343,921
Бонус болон бусад тэтгэмжүүд	610,931	427,913
	4,345,140	3,431,146

Зээл ба урьдчилгаа, харилцах хадгаламжийн 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл:

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Гол удирдах албан тушаалтнуудын зээлийн болон урьдчилгааны үлдэгдэл	4,120,206	3,970,715
Гол удирдах албан тушаалтнуудын байршуулсан харилцах, хадгаламжийн үлдэгдэл	827,487	467,938

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

36. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Гол удирдах албан тушаалтнууд Банкны бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны хүрээнд энгийн нөхцөлтэйгөөр (бусад харилцагчид болон ажилтнууд ижил үйлчилгээ авахад санал болгодогтой ижил хүү болон барьцааны нөхцөл) Банкнаас үйлчилгээгээ авдаг. Эдгээр ажил гүйлгээнүүдэд энгийн ажил гүйлгээнийхээс ялгарах онцлог эрсдэл байхгүй байна.

Гол удирдах албан тушаалтнуудын зээл болон урьдчилгаа нь барьцаатай бөгөөд жилийн 5.0%-иас 28.8% (2023 онд: 5.0%-иас 28.8%) хувийн хүүтэй ба 6 сараас 30 хүртэл жилийн эргэн төлөгдөх хугацаатай байна. Уг санхүүгийн жилд эдгээр зээлээс олсон хүүгийн орлого нь 260.18 сая төгрөг болно (2023 онд 282.04 сая төгрөг).

Гол удирдах албан тушаалтнуудын харилцах, хадгаламж нь жилийн 0.0%-иас 13.1%-ийн хүүтэй байсан (2023 онд 0.0%-иас 12.9% байсан). Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид 38.2 сая төгрөгийн Хүүгийн зардал төлсөн (2023 онд 20.7 сая төгрөг).

Банкны хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн ажил гүйлгээ

Тайлант жилийн эцсийн байдлаар Банк нь бизнесийн ердийн үйл ажиллагааныхаа хүрээнд дараах голлох ажил гүйлгээнүүдийг Банкны хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн байна. 12 сарын 31-нээрх балансын үлдэгдлийг доор харуулав.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Харилцах, хадгаламж	(16,641,528)	(15,917,911)
Зээлээр авсан эх үүсвэр	(42,566,471)	(48,017,680)
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	184,679,541	183,083,187

Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж нь жилийн 0.0%-иас 1.2%-ийн хүүгийн түвшинтэй (2023 онд 0.0%-иас 1.2%). Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид 94.1 сая төгрөгийн хүүгийн зардал төлсөн (2023 онд 62.5 сая төгрөг)

Хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл нь жилийн 3%-иас 7.3%-ийн (2023 онд 3% -иас 7.3%) хүүтэй байсан. Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр зээлд 1,482.1 сая төгрөгийн хүүгийн зардал төлсөн (2023 онд 2,493.0 сая төгрөг).

Уг санхүүгийн жилд Засгийн газрын үнэт цааснаас олсон хүүгийн орлого 12,027 сая төгрөг байсан (2023 онд 13,638 сая төгрөг).

Монголбанктай хийсэн ажил гүйлгээ

12-р сарын 31-нээрх балансын үлдэгдлийг доор харуулав.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 13)	552,202,712	749,074,624
Монголбанк дахь овернайт хадгаламж (Тодруулга 13)	–	430,565,479
Төв банкны үнэт цаас (Тодруулга 18)	1,344,152,142	1,028,154,645
Зээлээр авсан эх үүсвэр (Тодруулга 29)	(154,221,956)	(60,792,022)

Уг санхүүгийн жилд Монголбанкнаас авсан хүүгийн орлого болон төлсөн хүүгийн зардлыг доор харуулав.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
<i>Хүүгийн орлого:</i>		
Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 5)	12,174,254	18,620,095
Төв банкны үнэт цаас	98,182,942	67,889,634
	110,357,196	86,509,729
<i>Хүүгийн зардал:</i>		
Зээлээр авсан эх үүсвэр	1,907,112	2,010,097

36. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бусад Төрийн оролцоот байгууллагуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

12-р сарын 31-нээрх балансын үлдэгдлийг доор харуулав.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	(1,279,740,017)	(811,712,020)
Зээлээр авсан эх үүсвэр	(27,593,324)	(36,219,355)
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	(37,020,412)	(19,545,971)
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	–	10,237,465
Улаанбаатар бонд	85,126,185	–
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Давуу Эрхтэй Бонд	342,854	1,094,647
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Энгийн Бонд	700,000	925,034

Уг санхүүгийн жилд бусад төрийн оролцоот байгууллагуудаас авсан хүүгийн орлого болон төлсөн хүүгийн зардлыг доор харуулав.

	2024 мян.төг	2023 мян.төг
<i>Хүүгийн орлого:</i>		
Засгийн газрын бонд	6,177,085	16,163,594
Улаанбаатар бонд (Тодруулга 5)	3,770,826	–
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Давуу болон Энгийн эрхтэй бонд	136,551	307,276

Уг санхүүгийн жилд Төрийн оролцоот байгууллагуудаас авсан хүүгийн зардал нь тус 37,267 сая төгрөг байсан (2023 онд 13,872 сая төгрөг байсан).

Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний нөхцөлүүд

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд дээр дурдсан үлдэгдэл дүнгүүд үүссэн болно. Холбоотой талуудын төлсөн болон хүлээн авсан хүү нь ердийн арилжааны хүүгээр тооцогдсон. Тайлант жилийн эцсээр зээлээс бусад үлдэгдэл дүн барьцаа хөрөнгөгүй болно. 2024 болон 2023 оны 12 сарын 31-нээр бусад холбоотой талуудын өглөг эсвэл авлагын дүнд ямар нэгэн хүлээн авсан эсвэл гаргасан баталгаа байхгүй.

Банк нь НББОУС 24-ийн өөрчлөлт болох “Төрийн оролцоот байгууллагуудын хувьд шаардлагатай тодруулгын хэсэгчилсэн хөнгөлөлт” хэсгийг хэрэгжүүлсэн. Иймд төрийн оролцоот байгууллагуудтай хийсэн дангаар материаллаг бус ажил гүйлгээнүүд нь санхүүгийн тайлангийн тодруулгад тусгагдаагүй болно.

ТӨРИЙН БАНК ХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2024 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

37. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ

Дараах хүснэгтэнд Банкны хөрөнгө, өр төлбөрийг эргэн төлөгдөх, барагдах хугацаагаар шинжилгээг харуулсан байна. Тодруулга 34 “Төлбөрийн чадварын эрсдэл”-аас Банкны зүгээс барагдуулах хорогдуулж тооцоогүй гэрээт үүргүүдийг харна уу.

2024 оны 12-р сарын 31	12 сараас доош мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монгол банк дахь харилцах, хадгаламж	597,680,173	—	597,680,173
Банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	224,702,816	—	224,702,816
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	—	5,638,743	5,638,743
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	307,643,689	3,089,088,403	3,396,732,092
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – борлуулахад бэлэн	—	8,078,520	8,078,520
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	—	153,247,705	153,247,705
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	1,379,366,390	184,679,541	1,564,045,931
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	—	132,029	132,029
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	49,911,937	—	49,911,937
Бусад хөрөнгө	37,824,135	—	37,824,135
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө	668,364	—	668,364
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө	—	2,170,476	2,170,476
Үндсэн хөрөнгө	—	171,678,919	171,678,919
Биет бус хөрөнгө	—	5,967,543	5,967,543
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	—	5,331,068	5,331,068
Нийт хөрөнгө	2,597,797,504	3,626,012,947	6,223,810,451
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	419,106,764	648,289	419,755,053
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	2,686,171,161	1,599,107,529	4,285,278,690
Дотоодод гаргасан үнэт цаас	10,044,464	—	10,044,464
Репо хэлцэл	—	106,875,647	106,875,647
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	9,176,467	—	9,176,467
Зээлээр авсан эх үүсвэр	318,128,479	361,305,406	679,433,885
Бусад өр төлбөр	59,975,772	—	59,975,772
Түрээсийн өглөг	3,845,920	2,289,999	6,135,919
Орлогын татварын өр төлбөр	9,467,078	—	9,467,078
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	—	3,601,251	3,601,251
Нийт	3,515,916,105	2,073,828,121	5,589,744,226
Цэвэр дүн	(918,118,601)	1,552,184,826	634,066,225

37. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2023 оны 12-р сарын 31	12 сараас доош мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монгол банк дахь харилцах, хадгаламж	1,239,717,159	–	1,239,717,159
Банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	272,978,143	–	272,978,143
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	2,387,557	2,387,557
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	73,358,454	2,173,946,995	2,247,305,449
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – борлуулахад бэлэн	11,741,770	–	11,741,770
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	–	152,750,837	152,750,837
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	1,028,154,645	183,083,187	1,211,237,832
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр	–	121,038	121,038
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	10,237,465	–	10,237,465
Бусад хөрөнгө	45,714,781	–	45,714,781
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө	668,453	–	668,453
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө	–	2,232,000	2,232,000
Үндсэн хөрөнгө	–	156,126,616	156,126,616
Биет бус хөрөнгө	–	6,788,664	6,788,664
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	–	8,263,133	8,263,133
Нийт хөрөнгө	2,682,570,870	2,685,700,027	5,368,270,897
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	326,562,335	18,110,039	344,672,374
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	2,989,972,461	436,852,806	3,426,825,267
Репоз хэлцэл	497,224,863	103,285,314	600,510,177
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	6,356,764	–	6,356,764
Зээлээр авсан эх үүсвэр	2,640,062	350,760,166	353,400,228
Бусад өр төлбөр	33,766,096	4,807,174	38,573,270
Түрээсийн өглөг	–	8,856,935	8,856,935
Орлогын татварын өр төлбөр	10,496,995	–	10,496,995
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	–	3,228,975	3,228,975
Нийт	3,867,019,576	925,901,409	4,792,920,985
Цэвэр дүн	(1,184,448,706)	1,759,798,618	575,349,912

*Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн тодорхой ангиллыг гэрээний үүрэг дээр үндэслэсэн байна. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдлүүд дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

38. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА

Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, харьцаануудыг ашиглах замаар Банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хянадаг. 2024 болон 2023 оны турш Банк нь өөрийн хөрөнгөд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

Капиталын удирдлага

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба сөрөг цочролыг дааж чадах өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааных нь эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ зохих тохируулгуудыг хийдэг.

38. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Капиталын зохицуулалт

Монголбанкнаас арилжааны Банкуудын нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2023 онд 9%), өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 12% (2023 онд 12%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан хөрөнгө болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Доорх хүснэгтэд толилуулсан хөрөнгийн зохистой харьцаа нь Монголбанкны журмын дагуу бэлтгэгдсэн бөгөөд СТОУС-д хамааралгүй ба 2025 оны 1-р сарын 03-ны өдөр Монголбанканд хүргүүлсэн Банкны тайланд үндэслэсэн болно. Банкны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг доор үзүүлэв:

	2024	2023
Өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн харьцаа	18.2%	21.5%
Эрсдэлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцаа	18.2%	21.5%
	2024	2023
	мян.төг	мян.төг
<u>I-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө</u>		
Энгийн хувьцаа	188,774,063	188,774,063
Энгийн хувьцаанд нэмж төлөгдсөн капитал	14,652,725	14,652,725
Бусад нөөц	693,669	693,669
Хуримтлагдсан ашиг	363,066,627	304,292,186
Нийт I-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	<u>567,187,084</u>	<u>508,412,643</u>
<u>II-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө</u>		
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	—	—
Нийт II-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	—	—
Нийт капитал/капиталын суурь	<u>567,187,084</u>	<u>508,412,643</u>

12 дугаар сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн хөрөнгийг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр үзүүлбэл:

	2024	2024	2023	2023
%	Хөрөнгө	жигнэсэн	Хөрөнгө	жигнэсэн
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
0	2,130,126,330	—	2,448,050,247	—
20	122,714,805	24,542,961	229,619,146	45,923,829
50	845,397,710	422,698,856	571,782,736	285,891,368
70	—	—	—	—
80	—	—	—	—
90	—	—	—	—
100	2,314,812,650	2,314,812,650	1,778,525,865	1,778,525,865
120	—	—	—	—
150	202,015,106	303,022,659	119,996,695	179,995,042
200	690,700	1,381,400	904,600	1,809,200
Тохируулгууд:	—	—	—	—
Бүлгийн, тархалтын эрсдэлийн сан	—	—	—	—
Үйл ажиллагааны эрсдэлийн харьцаа	—	6,697,291	—	36,493,216
Гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа	—	40,775,121	—	36,747,254
Нийт	<u>5,615,757,301</u>	<u>3,113,930,938</u>	<u>5,148,879,289</u>	<u>2,365,385,774</u>

39. ТАЙЛАНГИЙН ДАРААХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

Банк 2025 оны 2-р сарын 14-ний өдөр оны эцсийн ашгаас 48.1 тэрбум төгрөгийн ногдол ашиг тараахаар зарласан. Тайлангийн өдрөөр ногдол ашиг олгох зөвшөөрөл Монголбанкнаас хүлээгдэж байна.

Удирдлага нь тайлангийн өдрөөс хойш санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэх өөр бусад үйл явдал гараагүй гэж үзэж байна.

40. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Англи хэл дээр мөн бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувиудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувийг дагана.